

การเงินและการธนาคาร/ การบัญชี/เศรษฐศาสตร์

การวิเคราะห์การเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดของประเทศไทยแบบเชิงพื้นที่
กรณีศึกษา ภาคเหนือตอนบน

A Spatial Analysis of Thailand's Gross Provincial Product Growth
: Case Study of Upper Northern Region

ธนตล แซ่ลิ้ม¹

นิสิต พันธมิตร²

ชูเกียรติ ชัยบุญศรี³

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบเชิงพื้นที่ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดรวมถึง การศึกษาหาปัจจัยที่ทำให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย และนำเสนอแบบจำลองเศรษฐมิติเชิงพื้นที่ ซึ่งนำองค์ความรู้ทางภูมิศาสตร์มาประยุกต์ร่วม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจของภาคเหนือตอนบนให้มีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเพิ่มขึ้นโดยอาศัยทรัพยากรในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ

ในการศึกษานี้ ใช้ข้อมูลทุติยภูมิแบบพาแนล (Panel) เป็นรายปีทั้งหมด 9 ปี จำนวน 72 ตัวอย่าง ระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 ถึงปี พ.ศ. 2559 ของ 8 จังหวัดในประเทศไทย ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่ และน่าน ประกอบด้วยข้อมูลตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ข้อมูลตัวเลขเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ จำแนกรายจังหวัด ข้อมูลจำนวนประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่มีงานทำ จำแนกรายจังหวัด และข้อมูลเชิงพื้นที่ของจังหวัดในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ในช่วงปี พ.ศ.2551 ถึง พ.ศ.2559 ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดมีความสัมพันธ์ในลักษณะสหสัมพันธ์ระหว่างจังหวัดที่อยู่ใกล้กัน ดังนั้นวิธีการทางเศรษฐมิติเชิงพื้นที่จึงเป็นอีกหนึ่งวิธีที่เหมาะสมในการวิเคราะห์ เพราะสามารถแยกความสัมพันธ์ที่แท้จริงระหว่างตัวเลขสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ และจำนวนแรงงานต่อ ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดของแต่ละจังหวัด และการที่สัมพันธ์แสดงอิทธิพลของผลกระทบเชิงพื้นที่ที่มีค่าเป็นบวก หมายความว่า การขยายตัวทางเศรษฐกิจของภาคเหนือตอนบน มีการส่งผลกระทบในทางบวกต่อกัน

คำสำคัญ: การพัฒนาเศรษฐกิจ ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด เศรษฐมิติเชิงพื้นที่

Abstract

This study aims to analyze the spatial impact on Gross Provincial Product and studies factors that affect the economic growth in upper northern region and present the Spatial Econometrics Model which applied the theory of geography to be a guideline for economic development of the upper northern region and to increase

¹ นักศึกษาหลักสูตรมหาบัณฑิต ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Gross Provincial Product by using resources in the area effectively and, therefore, the country's economic growth finally.

This study uses secondary panel data annually total 9 years, from 2008 to 2016. The data covers 8 Provinces and 72 Observations of the upper northern region in Thailand: Chiang Mai, Chiang Rai, Mae Hong Son, Lamphun, Lampang, Phayao, Phrae and Nan, which includes the data of Gross Provincial Product, the information of commercial bank loan classified by province, the information of population whose aged is more than 15 years and have work classified by province and the spatial data is Thailand Provincial Boundaries Level 1 applied to Ordinary Least Square Model, Spatial Lag Model and Spatial Error Model by using Spatial Weight Matrix that has a Queen's Contiguity condition.

The result of spatial panel data estimation indicated that in the year between 2008 and 2016 the Gross Provincial Product has a spatial correlation between each neighbor provinces. Therefore, the spatial econometrics method is another suitable method for analysis, because it can separate the true relationship between the numbers of commercial bank loan, the numbers of labor and the Gross Provincial Product of each provinces. The coefficients that indicates the influence of spatial effect with positive values, which means that the economic expansion of the upper northern region have a positive impact on each other.

Keywords: Economic Development, Gross Provincial Product, Spatial Econometrics

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้หลากหลายมิติของโลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ โดยก่อให้เกิดโอกาสทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี และการเมือง แต่ในขณะเดียวกันนั้น ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ก็มีปัจจัยเสี่ยงและภัยคุกคามที่ต้องบริหารจัดการด้วยความยากลำบากมากขึ้นด้วยเช่นกัน

สำหรับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมภายในประเทศไทยนั้น ผลของการพัฒนาเศรษฐกิจตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทำให้ประเทศไทยมีระดับการพัฒนาที่สูงขึ้นตามลำดับ โดยถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศระดับรายได้ปานกลางมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2531 และได้ขยับสูงขึ้นมาอยู่ในกลุ่มบนของกลุ่มประเทศระดับรายได้ปานกลางตั้งแต่ปี พ.ศ.2553 มีฐานการผลิตและบริการที่หลากหลายขึ้น ฐานการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมใหญ่ขึ้น หลายสาขาการผลิตและบริการสามารถแข่งขันและมีส่วนแบ่งในตลาดโลกสูงขึ้นและสร้างรายได้เงินตราต่างประเทศในระดับสูง อาทิ กลุ่มยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า อุตสาหกรรมอาหาร สินค้าเกษตร การท่องเที่ยว และบริการด้านสุขภาพ ฐานเศรษฐกิจที่ใหญ่ขึ้นส่งผลให้การจ้างงานเพิ่มขึ้นเป็น 38.1 ล้านคนจากประชากรวัยแรงงาน 38.6 ล้านคน อัตราการว่างงานเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 1 ปัญหาความยากจนจึงลดลงตามลำดับจากร้อยละ 20.0 ในปี พ.ศ. 2550 เป็นร้อยละ 10.9 ในปี พ.ศ.2556 ในขณะเดียวกันประเทศไทยก็มีความเป็นสากลมากขึ้น ความร่วมมือระหว่างประเทศไทยกับนานาชาติทั้งในรูปของทวิภาคีและพหุภาคีเพื่อเป็นกลไกและช่องทางในการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศมีความก้าวหน้าไปมาก รวมทั้งกรอบความร่วมมือที่ช่วยทำให้ประเทศไทยสามารถยกระดับมาตรฐานต่างๆ ไปสู่ระดับสากลก็มีความคืบหน้ามากขึ้น

แต่ประเทศไทยยังมีจุดอ่อนในเชิงโครงสร้างหลายด้านทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง จุดอ่อนสำคัญของประเทศไทย ได้แก่ โครงสร้างประชากรสูงอายุมากขึ้นตามลำดับ แต่คุณภาพคนโดยเฉลี่ยยังต่ำและการออมไม่เพียงพอ ประเทศขาดแคลนแรงงานทั้งในกลุ่มฝีมือสูง (Skilled Labor) และกลุ่มทักษะฝีมือระดับล่าง (Unskilled Labor) ผลผลิตภาพแรงงาน (Labor Productivity) โดยเฉลี่ยยังต่ำ ทั้งระบบเศรษฐกิจมีผลิตภาพปัจจัยการผลิตรวม (Total Factor Productivity) ต่ำ ต้องอาศัยการเพิ่มปริมาณเป็นแรงขับเคลื่อนหลัก ขณะที่โครงสร้างเศรษฐกิจมีส่วนภาคการค้าระหว่างประเทศต่อขนาดของเศรษฐกิจสูงกว่าเศรษฐกิจภายในประเทศมาก จึงมีความอ่อนไหวและผันผวนตามปัจจัยภายนอกเป็นสำคัญ ฐานการผลิตเกษตรและบริการมีผลิตภาพการผลิตต่ำ โดยที่การใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อการเพิ่มมูลค่ายังมีน้อย การวิจัยที่ดำเนินการไปแล้วไม่ถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์เชิงเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างคุ้มค่า การพัฒนานวัตกรรมมีน้อย สำหรับการดำเนินงานและการบริหารจัดการภาครัฐยังขาดการบูรณาการจึงสิ้นเปลืองงบประมาณ การดำเนินงานเพื่อพัฒนามักขาดความต่อเนื่อง ประสิทธิภาพต่ำ ขาดความโปร่งใส และขาดความรับผิดชอบ ขณะที่ปัญหาคอร์รัปชันมีเป็นวงกว้าง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์รวมทั้งการบริหารจัดการน้ำยังไม่เป็นระบบโครงข่ายที่สมบูรณ์และล่าช้า ความเหลื่อมล้ำและความแตกแยกในสังคมไทยยังเป็นปัญหาที่ท้าทายมาก รวมทั้งปัญหาในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เผชิญกับปัญหาขยะล้นเมืองและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมลงในทุกด้าน (ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี, 2559)

ตารางที่ 1 : แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 และ 2 ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2558)⁴

หน่วย : ล้านบาท

ปี พ.ศ.2558	กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1	กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2	รวม
	ภาคเกษตรกรรม	63,576	59,747
เกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้	62,920	58,447	121,367
การประมง	656	1,500	1,956
ภาคอุตสาหกรรมและบริการ	286,281	122,544	408,825
การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	13,727	1,642	15,369
อุตสาหกรรม	57,080	9,046	66,126
การไฟฟ้า ก๊าซ และการประปา	10,160	2,755	12,915
การก่อสร้าง	18,431	8,623	27,054
การขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ และจักรยานยนต์	42,837	23,740	66,577
โรงแรมและภัตตาคาร	19,060	3,581	22,641
การขนส่ง การเก็บสินค้า และการสื่อสาร	16,342	6,139	22,481
ตัวกลางทางการเงิน	23,678	14,546	38,224
อสังหาริมทรัพย์ การให้เช่า และกิจกรรมทางธุรกิจ	15,970	7,966	23,936

⁴ ข้อมูลล่าสุด ณ ปัจจุบัน

หน่วย : ล้านบาท

ปี พ.ศ.2558	กลุ่มจังหวัดภาค	กลุ่มจังหวัดภาค	รวม
	เหนือตอนบน 1	เหนือตอนบน 2	
การบริหารราชการแผ่นดิน และการป้องกันประเทศ	19,066	11,927	30,993
การศึกษา	29,145	22,271	51,416
การบริการด้านสุขภาพ และงานสังคมสงเคราะห์	14,813	7,204	22,017
การให้บริการชุมชน สังคม และบริการส่วนบุคคลอื่นๆ	4,504	2,380	6,884
การจ้างงานในครัวเรือนส่วนบุคคล	1,468	724	2,192
Gross Regional Product (GRP)	349,862	182,290	532,152
GRP Per Capita (Baht)	102,690	71,989	87,339
Population (1,000 persons)	3,064	2,436	5,500

จากข้อมูลตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดของภาคเหนือตอนบนในตารางที่ 1 สามารถอธิบายสถานการณ์เศรษฐกิจของภาคเหนือตอนบนในปัจจุบันได้ โดยแสดงให้เห็นว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาคเหนือตอนบนมีส่วนมาจากภาคอุตสาหกรรมและบริการสูงถึงร้อยละ 76.82 ในขณะที่ภาคเกษตรกรรมมีส่วนเพียงร้อยละ 23.18 เท่านั้น นั่นหมายความว่า กระแสทุนนิยมและการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของโลกได้ส่งผลให้โครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทยต้องปรับตัวจากระบบเดิมที่เป็นแบบ “เกษตรแบบพึ่งตนเอง” ต้องเปลี่ยนไปเป็นระบบที่ “พึ่งพาอุตสาหกรรมและการส่งออก” ทำให้การพัฒนาในภาคเกษตรกรรมล่าช้ากว่าภาคอุตสาหกรรมที่อาศัยเทคโนโลยีเข้ามาช่วย อย่างไรก็ตาม เทคโนโลยีในภาคอุตสาหกรรมและบริการยังอยู่ในกลุ่มประเทศที่ใช้เทคโนโลยีระดับกลาง ซึ่งส่วนใหญ่ไม่สามารถพัฒนาได้เองในประเทศ ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ดังนั้น ระบบเศรษฐกิจประเทศไทยจึงยังใช้แรงงานเข้มข้นในการเป็นจุดแข็งในการแข่งขันและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

ปัญหาของการศึกษาคั้งนี้คือ สถานการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบที่ตามมาประการแรกคือ ทำให้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ระหว่างภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม และระหว่างสังคมเมืองและชนบท ขยายวงกว้างขึ้น ประการที่สองคือ ปัญหาความยากจนยังคงกระจุกตัวในกลุ่มแรงงานภาคเกษตรกรรมในชนบทที่มีพื้นที่ห่างไกลจากตัวเมือง รวมทั้งโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การศึกษา แหล่งทุน และบริการทางสังคมที่มีคุณภาพก็มีวงแคบกว่า ดังนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบนจึงเป็นสิ่งที่ควรเร่งดำเนินการ โดยมีจุดประสงค์คือ เพื่อพัฒนาศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจ และเป้าหมายในการพัฒนาจังหวัด คือ เพื่อพัฒนาอาชีพ รายได้ และแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดนั้น เช่น เรื่องของการเคลื่อนย้ายแรงงาน การจูงใจในการลงทุน และการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของรัฐบาล เป็นต้น

การศึกษานี้จึงนำเสนอแบบจำลองเศรษฐกิจมิติเชิงพื้นที่ (Spatial Econometrics Model) ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เนื่องจากในแขนงวิชาเศรษฐศาสตร์เชิงพื้นที่นั้นมีการนำองค์ความรู้ทางภูมิศาสตร์เข้ามาประยุกต์ร่วม ดังนั้น จึงมีการนำตัวแปรเชิงพื้นที่ที่มารวมในแบบจำลอง ซึ่งทำให้ผลการประมาณค่าของแบบจำลองนี้มีความน่าเชื่อถือมากกว่าแบบจำลองเศรษฐกิจมิติทั่วไป โดยผลลัพธ์จากการศึกษานี้ สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยให้มีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเพิ่มขึ้นโดยอาศัยทรัพยากรในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่รายได้ประชาชาติที่เพิ่มขึ้นของประเทศไทยในเวลาต่อมา

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์แบบจำลองเศรษฐกิจมิติเชิงพื้นที่ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดในภาคเหนือตอนบน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคเหนือตอนบน

วิธีดำเนินการศึกษา

1. แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์ถดถอยสามวิธี ได้แก่ วิธีการกำลังสองน้อยที่สุด (OLS) วิธี Spatial Autoregressive Regression (SAR) และวิธี Spatial Error Regression (SEM) เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสินเชื่อกองธนาคารพาณิชย์ และแรงงานจังหวัด กับผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) ของ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย มีรายละเอียดดังนี้

วิธีการที่หนึ่งคือ วิธีการกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square Regression: OLS) ซึ่งเป็นวิธีที่ไม่ได้นำค่าสหสัมพันธ์เชิงพื้นที่เข้ามาพิจารณาในแบบจำลอง โดยคิดว่าเป็นวิธีที่ไม่สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูล แต่ทำเพื่อแสดงการเปรียบเทียบให้เห็นว่า การวิเคราะห์การเติบโตทางเศรษฐกิจจำเป็นต้องคำนึงถึงสหสัมพันธ์เชิงพื้นที่ ทั้งนี้ OLS เป็นสมการถดถอยเชิงเส้นตรงโดยประมาณค่าสัมประสิทธิ์เพื่อทำให้ผลรวมกำลังสองค่าประมาณของความคลาดเคลื่อน (Error) มีค่าต่ำที่สุด (Minimum Sum Square) โดยมีรูปสมการดังนี้

$$y_i = \beta_1 x_{1i} + \beta_2 x_{2i} + \varepsilon \tag{1}$$

- โดยที่
- y** คือ ตัวแปรตาม ซึ่งเป็นค่า GPP ของจังหวัด **i**
 - β₁** คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระตัวที่หนึ่ง
 - x_{1i}** คือ ตัวแปรอิสระตัวที่หนึ่งของจังหวัด **i** ซึ่งเป็นตัวเลขสินเชื่อกองธนาคารพาณิชย์ในจังหวัด **i**
 - β₂** คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระตัวที่สอง
 - x_{2i}** คือ ตัวแปรอิสระตัวที่สองของจังหวัด **i** ซึ่งเป็นจำนวนประชากรอายุ 15 ขึ้นไป ที่มิงานทำในจังหวัด **i**
 - ε** คือ ค่าความคลาดเคลื่อน

โดยวิธีนี้เป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ และแบบจำลองไม่ซับซ้อนแต่ไม่แม่นยำ สำหรับแบบจำลองถดถอยเชิงพื้นที่นั้น (Spatial Regression Model) จะนำสหสัมพันธ์เชิงพื้นที่ของตัวแปรเพิ่มเข้ามาเป็นหนึ่งในตัวแปร เนื่องจากสมมติฐานที่ว่าทำเลที่ตั้งมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม ดังนั้น ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่จึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ในการศึกษานี้ จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า วิธี Spatial Autoregressive Model และวิธี Spatial Error Model มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงพื้นที่ได้ค่อนข้างดี โดยมีรายละเอียดดังนี้

วิธีการที่สองคือ การวิเคราะห์ถดถอยโดยใช้วิธี Spatial Autoregressive Model (SAR) หรืออีกชื่อหนึ่งคือ Spatial Lag Model โดยการวิเคราะห์ถดถอยตัวแปรตามลงบนตัวแปรตามที่เป็น Lag Term ในลักษณะเดียวกันกับอัตสหสัมพันธ์ (Autocorrelation) ของข้อมูลอนุกรมเวลา แต่ถ่วงน้ำหนักด้วยเมทริกซ์เชิงพื้นที่ **W** วิธีการนี้จึงสามารถให้ตัวแปรตามแต่ละแถวมีความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ระหว่างแถวได้ ดังสมการนี้

$$y_{it} = \rho W_{ij}y_j + \beta_1 x_{1it} + \beta_2 x_{2it} + \mu_{it} \tag{2}$$

- โดยที่ y_{it} คือ ตัวแปรตาม ซึ่งเป็นค่า GPP ของจังหวัด i ณ เวลา t
 ρ คือ ค่าสัมประสิทธิ์แสดงอิทธิพลจาก y_j (GPP ของจังหวัด j) ต่อ y_i
 W_{ij} คือ เมทริกซ์ถ่วงน้ำหนักเชิงพื้นที่ (Spatial Weight Matrix) ของค่า y_j ของจังหวัด j (GPP ของจังหวัด j) ซึ่งเป็นจังหวัดที่อยู่ในบริเวณรอบๆ จังหวัด i
 β_1 คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระตัวที่หนึ่ง
 x_{1it} คือ ตัวแปรอิสระตัวที่หนึ่งของจังหวัด i ซึ่งเป็นตัวเลขสินเชื่อกองธนาคารพาณิชย์ในจังหวัด i ณ เวลา t
 β_2 คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระตัวที่สอง
 x_{2it} คือ ตัวแปรอิสระที่สองของจังหวัด i ซึ่งเป็นจำนวนประชากรอายุ 15 ขึ้นไป ที่มีงานทำในจังหวัด i ณ เวลา t
 μ_{it} คือ ค่าความแปรปรวนของจังหวัด i ณ เวลา t

สมการที่ (2) ได้แสดงให้เห็นถึงการเพิ่มเติมจากการวิเคราะห์ด้วยสมการถดถอย (Regression) โดยการเพิ่มค่า y_j ให้เป็นตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ด้วย นอกเหนือจากตัวแปรอิสระอื่นๆ ซึ่งส่งผลต่อค่า y_i โดยขนาดของการส่งผลกระทบต่อแสดงโดยค่าสัมประสิทธิ์ ρ

วิธีการที่สามคือ วิธีการถดถอยโดยใช้ Spatial Error Model (SDM) โดยการทำให้ Error Term มีความสัมพันธ์กันเองระหว่างแถวเป็นสหสัมพันธ์เชิงพื้นที่ (Spatial Autocorrelation) ดังสมการนี้

$$y_{it} = \beta_1 x_{1it} + \beta_2 x_{2it} + \varepsilon_{it} \tag{3}$$

$$\varepsilon_{it} = \lambda W_{ij}\varepsilon_{jt} + \mu_{it} \tag{4}$$

- โดยที่ y_{it} , β_1 , x_{1it} , β_2 , x_{2it} , W_{ij} และ μ_{it} มีความหมายเดียวกันกับในสมการที่ (2)
 ε_{it} คือ ค่าส่วนเหลือ (Residual) ของจังหวัด i ณ เวลา t
 λ คือ ค่าสัมประสิทธิ์แสดงอิทธิพลจาก y_j (GPP ของจังหวัด j) ต่อ ε_i
 ε_{jt} คือ ค่าส่วนเหลือ (Residual) ของจังหวัด j ณ เวลา t

การวิเคราะห์ในวิธี Spatial Error Regression จะแสดงถึงการส่งผ่านผลกระทบจากจังหวัดรอบๆ ผ่านค่าส่วนเหลือ (Residual) ของจังหวัดรอบๆ (หรือค่า ε_j) มายังค่าของจังหวัด i (หรือค่า ε_i) โดยขนาดของการส่งผ่านผลกระทบจากจังหวัดรอบๆ มายังจังหวัด i แสดงโดยค่าสัมประสิทธิ์ λ

2. การสร้างเมทริกซ์ถ่วงน้ำหนักเชิงพื้นที่ (Spatial Weight Matrix: W)

การใช้จำนวนพื้นที่ติดกันเป็นเงื่อนไข

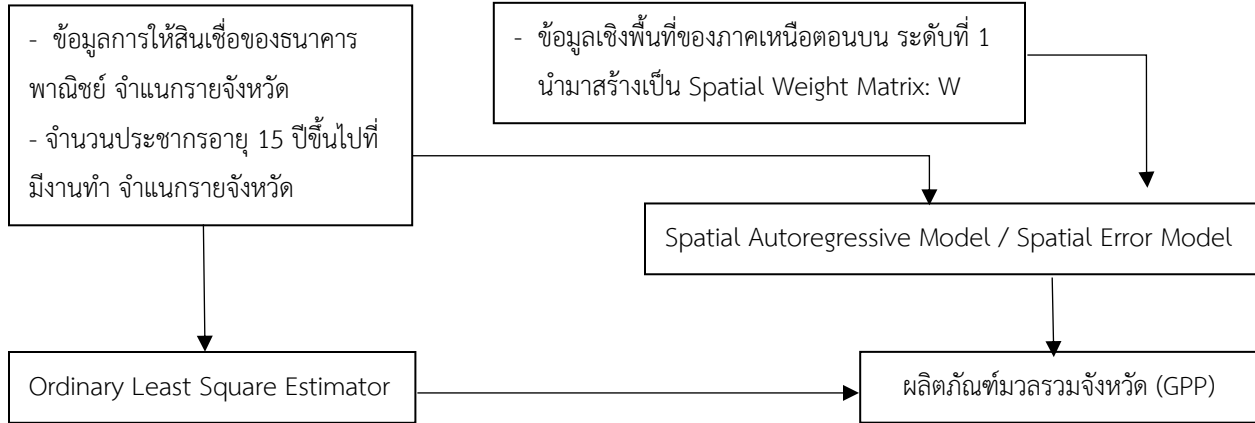
การใช้จำนวนพื้นที่ติดกันเป็นเงื่อนไขนั้น จะสร้างเมทริกซ์ W ได้ในรูปแบบของเมทริกซ์ทวินาม (Binary Matrix) กล่าวคือ จะจัดลำดับความใกล้เคียงของจังหวัดที่สนใจโดยใช้การติดกันของจังหวัดเป็นเกณฑ์ หากจังหวัดใดอยู่ติดกับจังหวัดที่สนใจจะกำหนดให้สมาชิกในเมทริกซ์ W ของคู่จังหวัดนั้นมีค่าเป็น 1 แต่ถ้าหากไม่อยู่ติดกับจังหวัดที่สนใจ จะกำหนดให้มีค่าเป็น 0 (Anselin, 1999)

ภาพที่ 1 ตัวอย่างจังหวัดที่ติดกันของภาคเหนือตอนบน

จากตัวอย่างในภาพที่ 1 หากกำหนดให้จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เท่ากับจังหวัดหมายเลข 1, 2, 3 และ 4 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจังหวัดหมายเลข 1 พบว่า จังหวัดที่ติดกันมีเพียงจังหวัดหมายเลข 2 จึงกำหนดให้ W_{12} เท่ากับ 1 ส่วนจังหวัดหมายเลข 3 และ 4 นั้นไม่ติดกัน จึงกำหนดให้ W_{13} และ W_{14} เท่ากับ 0 ต่อจากนั้น เมื่อพิจารณาจังหวัดหมายเลข 2 พบว่าติดกับทุกจังหวัดคือ หมายเลข 1, 3 และ 4 จึงกำหนดให้ W_{21}, W_{23}, W_{24} เท่ากับ 1 เป็นต้น ซึ่งสามารถสร้างเมทริกซ์ ได้ดังนี้

$$W = \begin{bmatrix} 0 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & 0 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & 1 & 0 \end{bmatrix} \tag{3.6}$$

ภาพที่ 2 แสดงกรอบแนวคิดและวิธีการศึกษา

3. วิธีการศึกษา

การศึกษานี้ใช้ข้อมูลพาแนล โดยกำหนดให้ตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ตัวเลขเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ จำแนกรายจังหวัด และจำนวนประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่มีงานทำ จำแนกรายจังหวัด อยู่ในรูปลอการิทึมธรรมชาติ โดยกำหนดตัวแปรให้เป็น $\ln(\text{GPP})$, $\ln(\text{Credit})$ และ $\ln(\text{Labor})$ ตามลำดับ เพื่อเป็นการลดความผันผวนของข้อมูล และให้ค่าของตัวแปรต่างๆ มีความต่อเนื่องกัน

จากนั้น ทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบแบบจำลอง 3 วิธีได้แก่ วิธี Ordinary Least Square (OLS), วิธี Spatial Autoregressive Regression (SAR) และ วิธี Spatial Error Regression (SEM) เพื่อหาแบบจำลองที่ดีที่สุด โดยใช้ค่า R-squared (R^2), ค่า Akaike Information Criteria (AIC), ค่า Bayesian Information Criteria (BIC) รวมถึงการทำการทดสอบ Hausman Test เป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบแบบจำลองว่าแบบจำลองใดมีความเหมาะสมกับข้อมูล

ผลการศึกษา

การศึกษานี้ได้ทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบทั้งหมดสามแบบจำลองได้แก่ Ordinary Least Square, Spatial Autoregressive Model และ Spatial Lag Model โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์แบบจำลอง Ordinary Least Square

การวิเคราะห์ด้วยวิธี Pooled OLS Estimator จะนำเพียงตัวแปรสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ ($\ln(\text{credit})$) และตัวเลขแรงงานในจังหวัด ($\ln(\text{labor})$) มาทำการวิเคราะห์ โดยไม่นำตัวแปรเชิงพื้นที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 : แสดงผลการวิเคราะห์ด้วยวิธี Pooled OLS Estimator ที่มา: การคำนวณ

constant	2.315 (1.047)**
lncredit	0.616 (0.063)***
lnlabor	0.183 (0.122)
R-square	0.91
AIC	16.714

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ด้วยวิธี Pooled OLS Estimator (ต่อ)

BIC	23.544
Number of Obs.	72

ในแบบจำลอง Pooled OLS มีตัวแปรอิสระที่มีนัยสำคัญทางสถิติเพียงหนึ่งตัวแปร อีกทั้งยังให้ค่า AIC และ BIC ที่สูงที่สุดในแบบจำลองทั้งสามที่นำมาวิเคราะห์ หมายความว่า แบบจำลอง OLS นั้นไม่มีความกลมกลืนกับข้อมูล และข้อมูลที่มีอยู่ไม่รองรับกับแบบจำลอง จึงไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้วิเคราะห์

2. ผลการวิเคราะห์ถดถอยด้วยวิธี Spatial Autoregressive Model

การวิเคราะห์ถดถอยด้วยวิธี Spatial Autoregressive Model (SAR) หรือ Spatial Lag Model นั้น มีการนำข้อมูลเชิงพื้นที่ ซึ่งก็คือ เมทริกซ์ถ่วงน้ำหนักเชิงพื้นที่ (Spatial Weight Matrix: **W**) เข้ามาทำการวิเคราะห์ร่วมในแบบจำลองด้วย โดยใช้ ρ เป็นสัมประสิทธิ์แสดงอิทธิพลจากจังหวัดรอบๆ ต่อจังหวัดที่สนใจ วิธีการคือทำการวิเคราะห์ถดถอยตัวแปรตามลงบนตัวแปรตามที่เป็น Lag Term ในลักษณะเดียวกันกับอัตสหสัมพันธ์ (Autocorrelation) ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 : แสดงผลการวิเคราะห์ Spatial-Autoregressive Model (SAR) ที่มา: การคำนวณ

	Random Effects	Spatial Fixed-Effects	Time Fixed-Effects	Spatial and Time Fixed-Effects
Incredit	0.508 (0.066)***	0.383 (0.057)***	0.704 (0.272)***	0.259 (0.089)***
lnlabor	0.175 (0.102)*	0.047 (0.097)	0.054 (0.514)	-0.164 (0.353)
Rho	0.015 (0.107)	0.198 (0.101)**	0.093 (0.163)	-0.184 (0.091)**
R-square	0.91	0.89	0.90	0.85
Log-pseudolikelihood	58.303	82.650	-2.5360	88.909
AIC	-104.606	-157.301	13.072	-169.820
BIC	-90.95	-148.194	22.179	-160.713
Number of Obs.	72	72	72	72

ตารางที่ 4 : แสดงผลการวิเคราะห์ SAR Hausman Test ที่มา: การคำนวณ

Hausman Test	
Chi-square	(3)85.83
Probability	0.0000

จากผลการทดสอบ Hausman Test ให้ค่า Probability เท่ากับ 0.0000 ซึ่งน้อยกว่าค่า Chi-square (85.83) หมายความว่า การประมาณค่าด้วยแบบจำลอง Spatial Autoregressive Model ควรใช้วิธี Random-Effects

โดยในแบบจำลอง Spatial Autoregressive ด้วยวิธี Random-Effects นั้น ให้ค่า R-squared อยู่ที่ร้อยละ 91 และแสดงให้เห็นว่า ถ้าเพิ่มปัจจัยทุนเข้าไป 1 หน่วย จะทำให้ GPP ของจังหวัดนั้นเพิ่มขึ้น 0.508 หน่วยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และถ้าเพิ่มปัจจัยแรงงานเข้าไป 1 หน่วย จะทำให้ GPP ของจังหวัดนั้นเพิ่มขึ้น 0.175 หน่วยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติด้วยเช่นกัน ในขณะที่ AIC มีค่าอยู่ที่ -104.606 และ BIC มีค่าอยู่ที่ -90.95

3. ผลการวิเคราะห์ถดถอยด้วยวิธี Spatial Error Model

การวิเคราะห์ถดถอยด้วยวิธี Spatial Error Model (SEM) นั้น มีการนำข้อมูลเชิงพื้นที่ ซึ่งก็คือ เมทริกซ์ถ่วงน้ำหนักเชิงพื้นที่ (Spatial Weight Matrix) เข้ามาทำการวิเคราะห์ร่วมในแบบจำลองด้วยเช่นเดียวกับ Spatial Lag Model แต่แตกต่างกันโดยการทำให้ Error Term ของสมการนั้น มีความสัมพันธ์กันเองระหว่างแถวเป็นสหสัมพันธ์เชิงพื้นที่ (Spatial Autocorrelation) โดยใช้ เป็นสัมประสิทธิ์แสดงอิทธิพลจากจังหวัดรอบๆ ต่อจังหวัดที่สนใจ ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 : แสดงผลการวิเคราะห์ Spatial Error Model (SEM) ที่มา : การคำนวณ

	Random Effects	Spatial Fixed-Effects	Time Fixed-Effects	Spatial and Time Fixed-Effects
Incredit	0.511 (0.050)***	0.476 (0.059)***	0.841 (0.413)**	0.257 (0.090)***
lnlabor	0.210 (0.086)**	0.073 (0.112)	-0.190 (0.722)	-0.240 (0.491)
Lambda	0.180 (0.090)**	0.136 (0.065)**	-0.297 (0.412)	-0.263 (0.305)
R-square	0.91	0.90	0.89	0.76
Log-pseudolikelihood	58.851	82.082	-2.486	89.559
AIC	-105.702	-156.164	12.973	-171.120
BIC	-92.042	-147.057	22.079	-162.013
Number of Obs.	72	72	72	72

ตารางที่ 6 : แสดงผลการวิเคราะห์ SEM Hausman Test ที่มา: การคำนวณ

Hausman Test	
Chi-square	(3)5.87
Probability	0.1180

จากผลการทดสอบ Hausman Test ให้ค่า Probability เท่ากับ 0.1180 ซึ่งน้อยกว่าค่า Chi-square (5.87) หมายความว่า การประมาณค่าด้วยแบบจำลอง Spatial Error Model ควรใช้วิธี Random-Effects

โดยในแบบจำลอง Spatial Error ด้วยวิธี Random-Effects นั้น ให้ค่า R-squared อยู่ที่ร้อยละ 91 และแสดงให้เห็นว่า ถ้าเพิ่มปัจจัยทุนเข้าไป 1 หน่วย จะทำให้ GPP ของจังหวัดนั้นเพิ่มขึ้น 0.511 หน่วยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และถ้าเพิ่มปัจจัยแรงงานเข้าไป 1 หน่วย จะทำให้ GPP ของจังหวัดนั้นเพิ่มขึ้น 0.210 หน่วยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติด้วยเช่นกัน ในส่วนของสัมประสิทธิ์ตัวแปรเชิงพื้นที่ (λ) นั้น ให้ค่าอยู่ที่ 0.180 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั้นหมายความว่า อิทธิพลจากจังหวัดต่างๆ ที่อยู่ล้อมรอบจังหวัดที่สนใจ มีส่วนทำให้ GPP ในจังหวัดนั้นเพิ่มขึ้น 0.180 หน่วย ส่วน AIC มีค่าอยู่ที่ -105.702 และ BIC มีค่าอยู่ที่ -92.042

4. ผลการศึกษาและการเลือกใช้แบบจำลอง

จากการศึกษาและทำการวิเคราะห์ทั้งสามแบบจำลอง ได้แก่ การวิเคราะห์ถดถอยด้วย Ordinary Least Square, Spatial Autoregressive Model ด้วยวิธี Random-Effects และ Spatial Error Model ด้วยวิธี Random-Effects สามารถนำผลการวิเคราะห์ทั้งหมดมาทำการเปรียบเทียบดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 : แสดงการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์จากแบบจำลองทั้งสามวิธี ที่มา: การคำนวณ

	OLS	SAR	SEM
Incredit	0.614 (0.063)***	0.508 (0.053)***	0.511 (0.036)***
lnlabor	0.183 (0.122)	0.175 (0.106)*	0.210 (0.107)**
Rho (SAR)		0.015 (0.101)	
Lambda (SEM)			0.180 (0.090)**
R-square	0.91	0.91	0.91
Log-pseudolikelihood		58.303	58.851
AIC	16.714	-104.606	-105.702
BIC	23.544	-90.95	-92.042

ตารางที่ 7 : แสดงการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์จากแบบจำลองทั้งสามวิธี (ต่อ)

	OLS	SAR	SEM
Number of Obs.	72	72	72

ตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่า ทั้งสามแบบจำลองให้ค่า R-square ที่เท่ากันคือ ร้อยละ 91 ซึ่งหมายความว่า ร้อยละของความแปรปรวนที่อธิบายได้ของแบบจำลองนั้นไม่แตกต่างกัน ค่า AIC และ BIC ของ Ordinary Least Square ให้ค่าที่สูงที่สุดหมายความว่า แบบจำลองดังกล่าวไม่เหมาะสมที่นำมาวิเคราะห์ เนื่องจากไม่มีความกลมกลืนกับข้อมูล ส่วนค่า AIC และ BIC ของ Spatial Autoregressive Model และ Spatial Error Model นั้น แตกต่างกันเพียง 1.1 และให้ค่าที่ต่ำกว่าค่าของแบบจำลอง OLS หมายความว่า แบบจำลองเชิงพื้นที่ทั้งสองมีความกลมกลืนกับข้อมูลแทบไม่แตกต่างกัน และมีความกลมกลืนกับข้อมูลดีกว่าแบบจำลอง OLS แต่แบบจำลอง Spatial Error Model สามารถที่จะพยากรณ์ได้แม่นยำมากกว่า เนื่องจากตัวแปรเชิงพื้นที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงควรใช้แบบจำลอง Spatial Error Model ในการวิเคราะห์

สรุปผลการศึกษา

1. ผลกระทบเชิงพื้นที่ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดในภาคเหนือตอนบนสามารถอธิบายผ่านผลการศึกษาได้ว่า ในช่วงปี พ.ศ.2551 ถึง พ.ศ.2559 ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) มีความสัมพันธ์ในลักษณะสหสัมพันธ์ระหว่างจังหวัดที่อยู่ใกล้กัน ซึ่งแสดงให้เห็นโดยค่า p-value ซึ่งมีระดับความเชื่อมั่นทางสถิติที่สูง ดังนั้นวิธี Spatial Econometrics จึงเป็นวิธีที่มีความเหมาะสมในการวิเคราะห์ เพราะสามารถแยกความสัมพันธ์ที่แท้จริงระหว่างตัวเลขสินค้าของธนาคารพาณิชย์ และจำนวนแรงงานต่อ ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดของแต่ละจังหวัด โดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวเลขสินค้าของธนาคารพาณิชย์ จำนวนแรงงาน และผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดจะแสดงโดยสัมประสิทธิ์ β และผลจากการขยายตัวของจังหวัดข้างเคียง จะแสดงโดยค่าของสัมประสิทธิ์ ρ ในแบบจำลอง Spatial Autoregressive Model (SAR) และค่าของสัมประสิทธิ์ λ ในแบบจำลอง Spatial Error Model (SEM)

นอกจากนี้ การที่สัมประสิทธิ์แสดงอิทธิพลของผลกระทบเชิงพื้นที่ ρ และ λ มีค่าเป็นบวก นั้นหมายความว่า การขยายตัวของเศรษฐกิจของ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย มีการส่งผลกระทบในทางบวกต่อกัน ซึ่งการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในจังหวัดรอบๆ จะส่งผลในทางบวกต่อเศรษฐกิจในแต่ละจังหวัด

2. ส่วนปัจจัยที่ทำให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคเหนือตอนบน สามารถอธิบายผ่านผลลัพธ์จากแบบจำลองได้ว่า ตัวเลขสินค้าของธนาคารพาณิชย์ และตัวเลขจำนวนแรงงานของแต่ละจังหวัด รวมถึงผลจากการขยายตัวของเศรษฐกิจของจังหวัดโดยรอบๆ นั้น ล้วนมีผลให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในจังหวัดที่ทำกรวิเคราะห์ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และทฤษฎีการผลิตที่กล่าวว่า รายได้ประชาชาติที่เพิ่มขึ้นมาจาก การเพิ่มจำนวนทุน และแรงงาน

ข้อเสนอแนะ

จากสรุปผลการศึกษาข้อแรก นำมาสู่ข้อเสนอแนะในด้านการพัฒนาทฤษฎีเศรษฐมิติเชิงพื้นที่ (Spatial econometrics) อย่างต่อเนื่อง ซึ่งทฤษฎีดังกล่าวเป็นการรวมองค์ความรู้ระหว่างเศรษฐศาสตร์กับภูมิศาสตร์ โดยใช้การวิเคราะห์ทางสถิติและวิธีการ

คำนวณของเศรษฐมิติโดยอิงแนวคิดทางภูมิศาสตร์นั้น จากการค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีผู้ที่ทำงานวิจัยด้านนี้ในประเทศไทยน้อยมาก ในขณะที่งานวิจัยในต่างประเทศมีค่อนข้างหลากหลายมาร่วมทศวรรษแล้ว จึงสามารถสรุปได้ว่าแนวคิดดังกล่าวยังถือว่าเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย โดยส่วนใหญ่แล้ว แนวคิดหรือทฤษฎีที่ถือกำเนิดขึ้นมาใหม่มักจะถูกตั้งเป็นคำถามปลายเปิดในเรื่องต่างๆ เพื่อให้ให้นักวิจัยรุ่นใหม่ๆ ได้นำไปทดลองและค้นหาคำตอบ เพื่อนำไปสู่การเป็นทฤษฎีที่สมบูรณ์แบบยิ่งยวดต่อไป ดังนั้น เศรษฐศาสตร์เชิงพื้นที่จึงยังมีอีกหลายเรื่อง ที่สามารถเป็นช่องว่างเพื่อให้นักศึกษาต่อ ซึ่งคาดว่าแนวคิดดังกล่าวอาจเป็นประโยชน์ต่อการเติบโตเศรษฐกิจของประเทศไทยในอนาคตได้

โดยในการศึกษานี้ได้แสดงให้เห็นว่า แบบจำลอง SAR และ SEM ในรูปแบบ Random-effects สามารถที่จะให้ค่าพยากรณ์ได้แม่นยำกว่าแบบจำลอง OLS เนื่องจากมีการนำเมทริกซ์ถ่วงน้ำหนักเชิงพื้นที่เข้ามาร่วมพิจารณาด้วย อย่างไรก็ตาม หากมีการเก็บข้อมูลพาแนลที่ถี่ถี่ในระดับรายเดือน รายไตรมาส หรือเพิ่มจำนวนข้อมูลมากขึ้น ก็อาจทำให้รูปแบบการจำลองเชิงพื้นที่ อื่นๆ เช่น Spatial Fixed-effects, Time Fixed-effects และ Spatial and Time Fixed-effects ให้ค่าพยากรณ์ที่แม่นยำขึ้นได้

ส่วนสรุปผลการศึกษาข้อที่สอง นำมาสู่ข้อเสนอแนะทางด้านนโยบายในด้านการพัฒนาจังหวัด และกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ทั้ง 8 จังหวัด ดังนี้

1. ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาทางการศึกษา โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทห่างไกล เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ระหว่างภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม และเป็นทั้งการลงทุนในแรงงานไปในตัว
2. ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ และรายได้ เช่น การเคลื่อนย้ายแรงงาน การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน
3. ควรออกนโยบายการค้าเสรี รวมถึงลดกำแพงภาษีต่าง ๆ ซึ่งเป็นการจูงใจให้ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนในพื้นที่ดังกล่าว เพื่อให้จำนวนทุนมีเพิ่มมากขึ้น ด้วยการออกนโยบายดังที่กล่าวมา จะทำให้กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบนทั้ง 8 จังหวัดสามารถเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดให้สูงขึ้น และยังทำให้รายได้ต่อหัวของประชากรในพื้นที่สูงขึ้นอีกเช่นกัน

เอกสารอ้างอิง

- ไก่อ้ว วัฒนา. (2550). การวิเคราะห์ผลกระทบของความสามารถในการเข้าถึงรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนต่อการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์พาณิชย์กรรมในกรุงเทพมหานครด้วยวิธีเศรษฐมิติเชิงพื้นที่. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐชา เครือรุ่งเรือง. (2556). การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนากับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประวิทย์ เขมะสุนันท์ และ แคทเธีย ัญญาประเสริฐ. (2554). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์และประเภทของนวัตกรรม: กรณีศึกษาภาคการผลิตของประเทศไทย. วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์. 29(1), 48-94.
- ไพฑูรย์ ไกรพรศักดิ์. (2559). เศรษฐมิติ. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ.
- วลีรัตน์ สุพรรณชาติ. (2558). การเติบโตทางเศรษฐกิจและความยากจน: การวิเคราะห์ด้วย Spatial Regression. ARE Working Paper No.2558/2 (มีนาคม 2558). ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ.

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2560). **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564**. สืบค้นจาก <https://www.nesdb.go.th/download/plan12/สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่12.pdf>
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2559). **ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579)**. สืบค้นจาก https://www.nesdb.go.th/download/document/SAC/NS_DraftplanJune2018F.pdf
- อารยะ ปรีชาเมตตา. (2550). **การศึกษาเชิงประจักษ์ว่าด้วยทฤษฎีภูมิศาสตร์เศรษฐกิจใหม่: กรณีประเทศไทย**. วารสาร เศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์. 25(3), 102-141.
- Declan Curran. (2009). **British Regional Growth and Sectoral Trends – Global and Local Spatial Econometrics Approaches**. National Institute for Regional and Spatial Analysis, National University of Ireland.
- Fujita, M., P. Krugman and A. J. Venables. (1999). **The Spatial Economy: Cities, Regions, And International Trade**. Cambridge: MIT Press.
- James LeSage and R. Kelley Pace. (2009). **Introduction to Spatial Econometrics**. CRC Press: Taylor & Francis Group.
- Julide Yildirim and Nadir Ocal. (2014). **Military Expenditures, Economic Growth and Spatial Spillovers**. Defense and Peace Economics. 27(1), 87-104.
- Long Gen Ying. (2003). **Understanding China’s Recent Growth Experience: A Spatial Econometrics Perspective**. The Annals of Regional Science. 37(2003), 613-628.
- Luc Anselin. (1999). **Spatial Econometrics**. School of Social Sciences, University of Texas.
- Luc Anselin. (2003). **Spatial Externalities, Spatial Multipliers, and Spatial Econometrics**. International Regional Science Review. 26(2), 153-166.
- Luc Anselin, Raymond J.G.M. Florax and Sergio J. Rey. (2004). **Advances in Spatial Econometrics**. Springer-Verlag Berlin Heidelberg.
- Sylvie Demurger. (2000). **Infrastructure Development and Economic Growth: An Explanation For Regional Disparities in China**. Journal of Comparative Economics. 29(2001), 95-117.
- Tao Zhang and Heng-fu Zou. (1998). **Fiscal Decentralization, Public Spending, and Economic Growth in China**. Journal of Public Economics. 67(1998), 221-240.
- Uwaoma G. Nwaogu. (2015). **FDI, Foreign Aid, Remittance and Economic Growth in Developing Countries**. Review of Development Economics. 19(1), 100-115.

สถานะทางเศรษฐกิจ และการมองโลกในแง่ดี
บทเรียนจากการเก็บแบบสอบถามจากประชากรวัยทำงานในประเทศไทย
Economic Status and Optimism
Lessons from a Survey of Working Age Population in Thailand

กานต์ชนก ชินสูงเนิน¹

ธัญมัทธม สรุงบุญมี²

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องสถานะทางเศรษฐกิจ และการมองโลกในแง่ดี บทเรียนจากการเก็บแบบสอบถามจากประชากรวัยทำงานในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดี (optimism) และความหวัง (hope) ที่วัดจากเครื่องมือ LOT-R และ AHS ตามลำดับ กับสถานะทางเศรษฐกิจทั้งในวัยเด็กและวัยทำงานของบุคคล โดยรวบรวมข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถามจากประชาชนผู้มีอาชีพจากหลากหลายอาชีพ หลากหลายพื้นที่ภายในประเทศไทย ในช่วงอายุ 20 – 60 ปี จำนวน 260 คน และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวชี้วัด Optimism และ Hope ระหว่างผู้ที่มีสถานะทางเศรษฐกิจสูง (รายได้เกินค่ามัธยฐาน) เทียบกับต่ำ (รายได้ต่ำกว่ามัธยฐาน) และระหว่างผู้ที่ในวัยเด็กมีสถานะทางเศรษฐกิจสูง (รายได้เกินค่ามัธยฐาน) เทียบกับ ต่ำ (รายได้ต่ำกว่ามัธยฐาน) รวมทั้งใช้ Linear Regression เพื่อหาความสัมพันธ์ที่เป็นอิสระจากตัวแปรอื่นๆ เช่น การศึกษา, อาชีพ, ชั่วโมงการทำงาน เป็นต้น จากผลการศึกษาพบว่ารายได้ครอบครัวในวัยเด็กมีความสัมพันธ์ในทางลบกับการมองโลกในแง่ดีและความหวัง ส่วนรายได้ปัจจุบันมิได้มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการมองโลกในแง่ดีและความหวัง นอกจากนี้ยังพบว่าชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์ที่มากขึ้นสอดคล้องกับการมองโลกในแง่ดีที่ต่ำ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มประชากรที่มีรายได้ต่ำที่ยังคงมีการมองโลกในแง่ดี และยังมี ความหวังที่จะสามารถยกฐานะตัวเองขึ้นไปได้ มิได้ท้อแท้ต่อชีวิต นโยบายภาครัฐที่ช่วยเพิ่มโอกาสการยกฐานะ เช่น อบรมอาชีพหรือให้คำปรึกษาอื่นๆ น่าจะได้รับการตอบรับที่ดีเนื่องจากประชากรเหล่านี้ น่าจะยังคงแสวงหาช่องทางพัฒนาสถานะทางเศรษฐกิจของตนอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การมองโลกในแง่ดี ความหวัง พื้นฐานทางเศรษฐกิจ

Abstract

This study examines the correlation between the individual's economic status, both current and during childhood, and the individual's levels of optimism and hope, measured by the instruments LOT-R and AHS, respectively. Data was collected from a survey of 260 people from various professions, 20 – 60 years. And compared the levels of optimism and hope across current income levels and across childhood income levels. Linear regression techniques is used to filter out the effects of other variables, such as educational level, careers,

¹ นักศึกษาหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² อาจารย์ ดร. ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

working hours, etc. The results show that higher levels of childhood income is associated with lower levels of optimism and hope, while current income has no statistical relationship with neither optimism nor hope. We also find that hours worked per week is negatively related with optimism, but has no relationship to hope. This may be good news to policymakers looking to design policies to lift people's economic status, for example through job training or providing other information, as children growing up in less wealthy households do not lose hope in lifting their economic status and would continuously take up opportunities to better themselves.

Keywords: *Optimism, Hope, Economic fundamentals*

บทนำ

ประเทศไทยอยู่ในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมมีการเปิดโอกาสให้มีการแข่งขัน และหากำไรจากเศรษฐกิจแบบการตลาด ผลลัพธ์ที่ออกมาจึงไม่เท่ากันทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำขึ้น Credit Suisse's Global Wealth Report (2016) มีรายงานถึงความเหลื่อมล้ำของประเทศต่างๆ ในโลก โดยวัดจากสัดส่วนความมั่งคั่งของคนรวยร้อยละ 1 ในประเทศ เทียบกับความ มั่งคั่งของประเทศในปี 2016 ปัจจุบันประเทศไทยขยับขึ้นจากอันดับ 11 เป็นอันดับ 3 ของประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำมากที่สุดในโลก รองจากรัสเซีย และอินเดีย เมื่อความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจกว้างขึ้นทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางโอกาสด้านการศึกษา คนรายได้น้อยมีโอกาสได้รับการศึกษาในคุณภาพที่ต่างจากคนที่มียาได้สูง เนื่องจากพื้นฐานฐานะของทางครอบครัวที่แตกต่างกันก็ทำให้ได้รับโอกาสต่างๆ แตกต่างกัน เมื่อโอกาสต่างกันเช่นนี้แล้ว คนที่มีพื้นฐานทางครอบครัวที่ดีกว่าคนอื่น อาจมองว่าตนเองตกอยู่กับดักที่ไม่สามารถหลุดพ้นได้ และล้มเลิกความคิดที่อยากพัฒนาตนเอง ซึ่งสุดท้ายทำให้ไม่สามารถยกระดับฐานะตนเองได้ในที่สุด ดังนั้นผลเสียของความเหลื่อมล้ำจึงอาจตกอยู่กับคนจนมากกว่าคนรวย เพราะนอกจากต้องเผชิญความลำบากในปัจจุบันแล้ว ยังอาจมีแรงจูงใจในการพยายามยกฐานะตนเองที่ดีกว่าคนมีฐานะดี ทำให้โอกาสในการยกฐานะยิ่งลดลงจากเดิม

มันเป็นไปได้ว่าทัศนคติความคิดในแง่ลบและแง่บวก อาจมีผลต่อการยกฐานะทางเศรษฐกิจ บทความของ TerraBKK คลังความรู้(2015) ได้อธิบายว่าหากคนจนมีความคิดลบอยู่มากก็จะทำให้ชีวิตต่ำลงเพราะมันจะปิดกั้นความคิดที่จะนำไปสู่ความสำเร็จก้าวหน้าและแสดงออกมาทางการกระทำที่แย่ๆ ต่างจากคนรวยที่มีความคิดส่วนมากไปในทางบวก ตัวอย่างเช่น การที่เราคิดจะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็มักจะมีความว่า “ทำได้ กับ ทำไม่ได้” คนคิดลบจะคิดว่า “ทำไม่ได้” การคิดแบบนี้เป็นการปิดกั้นโอกาสของตัวเองเพื่อที่จะปิดรับความคิดอื่นๆ และเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ แต่หากเป็นคนรวยจะคิดว่า “ทำได้” ถือเป็นเปิดโอกาสให้ตัวเองได้เรียนรู้เพิ่มเติม แม้ว่าจะทำได้สำเร็จหรือไม่ก็ตาม อย่างน้อยก็จะได้เรียนรู้จากสิ่งที่ผิดพลาดทำให้รู้วิธีการที่จะปรับปรุงให้ดีขึ้น และมองหาโอกาสที่จะพัฒนาอยู่เสมอ William James (1896) อธิบายว่าการที่คนเรามีสุขภาพจิตที่ดีจะทำให้มีการมองโลกในแง่ดี และการมองโลกในแง่ดีทำให้เกิดความเต็มใจที่จะปิดสิ่งที่ไม่ต้อออกไปจากความคิด คนกลุ่มนี้เป็นพวกคิดในแง่ดี และ William James (1902) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าพวกจิตป่วนที่มองเห็นแต่สิ่งที่ไม่ดีในชีวิต และผลพวงคือชีวิตอันไร้ซึ่งความสุข คนกลุ่มนี้เป็นพวกคิดในแง่ลบ ซึ่งอาจจะหมายความว่าคนจนเติบโตในสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย การเลี้ยงดูและการปลูกฝังต่างๆ ส่งผลให้มีสุขภาพจิตไม่ดีเท่าที่ควร จึงทำให้มีทัศนคติในทางลบ ไม่เคยทำสิ่งใดสำเร็จและคิดว่าตนเองไม่สามารถประสบความสำเร็จ

ได้ ส่วนคนรวยเติบโตมาในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ทั้งการเลี้ยงดูและการปลูกฝังที่ดี ทำให้มีทัศนคติในทางบวกและคิดว่าความสำเร็จอยู่ไม่ไกลเกินเอื้อม จึงทำให้คนรวยมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จมากกว่าคนจน ถ้าหากไม่ว่าจะคนรวยหรือคนจนมีการมองโลกในแง่ดี และความหวัง การปิดกั้นตนเองก็จะไม่เกิดขึ้นและโอกาสในการยกฐานะที่ถูกกำหนดด้วยทัศนคติก็จะมีความเท่าเทียมกัน สударตัน ดันตีวิทน์ (2017) ได้อธิบายว่าการมองโลกในแง่ดี (Optimism) เป็นความรู้สึกที่เชื่อมั่นในสิ่งที่ทำ และความรู้สึกที่ดีต่อทุกสิ่งทุกอย่างโดยไม่มีความย่อท้อต่ออุปสรรคต่างๆ มีความพยายามที่จะมุ่งมั่นทำให้ประสบความสำเร็จ การสร้างการมองโลกในแง่ดี คือการเริ่มมองหาสิ่งดีๆ ที่อยู่รอบตัวเรา หรืออาจจะเป็นการบันทึกเหตุการณ์หรือนึกถึงเหตุการณ์ดีๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งหากทำบ่อยครั้งจะพบว่าความสุขนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ และความหวัง (Hope) เป็นแรงจูงใจที่ทำให้เกิดความเชื่อและความรู้สึกที่ว่าตนเองจะสามารถประสบความสำเร็จได้ การสร้างความหวัง คือการตั้งเป้าหมายและวางแผนที่จะดำเนินการพร้อมกับประเมินผลความสำเร็จไปในแต่ละขั้นจนสามารถประสบความสำเร็จ

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ทำการเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติเชิงบวก (Positive Attitudes) กับความสำเร็จและผลิตภาพทางเศรษฐกิจ (Economic Success and Productivity) เช่น Seligman และ Csikszentmihalyi (2000) ได้นำเอาจิตวิทยาเชิงบวกมาพัฒนาและปรับใช้ในองค์กร โดยใช้จิตวิทยาเชิงบวกที่มีโครงสร้างลักษณะของพฤติกรรมองค์กรทางบวก (Positive Organization Behavior) แนวคิดพฤติกรรมองค์กรเชิงบวกส่งผลให้มีความคิดในการทำงานเชิงบวก ซึ่งส่งผลต่อการทำงานที่ทำให้ผลงานออกมาดี และเมื่อพบอุปสรรคในการทำงานก็สามารถแก้ไขและผ่านพ้นมาได้ด้วยดี และงานวิจัยของ Youssef และ Luthans (2007) พบว่าพนักงานที่มีมุมมองโลกในแง่ดี มีผลงานที่มีประสิทธิภาพ และมีความพึงพอใจในงาน รวมไปถึงมีความสุขในการทำงาน ดังนั้นการมองโลกในแง่ดีส่งผลต่อความพึงพอใจในงาน ความสุขในการทำงาน และทำให้มีผลงานที่ดี นั่นก็หมายความว่าเมื่อคนเราคิดบวก มีประสิทธิภาพการทำงานที่ดีขึ้น มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน ก็จะทำให้อาชีพทางการเงินและครอบครัวดีขึ้นตามไปด้วย งานวิจัยของ Todd B. Kashdan, et al. (2002) กล่าวว่าความหวังมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับจิตวิทยาของพ่อแม่รวมถึงพฤติกรรมเลี้ยงดู และสภาพแวดล้อมในครอบครัว ซึ่งการให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่นในการเลี้ยงดูแบบเชิงบวกของผู้ปกครองส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กในอนาคต ดังนั้นหากผู้ปกครองจะสามารถเลี้ยงดูลูกให้ดีขึ้นน่าจะเป็นไปได้ว่าครอบครัวน่าจะมีรายได้ครอบครัวที่ดีด้วย และนอกจากนั้น ความสำเร็จทางเศรษฐกิจของตัวคนในวัยทำงาน(ปัจจุบัน) ก็อาจส่งผลต่อทัศนคติบวกของบุคคลด้วย โดยอาจเป็นไปได้ว่า คนสองคนที่พื้นฐานลักษณะบุคลิกเดียวกัน แต่ได้ประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจในระดับที่ต่างกัน ถึงแม้ว่าจะเกิดจากโชค ก็อาจจะมีทัศนคติแบบบวกในระดับที่ต่างกัน โดยฝ่ายที่ได้ประสบความสำเร็จจะมองโลกในแง่บวกมากกว่า แม้ว่าพื้นฐานทางเศรษฐกิจในวัยเด็กของบุคคลทั้งสองจะไม่ต่างกัน เพราะว่าคนกลุ่มนี้ได้สัมผัสความสำเร็จมาแล้ว ในกรณีเช่นนี้ ก็จะเป็นไปได้ว่า ความไม่เท่าเทียมที่มีไม่มาก ณ จุดเริ่มต้น ทำให้ความเหลื่อมล้ำในอนาคตเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากทัศนคติแบบบวกจะเพิ่มโอกาสความสำเร็จขึ้นไปเรื่อยๆ ส่วนทัศนคติทางลบจะส่งผลในทิศทางตรงกันข้าม ดังนั้นการมองโลกในแง่ดี และการมีความหวังส่งผลต่อการทำงานของบุคคล เมื่อบุคคลมีการมองโลกในแง่ดีก็จะมองงานที่ตัวเองทำอยู่ในแง่ดี มีความสุขในการทำงาน และเมื่อมีเป้าหมายก็จะมีหวังที่จะทำงานให้ดีขึ้นต่อไป และสุดท้ายก็จะส่งผลให้มีประสิทธิภาพในการทำงานที่ดี ซึ่งเป็นผลดีต่อทั้งองค์กรและตนเองอีกด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงเป็นที่มาของคำถามวิจัยนี้ว่าระหว่างคนที่โตมาในสถานะครอบครัวที่ร่ำรวย และคนที่โตมาในสถานะครอบครัวที่ยากจน ใครเชื่อว่า ทำดีแล้วได้ดี มากกว่ากัน ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีจิตวิทยาเชิงบวก ซึ่งได้แก่ การมองโลกในแง่ดี (Optimism) ความหวัง (Hope) ที่มีผลต่อการคิด ตัดสินใจ และการมองโลกในแง่ดี กับกลุ่มตัวอย่างประชากรในประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยจะศึกษากับกลุ่มตัวอย่างในประเทศไทยซึ่งมีความแตกต่างในเรื่องของความคิดและวัฒนธรรม เพื่อทดสอบอิทธิพลของการมองโลกในแง่ดี ความหวัง ว่าส่งผลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ และส่งเสริมประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าหรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการมองโลกในแง่ดี (optimism) และความหวัง (hope) กับพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

สมมุติฐานของการวิจัย

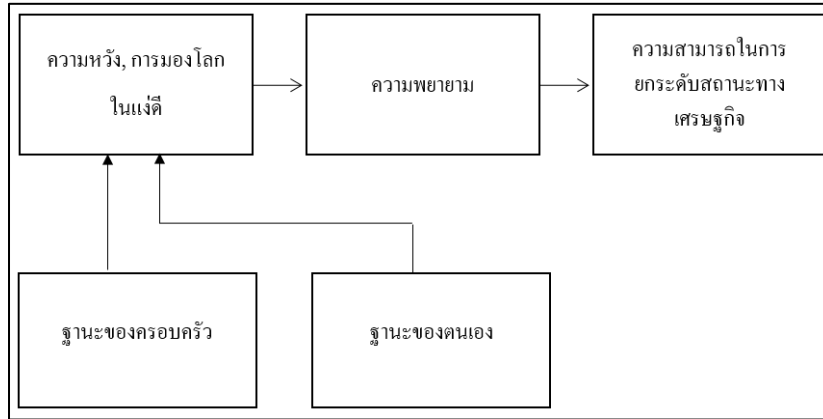
1. คนที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจของครอบครัวในระดับสูง(รายได้สูง) มีทัศนคติด้านบวกมากกว่าคนที่พื้นฐานทางเศรษฐกิจของครอบครัวในระดับต่ำ(รายได้ต่ำ)
2. คนที่ประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจในระดับสูง(รายได้สูง) มีทัศนคติด้านบวกมากกว่าคนที่ประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจในระดับต่ำ(รายได้ต่ำ)

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้มีอาชีพจากหลากหลายอาชีพในประเทศไทย ทั้งหมด 260 คน และดำเนินการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนสิงหาคม-พฤศจิกายน พ.ศ. 2561 ขอบเขตด้านเนื้อหาในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการยกระดับทางเศรษฐกิจโดยศึกษาจากตัวแปรเรื่องการมองโลกในแง่ดี และความหวังระหว่างคนที่โตมาในสถานะครอบครัวที่ร่ำรวย และคนที่โตมาในสถานะครอบครัวที่ยากจนว่าทั้งสองตัวแปรนี้ส่งผลต่อการยกระดับทางเศรษฐกิจมากน้อยเพียงใด

กรอบความคิดที่ใช้วิจัย

แนวคิดในการทำวิจัยนี้การยกสถานะทางเศรษฐกิจจะเริ่มจากจุดเล็กๆ เน้นในเรื่องของความหวังและการมองโลกในแง่ดี โดยฐานะของครอบครัวและฐานะของตนเองจะส่งผลต่อความหวังและการมองโลกในแง่ดีในทางที่แตกต่างกัน ถ้าคนเรามีความหวังและมองโลกในแง่ดีแล้วก็จะส่งผลให้เกิดความพยายามเพื่อที่จะทำบางสิ่งบางอย่างให้เกิดผลสำเร็จ เมื่อสำเร็จแล้วก็จะทำให้คนเหล่านั้นสามารถยกระดับสถานะทางเศรษฐกิจของตนเองได้ แต่ถ้าหากคนเราไม่มีความหวังและไม่มองโลกในแง่ดีก็ส่งผลให้เกิดความพยายามและความสามารถในการยกระดับสถานะทางเศรษฐกิจที่ต่างกัน ดังแสดงในแผนภาพที่ 1 ด้านล่างนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย

1.1 กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย คือ ประชาชนผู้มีอาชีพจากหลากหลายอาชีพ หลากหลายพื้นที่ภายในประเทศไทย ในช่วงอายุ 20 – 60 ปี จำนวน 260 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยจะใช้วิธีการเก็บแบบสอบถามโดยการลงพื้นที่ไปสัมภาษณ์โดยตรง และใช้วิธีการออกแบบสอบถามแบบออนไลน์

2.1 แบบทดสอบที่มีคำถามเกี่ยวกับการมองโลกในแง่ดีและความหวังจะอิงจากมาตรวัด LOT-R (Life Orientation Test-Revised) ที่มีคำถามทั้งหมด 10 ข้อ และ ADULT HOPE SCALE (AHS) ที่มีคำถามทั้งหมด 12 ข้อ ตามลำดับแล้วนำมาเปรียบเทียบกับในกลุ่มฐานะของครอบครัวและฐานะของตนเอง

2.1.1 มาตรวัดความหวัง (Adult Hope Scale: AHS) วัดภาวะความหวัง 2 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านมุ่งกระทำตามเป้าหมาย (Agency) จำนวน 4 ข้อ และด้านวิถีทางและการวางแผนเพื่อบรรลุเป้าหมาย (Pathway) จำนวน 4 ข้อ ส่วนคำถามจำนวน 4 ข้อ เป็นคำถามแบบ filler ซึ่งเป็นคำถามเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามรู้สึกผ่อนคลายระหว่างที่ทำแบบสอบถามพัฒนาโดย Snyder และคณะ (1991) รวมทั้งหมดจำนวน 12 ข้อ แต่ละข้อจะเป็นประโยคที่ใช้วัดเกี่ยวกับความหวังของคุณ เช่น ฉันมีความมุ่งมั่นในการทำเป้าหมายของฉันให้สำเร็จ และให้ผู้ที่ทำแบบสอบถามเลือกตอบช่วงของคะแนนที่จะมีตั้งแต่ 1-8 โดยที่ 8 คะแนน จะชี้ให้เห็นว่าคุณมีความหวังมากที่สุด และ 1 คะแนน ชี้ให้เห็นว่าคุณมีความหวังน้อยที่สุด โดยมาตรวัดความหวังนี้ได้มีการใช้ในงานของ สุมาลินี มธุรพจน์พงศ์ (2012) ซึ่งผลที่ได้จากการใช้มาตรวัดคือการมีความหวังทำให้คนเกิดความพึงพอใจในงานและมีความสุขในการทำงานได้ โดย Snyder, C. R. (2002) ได้ให้คำนิยามของความหวังว่าคือความสามารถในการรับรู้ได้ถึงเส้นทางที่จะไปสู่เป้าหมายที่ต้องการและการกระตุ้นหรือผลักดันตัวเองให้มีวิถีทางที่ดีในการไปสู่เป้าหมาย

2.1.2 มาตรวัดการมองโลกในแง่ดี (Life Orientation Test-Revised: LOT-R) วัดการมองโลกในแง่ดีจากความคาดหวังกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับตนเองในอนาคต พัฒนาโดย Scheier และ Carver (1994) โดยมีคำถามแบบ filler จำนวน 4 ข้อ ซึ่งคำถามแบบ filler คำถามเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามรู้สึกผ่อนคลายระหว่างที่ทำแบบสอบถาม รวมทั้งหมดจำนวน 10 ข้อ แต่ละข้อจะเป็นประโยคที่ใช้วัดเกี่ยวกับการมองโลกในแง่ดีของคุณ เช่น เรื่องแย่ๆ ที่สามารถเกิดขึ้นได้ มันมักจะเกิดขึ้นกับฉัน และให้ผู้ที่ทำแบบสอบถามเลือกตอบช่วงของคะแนนที่จะมีตั้งแต่ 1-5 โดยที่ 1 คะแนน จะชี้ให้เห็นว่าคุณมองโลกในแง่ดี

สูง และ 5 คะแนน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าบุคคลมองโลกในแง่ดีต่ำ โดยมาตรวจวัดการมองโลกในแง่ดีนี้ได้มีการใช้ในงานของ สุมาลีณี มธุรพนธ์ (2012) ซึ่งผลที่ได้จากการใช้มาตรวัดคือการมองโลกในแง่ดีสามารถทำให้คนมีความสุขในการทำงานได้ ในการศึกษาของ Scheier และ Carver (1994) ได้ให้ความหมายการมองโลกในแง่ดีไว้สั้นๆ ว่าผู้มองโลกในแง่ดีพยายามใช้ความพยายามทำในสิ่งต่างๆ ในขณะที่คนมองโลกในแง่ร้ายจะหลุดพ้นจากความพยายามนั้นๆ

3. การวิเคราะห์เชิงอนุมานจะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือส่วนที่แรกเป็นการทำ t-test เพื่อทดสอบ Optimism และ Hope ในกลุ่มคนรายได้สูง คนรายได้ต่ำ รวมไปถึงกลุ่มคนที่ครอบครัวรายได้สูง ครอบครัวรายได้ต่ำ และส่วนที่สองจะเป็นการวิเคราะห์สมการถดถอย โดยแบ่งเป็นตัวแปรทั้งหมด ดังนี้

lparentsinc คือ รายได้ของครอบครัว เกิดจากรายได้พ่อและแม่ หรือรายได้ของผู้ปกครองรวมกัน

lmonthinc คือ รายได้ต่อเดือน

educg คือ ระดับการศึกษา

male คือ เพศชาย

female คือ เพศหญิง

age คือ อายุ

lhrswk คือ ชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์

และมีสมการถดถอยดังนี้ $Y_i = \beta_0 + \beta_1 \text{lparentsinc}_i + \beta_2 \text{lmonthinc}_i + \text{ตัวแปรอื่นๆ (ที่จะใส่เพิ่มไปในแต่ละโมเดลที่จะอธิบายเพิ่มในส่วนของผลการวิจัย)} + \mu_i$

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

เพื่อทำความเข้าใจกลุ่มตัวอย่าง ตารางที่ 1 จะนำเสนอข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างซึ่งอยู่ในช่วงอายุ 20 – 60 ปี จำนวน 260 คน โดยจะนำเสนอในรูปแบบเป็นค่าเฉลี่ยหรือ % พบว่ากลุ่มตัวอย่างอายุเฉลี่ย 37.06 ปี เป็นเพศหญิง คิดเป็น 60.62% กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากมีระดับการศึกษาในระดับมัธยมปลาย คิดเป็น 24.39% และระดับปริญญาตรี คิดเป็น 33.44% มีชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์ประมาณ 48.19 ชั่วโมง และมีรายได้ของครอบครัวเฉลี่ย 20469.58 บาทต่อเดือน มีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 18045.82 บาท กลุ่มตัวอย่างมีความหวังเฉลี่ย 49.16 คะแนน จากคะแนนเต็ม 64 คะแนน มีการมองโลกในแง่ดีเฉลี่ย 18.83 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดได้ถูกเก็บมาจากประชากรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดขอนแก่น 42.33% จังหวัดนครราชสีมา 36.00% และจังหวัดอื่นๆ 21.67%

ตารางที่ 1 : แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย หรือ %
อายุ(age)	37.06
เพศหญิง(female)	60.62%
ระดับการศึกษา(educg) - ระดับมัธยมปลาย	24.39%
ระดับการศึกษา(educg) - ระดับปริญญาตรี	33.44%
ชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์(hrswk)	48.19
รายได้ของครอบครัว(parentsinc)	20469.58
รายได้ต่อเดือน(monthinc)	18045.82
ความหวัง(AHS)	49.16
การมองโลกในแง่ดี(LOT-R)	18.83

2. การทำ t-test เพื่อทดสอบ Optimism และ Hope

การทำ t-test เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวชี้วัด Optimism และ Hope แบ่งเป็นกลุ่มรายได้สูง และรายได้ต่ำ โดยจะแบ่งกลุ่มเป็น 4 ควอร์ไทล์ซึ่งแบ่งรายได้สูงต่ำออกเป็นทั้งหมด 4 กลุ่มจากการหาค่าเฉลี่ยของการมองโลกในแง่ดี(LOT-R) และความหวัง(AHS) โดยมีกลุ่มรายได้ต่ำสองกลุ่ม และกลุ่มรายได้สูงสองกลุ่ม เพื่อนำมาเปรียบเทียบว่ากลุ่มรายได้สูง หรือกลุ่มรายได้ต่ำ จะมีการมองโลกในแง่ดี(LOT-R) และความหวัง(AHS) มากกว่ากัน

ตารางที่ 2 : แสดงผลการทำ t-test อธิบายเปรียบเทียบระหว่างรายได้ต่อเดือนกับตัวแปรอื่นๆ

ตัวแปรที่นำมาเปรียบเทียบ	ค่าเฉลี่ยกลุ่มรายได้ต่อเดือน(monthinc)ต่ำ	ค่าเฉลี่ยกลุ่มรายได้ต่อเดือน(monthinc)สูง	P-Value ของ two-tailed test
การมองโลกในแง่ดี(LOT-R)	19.240	18.115	0.002***
	[3.147]	[2.706]	
ความหวัง(AHS)	50.049	47.596	0.026**
	[9.889]	[6.919]	

จากการคำนวณในตารางที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบรายได้ต่อเดือนระหว่างการมองโลกในแง่ดี(LOT-R) และความหวัง(AHS) จะอธิบายได้ว่าคนที่มียาได้ต่อเดือนต่ำมีการมองโลกในแง่ดีเฉลี่ย 19.240 ซึ่งมากกว่าคนรายได้ต่อเดือนสูงที่มีค่าเฉลี่ย 18.115 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และคนที่มียาได้ต่อเดือนต่ำมีความหวังเฉลี่ย 50.049 ซึ่งมากกว่าคนรายได้ต่อเดือนสูงที่มีค่าเฉลี่ย 47.596 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจากการทำ t-test คนที่มียาได้ต่อเดือนต่ำมีการมองโลกในแง่ดี และความหวังมากกว่าคนที่รายได้ต่อเดือนสูง

โดยการอ่านค่า P-Value ถ้า *** หมายถึง ($p < .01$), ** หมายถึง ($p < .05$) และ * หมายถึง ($p < .10$)

ตารางที่ 3 : แสดงผลการทำ t-test อธิบายเปรียบเทียบระหว่างรายได้ของครอบครัวกับตัวแปรอื่นๆ

ตัวแปรที่นำมาเปรียบเทียบ	ค่าเฉลี่ยกลุ่มรายได้ ครอบครัว(parentsinc)ต่ำ	ค่าเฉลี่ยกลุ่มรายได้ ครอบครัว(parentsinc)สูง	P-Value ของ two-tailed test
การมองโลกในแง่ดี(LOT-R)	19.695 [2.970]	18.033 [2.888]	0.000***
ความหวัง(AHS)	51.282 [8.143]	47.194 [9.316]	0.000***

ในตารางที่ 3 เพื่อเปรียบเทียบรายได้ของครอบครัวระหว่างการมองโลกในแง่ดี(LOT-R) และความหวัง(AHS) จะอธิบายได้ว่าคนที่มีรายได้ของครอบครัวต่ำมีการมองโลกในแง่ดีเฉลี่ย 19.695 ซึ่งมากกว่าคนรายได้ของครอบครัวสูงที่มีค่าเฉลี่ย 18.033 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และคนที่มีรายได้ของครอบครัวต่ำมีความหวังเฉลี่ย 51.282 ซึ่งมากกว่าคนรายได้ของครอบครัวสูงที่มีค่าเฉลี่ย 47.194 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจากผลการทำ t-test คนที่มีรายได้ของครอบครัวต่ำมีการมองโลกในแง่ดี และความหวังมากกว่าคนที่รายได้ของครอบครัวสูง

3. ผลวิเคราะห์สมการถดถอย

ตารางที่ 4 : แสดงตารางผลการประมาณค่า Regression ของการมองโลกในแง่ดี(LOT-R)

VARIABLES	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
lparentsinc	-0.048*** [0.012]	-0.040*** [0.014]	-0.040** [0.016]	-0.041*** [0.016]
lmonthinc		-0.025 [0.021]	-0.020 [0.023]	-0.009 [0.024]
female			0.035 [0.022]	0.030 [0.022]
2.educg			-0.061 [0.053]	-0.054 [0.052]
3.educg			0.003 [0.051]	0.010 [0.050]
4.educg			-0.016 [0.047]	-0.013 [0.046]
5.educg			-0.118** [0.057]	-0.110* [0.056]

VARIABLES	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
6.educg			0.081	0.037
			[0.095]	[0.096]
7.educg			-0.041	-0.052
			[0.052]	[0.052]
8.educg			0.033	0.014
			[0.083]	[0.083]
9.educg			0.039	0.043
			[0.092]	[0.091]
age			0.001	0.001
			[0.001]	[0.001]
lhrswk				-0.082**
				[0.036]
Constant	3.385***	3.542***	3.478***	3.728***
	[0.117]	[0.176]	[0.219]	[0.243]
Observations	260	260	260	260
Adjusted R-squared	0.054	0.055	0.086	0.101

ผลวิเคราะห์สมการถดถอยในด้านของการมองโลกในแง่ดี จากตารางที่ 4 โมเดลที่ 1-4 แสดงให้เห็นว่ารายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางลบกับการมองโลกในแง่ดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการประมาณค่า Regression แสดงให้เห็นว่ารายได้ของครอบครัวที่เพิ่มขึ้น 1% จะเกิดขึ้นพร้อมกับการมองโลกในแง่ดีที่ลดลง 0.048% ในโมเดลที่ 1 ซึ่งเมื่อเพิ่มตัวแปรรายได้ต่อเดือนส่งผลให้รายได้ของครอบครัวที่เพิ่มขึ้น 1% จะเกิดขึ้นพร้อมกับการมองโลกในแง่ดีที่ลดลง 0.040% ในโมเดลที่ 2

โมเดลที่ 3-4 ได้เพิ่มตัวแปรรายได้ต่อเดือน เพศ ระดับการศึกษา และอายุในโมเดลที่ 3 จะเห็นได้ว่าเมื่อรายได้ของครอบครัวที่เพิ่มขึ้น 1% จะเกิดขึ้นพร้อมกับการมองโลกในแง่ดีที่ลดลง 0.040% ได้ค่าเท่ากับการประมาณค่า Regression ในโมเดลที่ 2 จากนั้นเพิ่มตัวแปรชั่วโมงการทำงานในโมเดลที่ 4 ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีผลต่อการมองโลกในแง่ดี เมื่อประมาณค่า Regression คือตัวแปรชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์ จะเห็นได้ว่าชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์ที่เพิ่มขึ้น 1% จะเกิดขึ้นพร้อมกับการมองโลกในแง่ดีที่ลดลง 0.082%

โดยสรุปได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการมองโลกในแง่ดีคือรายได้ของครอบครัว และชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์ที่เพิ่มขึ้น หมายความว่ายิ่งรายได้ของครอบครัวมากขึ้น หรือชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์มากขึ้นยิ่งทำให้คนมองโลกในแง่ดีลดลง

ตารางที่ 5 : แสดงตารางผลการประมาณค่า Regression ของความหวัง(AHS)

VARIABLES	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
lparentsinc	-0.038**	-0.027	-0.036*	-0.038*
	[0.015]	[0.017]	[0.020]	[0.020]
lmonthinc		-0.032	-0.034	-0.028
		[0.026]	[0.028]	[0.029]
female			0.009	0.007
			[0.027]	[0.027]
2.educg			-0.155**	-0.151**
			[0.064]	[0.064]
3.educg			-0.018	-0.014
			[0.061]	[0.061]
4.educg			0.021	0.023
			[0.057]	[0.057]
5.educg			-0.065	-0.060
			[0.069]	[0.069]
6.educg			0.090	0.066
			[0.115]	[0.117]
7.educg			-0.012	-0.018
			[0.064]	[0.064]
8.educg			0.043	0.032
			[0.101]	[0.101]
9.educg			0.082	0.084
			[0.112]	[0.112]
age			0.001	0.001
			[0.001]	[0.001]
lhrswk				-0.045
				[0.044]
Constant	4.248***	4.445***	4.536***	4.672***
	[0.142]	[0.214]	[0.266]	[0.298]
Observations	260	260	260	260

VARIABLES	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
Adjusted R-squared	0.021	0.023	0.052	0.052

ผลวิเคราะห์สมการถดถอยในด้านของความหวัง จากตารางที่ 5 โมเดลที่ 1 แสดงให้เห็นรายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางลบกับความหวังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อรายได้ของครอบครัวเพิ่มขึ้น 1% จะเกิดขึ้นพร้อมกับความหวังที่ลดลง 0.038% แต่เมื่อเพิ่มตัวแปรรายได้ต่อเดือนเข้าไปจากผลลัพธ์ในโมเดลที่ 2 ทำให้เห็นว่าตัวแปรรายได้ของครอบครัวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่ารายได้ต่อเดือนไม่มีผลต่อความหวัง

โมเดลที่ 3 เพิ่มตัวแปรเพศ การศึกษา อายุ และชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์ ทำให้รายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางลบกับความหวังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อรายได้ของครอบครัวเพิ่มขึ้น 1% จะเกิดขึ้นพร้อมกับความหวังที่ลดลง 0.036% และเมื่อระดับการศึกษาที่สูงขึ้น 1% จะเกิดขึ้นพร้อมกับความหวังที่ลดลง 0.155% และในโมเดลที่ 4 เมื่อรายได้ของครอบครัวเพิ่มขึ้น 1% จะเกิดขึ้นพร้อมกับความหวังที่ลดลง 0.038% และเมื่อระดับการศึกษาที่สูงขึ้น 1% จะเกิดขึ้นพร้อมกับความหวังที่ลดลง 0.151%

โดยสรุปได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความหวังคือรายได้ของครอบครัว และระดับการศึกษาที่สูงขึ้น หมายความว่ายิ่งรายได้ของครอบครัวมากขึ้น หรือระดับการศึกษาที่สูงขึ้นยิ่งทำให้ความหวังลดลง

ค่า R-Squared ที่ต่ำในงานนี้อาจจะเป็นเพราะเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวกับการทำนายพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งยากต่อการวัดผล เพราะมนุษย์เป็นสิ่งที่คาดเดาได้ยาก และในการวิเคราะห์สมการถดถอยไม่ได้มีเพียง 1 โมเดล แต่หากมีถึง 4 โมเดลทีในแต่ละโมเดลนั้นมีการเพิ่มตัวแปรต่างๆ เข้าไปด้วย ซึ่งสังเกตจากค่า R-Squared ที่ค่อยๆ เพิ่มขึ้น ทำให้เห็นว่าค่า R-Squared ไม่ได้ต่ำลงไปเลยซะทีเดียว

ทั้งนี้ในการวิเคราะห์ผลใช้ \ln ช่วยในการจัดการตัวแปร เพราะการใช้ \ln จะสะดวกต่อการแปลความหมายเป็นความยืดหยุ่น (Elasticity) ได้ง่ายกว่าการใช้ \ln และจากการประมาณค่าแปลผลเปรียบเทียบกับนอกรอบระหว่างใส่ \ln และไม่ใส่ \ln มีผลลัพธ์ใกล้เคียงกัน จึงสามารถใช้แทนกันได้

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัยเรื่องสถานะทางเศรษฐกิจ และการมองโลกในแง่ดี บทเรียนจากการเก็บแบบสอบถามจากประชากรวัยทำงานในประเทศไทย พบว่าคนที่มียาได้ของครอบครัวสูง และมีชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์ที่มากขึ้น มีการมองโลกในแง่ดีต่ำกว่าคนที่มียาได้ของครอบครัวต่ำ ในเรื่องของความหวังคนที่มียาได้ของครอบครัวสูงมีความหวังต่ำกว่าคนที่มียาได้ของครอบครัวต่ำ นอกจากนั้นคนที่มียาได้สูงมีการมองโลกในแง่ดีต่ำกว่าคนที่มียาได้ต่ำ ในเรื่องของความหวังคนที่มียาได้สูงมีความหวังต่ำกว่าคนที่มียาได้ของครอบครัวต่ำ ซึ่งจากการประมาณค่าทำให้เห็นว่ารายได้ครอบครัวมีความสำคัญมากที่สุด และไม่เป็นที่พอใจที่ผู้วิจัยสันนิษฐานไว้ ซึ่งหากมองในอีกมุมหนึ่งก็ถือว่าเป็นข่าวดีที่คนที่มียาได้ต่ำที่มีการมองโลกในแง่ดี และความหวังที่จะสามารถยกฐานะตัวเองขึ้นไปได้ ไม่ได้ท้อแท้ต่อชีวิต นโยบายภาครัฐที่ช่วยเพิ่มโอกาสการยกฐานะ เช่น อบรมอาชีพหรือให้คำปรึกษาอื่นๆ น่าจะได้รับการตอบรับที่ดีเนื่องจากประชากรเหล่านี้ น่าจะยังคงแสวงหาช่องทางพัฒนาสถานะทางเศรษฐกิจของตนอย่างต่อเนื่อง และอาจจะส่งผลให้สามารถลดความเหลื่อมล้ำได้บ้าง

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าคนที่มียาได้พื้นฐานทางเศรษฐกิจของครอบครัวในระดับสูงมีทัศนคติด้านบวกน้อยกว่าคนที่มียาได้พื้นฐานทางเศรษฐกิจของครอบครัวในระดับต่ำ และคนที่ประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจในระดับสูง มีทัศนคติด้านบวกน้อยกว่า

คนที่ประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจในระดับต่ำ ซึ่งจากผลการวิจัยก็เป็นผลที่น่าแปลกใจสำหรับผู้วิจัยมาก และเป็นประเด็นที่ค่อนข้างน่าสนใจเลยทีเดียวที่เดียวว่าเพราะเหตุใดคนที่มีความรู้พื้นฐานทางเศรษฐกิจของครอบครัวในระดับสูงถึงมีการมองโลกในแง่ดี และมีความหวังต่ำกว่าคนที่มีความรู้พื้นฐานทางเศรษฐกิจของครอบครัวในระดับต่ำ

และสิ่งที่พบจากการวิจัยนี้ไม่ได้ตรงตามที่ผู้วิจัยสันนิษฐานไว้ เนื่องจากคาดว่าคนที่มีความรู้สูงจะมีการมองโลกในแง่ดี และมีความหวังมากกว่าคนที่มีความรู้ต่ำ แต่ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะคนที่มีความรู้สูงอาจจะมีมาตรฐานที่สูงในการกรอกแบบสอบถาม ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าอาจจะเป็นไปได้ว่าผู้กรอกแบบสอบถามมีพื้นฐานฐานะดี การเลี้ยงดูดี เติบโตมาในสภาพแวดล้อมที่ดี และหวังว่าหลายๆ สิ่งจะต้องดีต่อไปแน่ๆ จนทำให้มีความคาดหวังที่สูง หรืออาจจะผ่านอะไรมามากจนทำให้มุมมองที่ต่างออกไป จากที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์นั้นจะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่บางคนที่มีความรู้ได้มาก จะมีการมองโลกในแง่ดี และความหวังค่อนข้างต่ำจริง โดยเหตุผลที่ทราบมาจะเกี่ยวเนื่องไปในหลายๆ ปัจจัย เช่น สุขภาพในการทำงานลดลง, การมีปัญหาภายในครอบครัว, การมีปัญหาด้านสุขภาพ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาวิจัยเรื่องสถานะทางเศรษฐกิจ และการมองโลกในแง่ดี บทเรียนจากการเก็บแบบสอบถามจากประชากรวัยทำงาน ทำให้ทราบว่าสถานะทางครอบครัวทำให้ทัศนคติระหว่างคนรวยและคนจน เป็นบวกหรือลบมากกว่ากัน และทราบถึงบทบาทของพื้นฐานทางครอบครัวมีผลต่อทัศนคติ พบว่าในกลุ่มตัวอย่างกลุ่มคนที่มีความรู้ได้ต่ำ หรือมาจากครอบครัวที่รายได้ต่ำไม่ได้มีการมองโลกในแง่ดีที่สูงกว่าคนที่มีความรู้ได้สูงเลย จึงอาจพูดได้ว่าหากมีนโยบายที่เปิดโอกาสให้คนจนได้พัฒนาทักษะการทำงานต่างๆ และบุคคลเหล่านั้นมีการตอบรับที่ดีต่อนโยบายก็จะสามารถยกระดับสถานะของตนเองขึ้นมาได้ จากผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่าคนจนมีการมองโลกในแง่ดี มีความหวัง และคนจนก็ยังไม่ได้สิ้นหวัง ทำให้ลดความกังวลในเรื่องของการที่คนเหล่านั้นจะสามารถเข้าไปคว้าโอกาสนั้นๆ ไว้เพื่อตนเองได้ ซึ่งถือว่าเป็นข่าวดีเกี่ยวกับสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ทั้งยังส่งผลไปถึงการพยายามลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจอีกด้วย

ข้อจำกัดในการทำวิจัยครั้งนี้คือกลุ่มตัวอย่างที่เก็บมาไม่ได้เก็บในสัดส่วนที่เป็นตัวแทนของประชากรทั่วประเทศ และถ้าหากมีการศึกษาต่อผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรที่จะเก็บข้อมูลจากทุกจังหวัดทั่วประเทศ โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่มหลักๆ จากกลุ่มอาชีพพื้นฐานที่คาดว่ามีความรู้ได้สูง กลาง และต่ำ เพื่อที่จะได้มีกลุ่มข้อมูลที่กระจายตัว ซึ่งจะส่งผลให้ผลของการวิจัยละเอียดและน่าเชื่อถือมากขึ้น มีรายได้ค่อนข้างปานกลางซึ่งอาจจะไม่สะท้อนถึงคนที่มีความรู้ได้ต่ำและรายได้สูงหลายกลุ่มในสังคมจริง และรายได้พ่อแม่ที่อาจจะมีความรู้พื้นฐานครอบครัวของแต่ละครอบครัวที่ต่างกัน บางครอบครัวอาจจะมีความรู้ดีมาตั้งแต่เดิมอยู่แล้ว บางครอบครัวอาจจะไม่มีเลยแล้วกำลังเริ่มก่อเนื้อสร้างตัวขึ้นมา ซึ่งก็ทำให้มีความรู้ได้ในช่วงที่ต่างกัน

จากการศึกษานี้จะเห็นได้ว่ากลุ่มที่มีความรู้สูงมีการมองโลกในแง่ดี และความหวังต่ำมากกว่าคนที่มีความรู้ได้สูงซึ่งเป็นอีกหนึ่งเรื่องที่น่าสนใจว่าทำไมคนกลุ่มนี้ถึงมีการมองโลกในแง่ดี และความหวังต่ำลงในเมื่อผ่านจังหวะที่รายได้ต่ำมาแล้ว ในเรื่องของ การมองโลกในแง่ดี และมีความหวังเชื่อมโยงกับการทำงานที่ดี และมีประสิทธิภาพจริงหรือไม่ และสุดท้ายทัศนคติบวกที่แท้จริงแล้วเป็นอย่างไร และถูกกำหนดมาอย่างไร มีปัจจัยทางเศรษฐศาสตร์ใดเกี่ยวข้องกับการมองโลกในแง่ดี และความหวังอีกบ้าง นอกจากนั้นเนื่องจากการทำแบบสอบถามอาจจะมีกลุ่มตัวอย่างอาจจะมีการให้คะแนนที่แตกต่างกันออกไปทำให้เกิดการกดหรือเพ้อของคะแนนจนเกินไป จึงอาจใช้เทคนิคที่ปรับให้ฐานคะแนนเท่ากันไม่ว่าคะแนนจะเป็นแบบกด หรือเพ้อ เช่น Anchoring Vignette

เอกสารอ้างอิง

- นักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม. (2558). รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจน และความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2556. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ปิยะวดี ลิ้มหะบำรุง. (2547). การพัฒนาการมองโลกในแง่ดีด้วยโปรแกรมการฝึกทักษะการคิดของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมชัย จิตสุชน. (2558). รายงานการวิจัย ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย: แนวโน้ม นโยบาย และแนวทางขับเคลื่อนนโยบาย. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สุภารัตน์ ต้นติวิวัฒน์. (2560). จิตวิทยาเชิงบวก: แนวคิด การพัฒนา และความท้าทายในอนาคต. วารสารพฤติกรรมศาสตร์ เพื่อการพัฒนา ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม 2560. ลิขสิทธิ์โดยสถาบันวิจัย พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุมาลีนี้ มธุรพจน์พงศ์. (2012). ความหวัง การมองโลกในแง่ดี และความสามารถในการฟื้นคืนได้: ตัวแปร ทำนายผลงาน ความพึงพอใจในงาน ความสุขในการทำงาน และความผูกพันกับองค์กร. วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม.)—จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Alberto Alesina, Rafael Di Tella & Robert MacCulloch. (2002). *Inequality and Happiness: Are Europeans and Americans Different?*. Journal of Public Economics 88 (2004) 2009 – 2042.
- Carver, C. S., Scheier, M. F., & Segerstrom, S. C. (2010). *LOT-R (Life Orientation Test- Revised) . Optimism*. Clinical Psychology Review, 30, 879-889.
- Credit Suisse's Global Wealth Report. (2016). *The Global Wealth Report 2016*. Retrieved from <https://www.credit-suisse.com/corporate/en/articles/news-and-expertise/the-global-wealth-report-2016-201611.html>
- Dufault, K. and Martocchio, B.C. (1985). *Hope : Its Spheres and Dimensions*. Nursing Clinics of North America, 379-391.
- Edward de bono. (2006). *H+ A New Religion?. H+ พลั้งชีวิตคิดบวก*. แปลโดย รัชยา เรืองศรี. กรุงเทพฯ: เนชั่นบุ๊คส์, 2554.
- Karen Kelly. (2008). *The Secret of “The Secret”*. *เดอะซีเคร็ต ออฟ “เดอะซีเคร็ต”*. แปลโดย โสภภาพรรณ. กรุงเทพฯ: แสงดาว, 2551.
- Seligman, M. (1991). *Learned Optimism: How to Change Your Mind and Your Life*. A Division of Random House, Inc. New York
- Seligman, M.E.P., & Csikszentmihalyi Mihaly. (2000). *Positive Psychology: An introduction*". the American Psychological Association. Republished with permission from the American Psychologist, vol. 55, no 1, pp. 5–14.
- Seligman, M. (2012). *Martin Seligman ว่าด้วยจิตวิทยาเชิงบวก*. Retrieved from https://www.ted.com/talks/martin_seligman_on_the_state_of_psychology?utm_campaign=tedsread--a&utm_medium=referral&utm_source=tcdcomshare

เอกสารอ้างอิง

- Snyder, C. R., Harris, C., Anderson, J. R., Holleran, S. A., Irving, L. M., Sigmon, S. T., et al.(1991). **ADULT HOPE SCALE (AHS). The Will and The Ways: Development and Validation of An Individual-Differences Measure of Hope.** Journal of Personality and Social Psychology, 60, 570-585.
- Snyder, C. R. (2002). **Hope Theory: Rainbows in The Mind.** Psychological Inquiry, 13, 249-275.
- TerraBKK คลังความรู้. (2015). **9 แนวคิดที่แตกต่างระหว่าง "คนมี" กับ "คนไม่มี".** สืบค้นจาก <http://terrabbk.com/news/50699/แนวคิดคนรวยและคนจน>
- TODD B. KASHDAN, et al. (2002). **HOPE AND OPTIMISM AS HUMAN STRENGTHS IN PARENTS OF CHILDREN WITH EXTERNALIZING DISORDERS: STRESS IS IN THE EYE OF THE BEHOLDER.** Journal of Social and Clinical Psychology, Vol. 21, No. 4, 2002, pp. 441-468.
- William James. (1896). **The Will To Believe.** Retrieved from <https://www.mnsu.edu/philosophy/thewilltobelievebyjames.pdf>
- William James. (1902). **The Varieties of The Religious Experience.** Retrieved from <https://www.gutenberg.org/files/621/621-pdf.pdf>
- Youssef M. C., & Luthans F. (2007). **Positive Organizational Behavior in The Workplace: The Impact of Hope, Optimism, and Resilience.** Journal of Management, Vol. 33 No. 5, October 2007 774-800.

การเพิ่มศักยภาพการวางแผนการเงิน เพื่อพัฒนาการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ของผู้สูงอายุไทย
ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

Enhancing elders' potential for financial planning to develop self sufficient lifestyle of the
Thai elderly in Elder School, Huai Yapp Sub district,
Amphoe Banthi , Lamphun Province.

วัลภา วงศ์จันทร์¹

ทัศนียา วงศ์จันทร์²

อัยย์ญาติดา การวรัตน์พิเชษฐ³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อเพิ่มศักยภาพการวางแผนการเงิน เพื่อพัฒนาการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงของผู้สูงอายุไทย ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้สูงอายุไทยที่สมัครใจเข้ารับการอบรมการวางแผนการเงิน จำนวน 31 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความรู้และทัศนคติ เกี่ยวกับการวางแผนการเงินและการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการทดสอบความรู้และทัศนคติต่อการวางแผนการเงิน ของผู้สูงอายุไทยก่อนและหลังการอบรม และสัมภาษณ์ ผู้สูงอายุไทย เกี่ยวกับการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงหลังการอบรม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ paired samples t-test

ผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุไทย มีศักยภาพการวางแผนการเงินเพิ่มขึ้นหลังได้รับการอบรม ทั้งในด้านความรู้ และทัศนคติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และมีการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

คำสำคัญ : การวางแผนการเงิน การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ผู้สูงอายุไทย

Abstract

This research was a study of enhancing elders' potential for financial planning to develop self sufficient lifestyle of the Thai elderly in Elder School , Huai Yapp Sub district, Amphoe Banthi , Lamphun Province. The subjects were 31 the Thai elderly who voluntarily attended the financial planning training in Elder School. Data collection was questionnaires about knowledge and attitude for financial planning and interview about sufficient lifestyle . Data analysis was paired samples t-test .

¹อาจารย์ดอกเตอร์ ประจำสาขาวิชาการเงินและการธนาคาร คณะบัญชี การเงินและการธนาคาร มหาวิทยาลัยพายัพ

²อาจารย์ประจำสาขาวิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารธุรกิจ อนุสาขาวิชาการเงินและตลาดหลักทรัพย์ และอาจารย์ประจำสาขาวิชาการเงินและการธนาคาร คณะบัญชี การเงินและการธนาคาร มหาวิทยาลัยพายัพ

The research results showed that the Thai elderly enhance their financial planning potential after being trained. Both in knowledge, attitude with statistical significance at the level of .05 and having self sufficient lifestyle.

Keywords : Financial planning , Self sufficient lifestyle , Thai elderly

บทนำ

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทยมานานกว่า 30 ปี เป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมไทย และบนพื้นฐานของทางสายกลาง ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันตนเอง ตลอดจนการมีความรู้ควบคู่คุณธรรม ซึ่งจะนำไปสู่ “ความสุข” ในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง (มูลนิธิชัยพัฒนา, ม.ป.ป.) อย่างไรก็ตาม สำหรับคนไทยแล้วจะเห็นได้ว่า การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง เป็นอัตลักษณ์หนึ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นไทย ที่เป็นที่ยอมรับและยอมรับของชาวต่างชาติทั่วโลก ทำให้ประเทศไทยเป็นที่ยอมรับว่าเป็นเมืองที่น่าอยู่ (Smile of Patai , 2554) ฉะนั้นเราจึงควรช่วยกันรักษาไว้ให้คงอยู่ ต่อไป โดยเฉพาะ ในยุคศตวรรษ ที่ 21 นี้ซึ่งเป็นยุคที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการริเริ่มสิ่งใหม่ อย่างต่อเนื่อง การใช้ชีวิตอย่างพอเพียงจะสามารถช่วยให้บุคคล ทุกเพศ ทุกวัย ทุกสาขาอาชีพ สามารถพร้อมรับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิต วิถีทางเศรษฐกิจ วิถีการบริโภคต่างๆได้ ซึ่งแนวทางหนึ่งในการพัฒนาบุคคลให้ มีการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ก็คือ การพัฒนาศักยภาพการวางแผนการเงินด้วยการให้ความรู้และการปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการวางแผนการเงิน

การวางแผนการเงิน สามารถช่วยให้บุคคล สร้างความมั่นคงและมั่นคงให้กับชีวิตของบุคคลและครอบครัว เช่น ช่วยให้บุคคลมีวิธีการหารายได้ที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเอง มีวินัยในการออมเงินอย่างสม่ำเสมอ รู้จักควบคุมรายจ่าย รู้จักวางแผนป้องกันความเสี่ยงเพื่อรองรับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด ช่วยตอบสนองความต้องการและเป้าหมายเฉพาะของแต่ละบุคคล เช่น การศึกษาต่อ การซื้อบ้านหรือรถ การแต่งงาน การเกษียณอายุ การรู้จักการทำรายรับ รายจ่าย เพื่อให้มีรายได้เพียงพอกับรายจ่าย ช่วยให้เงินออม เก็บไว้ใช้จ่ายในยามจำเป็นหรือยามฉุกเฉิน ลดรายจ่ายฟุ่มเฟือย เมื่อบุคคลสามารถวางแผนการเงินจนบรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ก็จะเป็นรากฐานเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ต่อไป (รัชนิกร วงศ์จันทร์ , 2559)

แม้การวางแผนการเงินจะมีบทบาทสำคัญ แต่บุคคลส่วนใหญ่ยังคงละเลยและไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร อาจเนื่องมาจากหลายสาเหตุ ได้แก่ ขาดการปลูกฝังแนวคิดตั้งแต่อายุน้อย ในการใช้ทรัพยากรต่างๆ รวมทั้งการใช้จ่ายเงินอย่างรู้ค่า ขาดการตระหนักรู้และการคำนึงถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับชีวิตและทรัพย์สิน เช่น การประสบอุบัติเหตุ ปัญหาสุขภาพ การตกงาน การเสียชีวิต ไฟไหม้ เป็นต้น นอกจากนี้บุคคลยังมีความเชื่อที่ผิด อื่นๆ เช่น การวางแผนการเงินเป็นเรื่องของบุคคลที่มีรายได้จำนวนมากเท่านั้น เห็นว่าเป็นเรื่องยุ่งยาก ซับซ้อน เสียเวลา และสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย เป็นเรื่องของนักบัญชี นักการเงิน หรือ นักเศรษฐศาสตร์ หรือเห็นว่าการวางแผนการเงินเหมาะกับบุคคลที่ใกล้เกษียณอายุงานแล้วเท่านั้น จึงคิดว่าตนเองยังมีเวลาเตรียมตัว

อีกนัย หรือ เห็นว่า การฝากเงินกับธนาคารนั้นไม่มีความเสี่ยง (รัชนิกร วงศ์จันทร์ , 2559) การวางแผนการเงิน เป็นเรื่องของบุคคลทุกเพศ ทุกวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บุคคลสูงวัย จำเป็นต้องเรียนรู้และปรับทัศนคติที่มีต่อการวางแผนการเงิน เพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างมีความสุข

จากผลงานวิจัยที่ผ่านมาได้มีการวิจัยเรื่อง การวางแผนการเงินโดยศึกษากับผู้สูงวัยในประเด็นต่างๆ ได้แก่ การวางแผนการเงินส่วนบุคคล เพื่อวัยเกษียณอายุ ซึ่งพบว่า ปัจจัยความพร้อมในการเตรียมตัวเพื่อวัยเกษียณ คือ การมีรายได้และความต้องการมีความรู้ด้านการวางแผนการเงิน (พัฒน์ ทองพิง, 2556) การวางแผนการเงินเพื่อความมั่นคงในชีวิตวัยสูงอายุ พบว่า ผู้สูงวัยมีการปฏิบัติเมื่อมีโอกาสและมีความคิดเห็นว่า แผนการเก็บออมหรือการลงทุนที่มีในปัจจุบันนั้น เหมาะสมกับตนเองในระดับน้อย (สุรشنا ช่วยรอดหมด, 2560) สำหรับการวางแผนการเงินเพื่อวัยเกษียณ พบว่า การวางแผนการเงินมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้คุณภาพชีวิตในวัยเกษียณมีมาตรฐานชีวิตในระดับที่ต้องการ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีคุณค่าในสังคม (ศิริวรรณ ว่องวีรุฒิ และลลารัตน์ ศรีรักษ์, 2554) จากผลงานวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาการวางแผนการเงินสำหรับกลุ่มผู้สูงวัย แต่ยังไม่มีการเชื่อมโยงการวางแผนการเงินกับการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาในประเด็นดังกล่าว

ข้อมูลประชากรของประเทศไทย ปี 2556 ประชากรไทยมีจำนวน 64.6 ล้านคนเป็นผู้สูงวัยหรือผู้สูงอายุมากถึง 9.6 ล้านคน (มูลนิธิพัฒนางานผู้สูงอายุ,2558) ปี 2558 ประชากรไทยมีจำนวน 65.1 ล้านคน เป็นประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป 11 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 16 ของประชากรทั้งหมด (คม ชัด ลึก, 2560) คาดว่าในปี 2573 จะมีจำนวนผู้สูงอายุ 17.6 ล้านคน คิดเป็น ร้อยละ 26.3 และปี 2583 จะมีจำนวนถึง 20.5 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 32.1 ทั้งนี้หน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน ได้ร่วมกันดำเนินงานเพื่อคุ้มครอง ส่งเสริม และสนับสนุนสถานภาพ บทบาท และกิจกรรมของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง (มูลนิธิพัฒนางานผู้สูงอายุ ,2558) และการสำรวจระดับการศึกษาของผู้สูงอายุไทย ในปี 2558 พบว่า ผู้สูงอายุไทยเรียนจบประถมศึกษาร้อยละ 79.3 เรียนจบมัธยมศึกษาและสูงกว่าประมาณร้อยละ 10 และเป็นผู้ที่ไม่เคยเข้าเรียนมีร้อยละ 9.5 มีสถานะภาพสมรส ร้อยละ 64.61 โสด ร้อยละ 9.2 หม้าย/หย่า/แยก ร้อยละ 30.38 หากเทียบผู้สูงอายุไทยกับประเทศอื่นๆในกลุ่มอาเซียน ประเทศไทย มีสัดส่วนผู้สูงอายุเป็นอันดับ 2 ของประเทศในกลุ่มอาเซียน ประเทศที่เข้าเกณฑ์เป็นสังคมสูงอายุหรือสังคมสูงวัยแล้วมี 3 ประเทศ คือ สิงคโปร์ มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 18 ประเทศไทย ร้อยละ 16 และเวียดนาม ร้อยละ 10 ส่วนประเทศที่มีสัดส่วนประชากรสูงอายุมากที่สุดในโลก คือ ญี่ปุ่น ร้อยละ 33 (คม ชัด ลึก, 2560)

จากผลสำรวจจำนวนผู้สูงวัยหรือผู้สูงอายุไทยในปี 2560 พบว่า มีจำนวน 11,312,447 คน และจากการสำรวจ การออมของผู้สูงอายุ ในปี 2560 พบว่า ผู้สูงอายุมีการออม จำนวน 8,265,870 คน ไม่ออม 2,821,525 คน ผู้สูงอายุ ทำงาน 4,263,940 คน โดยมีสถานภาพการทำงาน ได้แก่ เป็น ผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง ผู้ช่วยธุรกิจส่วนตัวโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ลูกจ้างเอกชน ลูกจ้างรัฐบาล สมาชิกของการร่วมกลุ่มผู้ผลิต จิตอาสา (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการเพิ่มศักยภาพการวางแผนการเงิน เพื่อพัฒนาการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงของผู้สูงวัย ไทย ในโรงเรียนผู้สูงวัย โดยเลือกโรงเรียนผู้สูงวัย ตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ทั้งนี้เพราะจังหวัดลำพูนเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนประชากรผู้สูงวัย อยู่ในระดับสูงเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นๆในประเทศไทย (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2560) และเขตอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูนยังเป็นพื้นที่แห่งหนึ่งที่ มหาวิทยาลัยพายัพ ได้กำหนดแผนกลยุทธ์เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งโดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากเครือข่ายการวิจัยหรือการบริการวิชาการกับองค์การภาครัฐและเอกชน ฉะนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้ทำโครงการวิจัยเพื่อเพิ่มศักยภาพการวางแผนการเงิน เพื่อพัฒนาการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ทั้งนี้เพื่อพัฒนาให้เป็นผู้สูงวัยที่มีคุณภาพ และเพื่อเสริมสร้างคุณค่า ศักดิ์ศรี การพึ่งพาตนเองของผู้สูงวัยและการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการวางแผนการเงินด้านความรู้และทัศนคติ ของผู้สูงวัยไทย ในโรงเรียนผู้สูงวัย ตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน
2. เพื่อศึกษาการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ของผู้สูงวัยไทย ในโรงเรียนผู้สูงวัย ตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน หลังการอบรมการวางแผนการเงิน

สมมุติฐานของการวิจัย

1. ผู้สูงวัยไทยในโรงเรียนผู้สูงวัย ตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน มีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ก่อนการอบรม แตกต่างจากหลังการอบรม
2. ผู้สูงวัยไทยในโรงเรียนผู้สูงวัย ตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน มีคะแนนเฉลี่ยด้านทัศนคติก่อนการอบรม แตกต่างจากหลังการอบรม

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการเพิ่มศักยภาพด้านการวางแผนการเงิน ในด้านความรู้และทัศนคติ เพื่อพัฒนาการใช้ชีวิต อย่างพอเพียงของผู้สูงวัยไทยในโรงเรียนผู้สูงวัย ตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน
2. เนื้อหาการอบรมการวางแผนการเงิน เป็นเรื่องเกี่ยวกับ การตั้งเป้าหมายชีวิต เป้าหมายทางการเงิน การวางแผนการเงิน การบรรลุเป้าหมายทางการเงิน การลดค่าใช้จ่ายและการเพิ่มรายได้ การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง
3. การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ประกอบด้วย การใช้ชีวิต ด้วยความพอประมาณ ความมีเหตุผล ภูมิคุ้มกันตน และการมีความรู้ ควบคู่คุณธรรม

กรอบความคิดที่ใช้วิจัย

การวางแผนการเงิน หมายถึง กระบวนการในการออกแบบแนวทางปฏิบัติในการบริหารจัดการเงินภายใต้เงื่อนไขเฉพาะของแต่ละบุคคล การนำไปปฏิบัติและการทบทวนปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายทางการเงินที่ต้องการได้ การเรียนรู้การวางแผนการเงินส่วนบุคคล จะช่วยให้บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เหมาะสมในการบริหารจัดการด้านการเงิน รู้และเข้าใจแนวคิด การรู้หา รู้เก็บ รู้ใช้และรู้ขยายดอกผล มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาทางการเงินที่เกิดขึ้นอย่าง

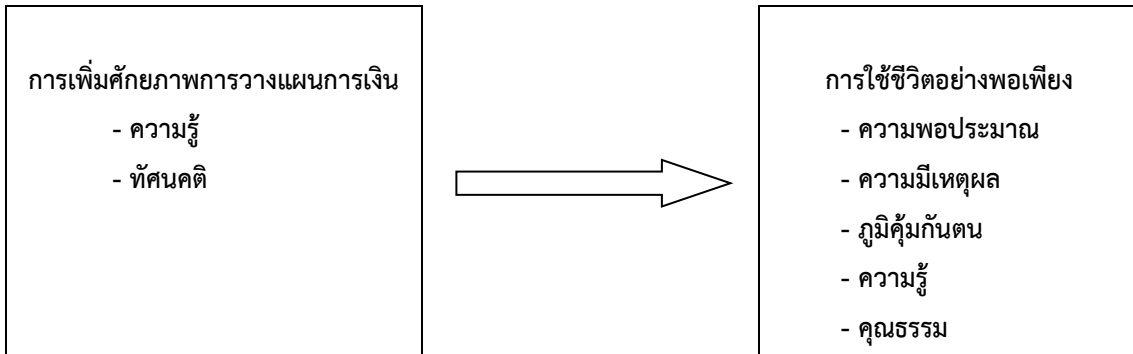
เหมาะสม สามารถรับผิดชอบในการจัดหาเงิน การใช้จ่ายเงินอย่างเหมาะสมและมีจริยธรรม รับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ รวมทั้งเข้าใจผลกระทบจากการละลายในการวางแผนการเงิน (รัชนิกร วงศ์จันทร์ , 2559)

จากผลการวิจัยด้านกระบวนการ การวางแผนการเงินเพื่อวัยสูงอายุในภาพรวม โดยเฉพาะเกษตรกรชาวสวนยางพารา พบว่า จะมีการปฏิบัติเมื่อมีโอกาส สำหรับแผนการออมที่เหมาะสมกับตนเอง คือ การฝากธนาคาร เกษตรกรชาวสวนยางพาราที่มี เพศ ระดับการศึกษา จำนวนภาระพึ่งพิง และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกันจะมีแผนการเงินเพื่อวัยสูงอายุ แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (สุรชานา ช่วยรอดหมด , 2560) สำหรับพฤติกรรมกรรมการออมของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่จะเปิดบัญชีเงิน ฝากออมทรัพย์ที่ไม่มีการกำหนดยอดฝากขั้นต่ำ เป็นบัญชีที่มีความคล่องตัวในการเบิกถอน การออมในรูปแบบสลากออมสินพิเศษ อายุ 3 ปี ของธนาคารออมสิน และการทำประกันชีวิต ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการออมของผู้สูงอายุ ได้แก่ เงินออมได้จากการเคย ประกอบอาชีพต่างๆ จากลูกหลานที่ส่งเงินให้ในแต่ละเดือน หรือจากการประกอบอาชีพเสริมเล็กน้อยๆ ในส่วนของทัศนคติที่มี ต่อการออม ผู้สูงอายุ เห็นว่าการออมเป็นสิ่งที่ดี มีประโยชน์และเป็นเรื่องง่ายที่ทุกคนสามารถทำได้ เพียงแค่ต้องมีวินัย อดทนและ ขยันหมั่นเพียรในการออม (วิโรจน์ เจริญลักษณ์ และ ธนภรณ์ เนื่องพาลี , 2561) ในด้านพฤติกรรมการลงทุนทางการเงิน ผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ ลงทุนด้วยการนำเงินฝากธนาคาร รองลงมาคือ ซื้อทองคำ ซื้อสลากออมสิน สลาก ธ.ก.ส. ซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตแบบ สะสมทรัพย์ ส่วนใหญ่ใช้เงินออมเป็นที่มาของแหล่งเงินทุน รองลงมาคือเงินจากลูกหลาน และผู้ที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกการ ลงทุนทางการเงินมากที่สุด ได้แก่ ครอบครัวหรือญาติพี่น้อง รองลงมาคือ พนักงานหรือเจ้าหน้าที่ของแหล่งลงทุน (สุมนา บุพผา, ศรีอร สมบูรณ์ทรัพย์และ พัฒน์ พัฒนรังสรรค์, 2560) จึงเห็นได้ว่า การวางแผนทางการเงินสามารถช่วยให้คุณดำเนินชีวิตได้อย่าง มีความสุข มีศักดิ์ศรี เห็นคุณค่าในตนเอง ไม่เป็นภาระของครอบครัวและสังคม ตลอดจนช่วยให้คุณบุคคลมีการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง หมายถึง การใช้ชีวิตบนพื้นฐานของ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันตนเองและการมี ความรู้ควบคู่คุณธรรม ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ การมีภูมิคุ้มกันตนเอง หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดย คำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนรู้จักใช้ความรู้ ทางวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รอบด้าน มีความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและ มีความระมัดระวังใน การปฏิบัติ ตลอดจนการมีคุณธรรม ได้แก่ การมีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต (มูลนิธิชัยพัฒนา, ม.ป.ป.)

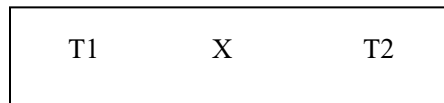
อย่างไรก็ดี คนไทยยังไม่ค่อยตระหนักถึงการมีชีวิตอย่างพอเพียง ดังจะเห็นได้จากผลการสำรวจหนี้ครัวเรือนของ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ซึ่งสำรวจสถานภาพหนี้ครัวเรือนไทย ปี 2560 พบว่า ครัวเรือนปัจจุบันกว่าร้อยละ 91.1 ยังคงมี หนี้สินอยู่ มีเพียงร้อยละ 8.9 เท่านั้นที่ไม่มีหนี้สิน โดยครัวเรือนที่ยังมีหนี้ ส่วนใหญ่เป็นหนี้เพื่อการใช้จ่ายทั่วไป รองลงมาเป็นหนี้ เพื่อซื้อทรัพย์สิน เช่น รถยนต์ และบ้าน รวมถึงชำระหนี้เก่า (เสาวณีย์ ไทยรุ่งโรจน์, 2560) และในปี 2561 มหาวิทยาลัยหอการค้า ไทย ได้ สำรวจหนี้ครัวเรือน จากการสำรวจประชาชนทั่วประเทศ 1,203 ตัวอย่าง เกี่ยวกับสถานภาพหนี้ครัวเรือนไทยปี 2561 พบว่า จำนวนหนี้เฉลี่ยครัวเรือนในปี 2561 มีมูลค่า 3.16 แสนบาท/ครัวเรือน ซึ่งเป็นมูลค่าสูงสุดเป็นประวัติการณ์ หรือนับตั้งแต่ทำ การสำรวจมาเมื่อปี 2552 ขยายตัวเพิ่มขึ้น 5.8% เทียบกับการสำรวจหนี้ครัวเรือนปี 2560 ที่มีหนี้เฉลี่ย 2.99 แสนบาท/ครัวเรือน แบ่งเป็นหนี้ในระบบ 64.7% โดยหนี้ในระบบลดลงจากการสำรวจปี 2560 มีสัดส่วน 74.6% และหนี้นอกระบบ 35.3% เพิ่มขึ้น จากการสำรวจปี 2560 มีสัดส่วน 26.4% สำหรับรายละเอียดการสำรวจสถานภาพหนี้ครัวเรือน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการกู้เงินมา

ใช้จ่ายทั่วไปมากที่สุด รองลงมาเป็นการกู้มาชำระหนี้เก่าลงทุนประกอบธุรกิจหรือประกอบอาชีพ จ่ายบัตรเครดิต การศึกษา ชื้อบ้าน เสริมสภาพคล่องทางธุรกิจ ซื้อทรัพย์สิน (รถยนต์) ในการเกษตร รักษาพยาบาล และเล่นพนัน โดยเฉพาะฟุตบอล เป็นต้น (ธนวรรณ พลวิชัย , 2561) ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการเพิ่มศักยภาพการวางแผนการเงิน ว่าสามารถเป็นแนวทางในการช่วยพัฒนาการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงของผู้สูงวัย ซึ่งสามารถเขียนเป็นกรอบความคิดที่ผู้วิจัยได้ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มีรูปแบบการวิจัยเป็นกลุ่มอบรมเดียว มีการทดสอบก่อนอบรมและหลังการอบรม (One Group Pretest Posttest Design) โดยมีแบบการวิจัย ดังนี้

- T1 หมายถึง การทดสอบก่อนการอบรม (Pre test)
- T2 หมายถึง การทดสอบหลังการอบรม (Posttest)
- X หมายถึง การอบรม

วิธีการอบรม ใช้รูปแบบการอบรมให้ความรู้ การวิเคราะห์กรณีศึกษาและการระดมความคิดเห็น การถาม ตอบ เกี่ยวกับการวางแผนการเงิน และการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง โดยใช้ระยะเวลาอบรม 1 วัน และมีการมอบกระปุกออมสินเพื่อการเก็บออม หลังจากอบรม 3 สัปดาห์ได้จัดให้มีการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนการเงินเพื่อพัฒนาการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง สำหรับเนื้อหาการอบรมการวางแผนการเงิน เป็นเรื่องเกี่ยวกับการตั้งเป้าหมายชีวิต เป้าหมายทางการเงิน ขั้นตอนการวางแผนการเงิน การบรรลุเป้าหมายทางการเงิน การลดค่าใช้จ่าย การเพิ่มรายได้ และการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

2. ประชากร เป็นผู้สูงวัยไทย ในโรงเรียนผู้สูงวัย ตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ของปี พ.ศ. 2562 จำนวน 68 คน

3. กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงวัยไทย ในโรงเรียนผู้สูงวัย ตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ที่สมัครใจเข้ารับการอบรมการวางแผนการเงิน เป็นเพศหญิง จำนวน 30 คน เพศชาย จำนวน 1 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 31 คน คิดเป็นร้อยละ 45.59 ของประชากรทั้งหมด

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบ จำนวน 10 ข้อ

4.2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการเงิน ก่อนและหลังการอบรม จำนวน 10 ข้อ เป็นข้อสอบแบบถูกผิด ถ้าตอบถูก ได้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิด ได้ 0 คะแนน ข้อสอบ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดมุ่งหมาย (IOC) ตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป จัดอยู่ในเกณฑ์ดี ค่าเฉลี่ยของความยากง่าย (p) เท่ากับ 0.50 ซึ่งจัดว่ามีความยากง่ายพอเหมาะ และค่าเฉลี่ยของค่าอำนาจจำแนก (r) เท่ากับ 0.49 ซึ่งจัดว่ามีอำนาจจำแนกดี ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ (KR -20) เท่ากับ 0.57 จัดว่ามีความเชื่อมั่นปานกลาง (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ , 2543)

4.3 แบบสอบถามทัศนคติที่มีต่อการวางแผนการเงิน ก่อนและหลังการอบรม จำนวน 10 ข้อ รูปแบบของแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เฉยๆ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง วิธีการให้คะแนน สำหรับข้อคำถามทางบวกผู้ที่ตอบเห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้ 5 คะแนน เห็นด้วย ได้ 4 คะแนน เฉยๆ ได้ 3 คะแนน ไม่เห็นด้วย ได้ 2 คะแนน ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้ 1 คะแนน ส่วนข้อคำถามทางลบจะได้คะแนนในทางตรงกันข้ามกัน การให้ความหมายคะแนนผู้ตอบที่ได้คะแนนมากกว่าแสดงว่ามีทัศนคติต่อการวางแผนการเงินดีกว่าผู้ตอบที่ได้คะแนนน้อยกว่า แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดมุ่งหมาย (IOC) ตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป จัดอยู่ในเกณฑ์ดี มีค่าความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ 0.51 จัดว่ามีความเชื่อมั่นปานกลาง

4.4 แบบสัมภาษณ์ การวางแผนการเงินกับการพัฒนาการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ประกอบด้วยเรื่อง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ภูมิคุ้มกันตน ความรู้และคุณธรรม

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 การวิจัยครั้งนี้มีรูปแบบการวิจัยเป็น กลุ่มอบรมเดี่ยว มีการทดสอบก่อนการอบรมและหลังการอบรม

5.2 คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ หลังการอบรม ว่า การอบรมการวางแผนการเงิน สามารถช่วยพัฒนาการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงของผู้สูงวัยไทย อย่างไร

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงบรรยายในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และใช้ค่าสถิติสหสัมพันธ์ เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลทั้งการทดสอบก่อนการอบรมและหลังการอบรมเป็นไปตามเงื่อนไข ของ การทดสอบ paired samples t-test สำหรับการทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่าง ความรู้การวางแผนการเงิน ของผู้สูงวัยไทยก่อนและหลังการอบรม ใช้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) พบว่า ค่าที่ได้ เท่ากับ .52 ค่า Sig คือ .003 และการทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่าง ทัศนคติต่อการวางแผนการเงิน ของผู้สูงวัยไทยก่อนและหลังการอบรม ใช้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) พบว่า ค่าที่ได้ เท่ากับ .76 ค่าSig คือ .000 แสดงว่า คะแนนความรู้และทัศนคติ ก่อนและหลังการอบรมมีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูงและไปในทิศทางเดียวกัน ข้อมูลทั้งกลุ่มเป็นไปตามเงื่อนไข ของ การทดสอบ paired samples t-test คณะผู้วิจัยจึงใช้ การทดสอบ paired samples t-test เพื่อทดสอบความรู้และทัศนคติต่อการวางแผนการเงิน ของผู้สูงวัยไทยก่อนและหลังการอบรม

ผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย เป็นลำดับดังนี้

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อพิจารณาตาม เงินฝากธนาคารและภาระหนี้สิน
2. ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยของความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการเงินก่อนและหลังการอบรม
3. ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยของทัศนคติที่มีต่อการวางแผนการเงินก่อนและหลังการอบรม
4. การทำรายรับ รายจ่าย ของผู้สูงวัยไทยก่อนและหลังการอบรมการวางแผนการเงิน
5. การศึกษาการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง หลังการอบรมการวางแผนการเงิน

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อพิจารณาตาม เงินฝากธนาคารและภาระหนี้สิน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : แสดงจำนวนร้อยละของลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อพิจารณาตาม เงินฝากธนาคารและภาระหนี้สิน

(n=31 คน)

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	เงินฝากธนาคาร		ภาระหนี้สิน	
	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี
อายุ				
43 - 59 ปี	12.90	3.20	9.70	6.50
60 – 69 ปี	48.40	12.90	22.50	38.70
70 – 79 ปี	9.70	12.90	9.70	12.90
ระดับการศึกษา				
ประถมศึกษาตอนต้น /ตอนปลาย	64.50	29.00	38.80	54.80
อื่นๆ ได้แก่ ไม่ได้เรียน ปริญญาตรี	6.50	0.00	3.20	3.20
อาชีพ				
เกษตรกร	41.90	9.70	29.10	22.50
รับจ้าง	19.40	16.10	9.70	25.80
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	6.50	3.20	0.00	9.70
ค้าขาย	3.20	0.00	3.20	0.00
รายได้เฉลี่ยต่อวัน				
ไม่แน่นอน	19.40	6.50	16.10	9.70
ต่ำกว่า 100 บาท	22.50	12.90	6.50	29.00
100 – 500 บาท	25.80	9.70	19.40	16.10
501 - 600 บาท	3.20	0.00	0.00	3.20
สถานภาพการสมรส				
สมรสและอยู่ด้วยกัน	41.90	9.70	22.50	29.10
หม้าย	22.50	19.40	19.40	22.50
โสด	6.50	0.00	0.00	6.50
โรคประจำตัว				
ไม่มี	32.20	9.70	13.00	29.00
มี	38.70	19.40	29.00	29.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้สูงวัยไทย ส่วนใหญ่ที่มีอายุ 60 -69 ปี มีเงินฝากธนาคาร ร้อยละ 48.40 และมีภาระหนี้สิน ร้อยละ 22.50 ส่วนผู้สูงวัยไทยที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาตอนต้น/ตอนปลาย พบว่า มีเงินฝากธนาคาร ร้อยละ 64.50 และมีภาระ

หนี้สิน ร้อยละ 38.80 สำหรับผู้สูงอายุไทยที่มีอาชีพ เป็นเกษตรกร พบว่า จะมี เงินฝากธนาคาร ร้อยละ 41.90 และมีภาระหนี้สิน ร้อยละ 29.10 ส่วนผู้สูงอายุไทยที่มีรายได้เฉลี่ยต่อวัน 100 – 500 บาท พบว่า จะมีเงินฝากธนาคาร ร้อยละ 25.80 และมีภาระหนี้สิน ร้อยละ 19.40 นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้สูงอายุไทย ที่สมรสและอยู่ด้วยกัน จะมี เงินฝากธนาคาร ร้อยละ 41.90 และมีภาระหนี้สิน ร้อยละ 22.50 สำหรับผู้สูงอายุไทยที่มีโรคประจำตัว พบว่า จะมี เงินฝากธนาคาร ร้อยละ 38.70 และมีภาระหนี้สิน ร้อยละ 29.00 ตามลำดับ สำหรับภาระหนี้สิน ผู้สูงอายุจะเป็นหนี้ ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

2. ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยของความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการเงินก่อนและหลังการอบรม แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 : แสดงผลการทดสอบค่าเฉลี่ยของความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการเงินก่อนและหลังการอบรม (n = 31 คน)

ความรู้ด้านการวางแผนการเงิน	\bar{x}	S.D.	t	Sig
ก่อนอบรม	5.00	1.89	- 5.65	0.00
หลังการอบรม	6.83	1.77		

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้สูงอายุไทยมีความรู้ด้านการวางแผนการเงิน หลังการเข้ารับการอบรม สูงกว่า ก่อนเข้ารับการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ หลังการอบรม ผู้สูงอายุ จะมีศักยภาพด้านความรู้ ความเข้าใจการวางแผนการเงิน มากขึ้น ในเรื่อง การกำหนดเป้าหมายทางการเงิน การออมเงิน การวางแผนค่าใช้จ่าย การอุดหนุน หรือ การรู้ใช้ การหารายได้ เพิ่มหรือการรู้ขยายดอกผล การจัดการหนี้สินและการทำ รายรับ รายจ่าย

3. ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยของทัศนคติที่มีต่อการวางแผนการเงินก่อนและหลังการอบรม แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 : แสดงผลการทดสอบค่าเฉลี่ยของทัศนคติที่มีต่อการวางแผนการเงินก่อนและหลังการอบรม (n = 31 คน)

ทัศนคติต่อการวางแผนการเงิน	\bar{x}	S.D.	t	Sig
ก่อนอบรม	36.90	4.33	- 6.44	0.00
หลังการอบรม	40.16	3.23		

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้สูงอายุไทยมีทัศนคติต่อการวางแผนการเงิน หลังการเข้ารับการอบรม ดีกว่า ก่อนเข้ารับการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ หลังการอบรม ผู้สูงอายุ จะมีศักยภาพหรือมีทัศนคติที่ดีต่อการวางแผนการเงิน โดย เห็นด้วยว่า การวางแผนการเงินเป็นเรื่องใกล้ตัว มีประโยชน์ มีคุณค่า เป็นเรื่องจำเป็น ไม่ยุ่งยาก การวางแผนการเงินเป็นเรื่องของ ตัวเอง และยินดีใช้เวลาเพื่อวางแผนการเงิน นอกจากนี้ยังเห็นด้วยว่า การวางแผนการเงินช่วยให้รู้จักฉลาดซื้อ และช่วยให้รู้จักใช้ ชีวิตอย่างพอเพียง

4. การทำรายรับ รายจ่าย ของผู้สูงอายุไทยก่อนและ หลังการอบรมการวางแผนการเงิน แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงร้อยละของการทำรายรับ รายจ่าย ก่อนและหลังการอบรมการวางแผนการเงิน (n = 31 คน)

การทำรายรับ รายจ่าย	ทำ	ไม่ทำ
ก่อนการอบรม	19.35	80.65
หลังการอบรม	100.00	0.00

จากตารางที่ 4 พบว่า ก่อนการอบรมการวางแผนการเงิน ผู้สูงวัยไทยทำ รายรับ รายจ่าย เพียงร้อยละ 19.35 และหลังการอบรมการวางแผนการเงิน ผู้สูงวัยไทยทำ รายรับ รายจ่าย ร้อยละ 100 ตามลำดับ

5. การศึกษาการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง หลังการอบรมการวางแผนการเงิน

คณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ หลังการอบรมการวางแผนการเงิน พบว่า การวางแผนการเงิน สามารถช่วยพัฒนาการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงของผู้สูงวัยไทยได้ ดังนี้

ด้านความพอประมาณ ผู้สูงวัยไทย เห็นว่า ในการซื้อของใช้จะซื้อที่จำเป็น เช่น ข้าว ไข่ ผัก กะปิ น้ำปลา ของใช้ในครัวเรือน จะไม่ซื้อ เสื้อผ้า รองเท้า ที่มีใช้อยู่แล้ว ลดการซื้อของฝากให้คนอื่นและตัวเองเมื่อไปเที่ยว หลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ควรซื้อ มีแล้วก็ไม่ต้องซื้ออีก ลดรายจ่ายให้น้อยลง ซึ่งการรู้จักความพอประมาณเป็นหลักการที่สำคัญของการวางแผนการเงินส่วนบุคคล เป็นการบริหารรายได้ที่หามาได้และใช้จ่ายภายใต้อัตภาพของแต่ละบุคคล อันจะเป็นผลดีทั้งต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

ด้านความมีเหตุผล ผู้สูงวัยไทย เห็นว่า ต้องประหยัดเงิน ต้องรู้ตัวเองว่ามีเงินเพียงพอในการใช้จ่าย นึกถึงเงินของเรามีอยู่แล้วไม่ทำให้ตัวเองเดือดร้อน มีน้อยใช้น้อย ซื้อสิ่งที่จำเป็นต้องใช้ เลือกซื้อของที่จำเป็นจริงๆ ปลูกผักกินเอง หากมีปัญหากการเงินก็จะไปปรับจ้างงานเพื่อให้ได้เงินมา ถ้าได้เงินมา ก็รู้จักเก็บออมไว้บ้าง เวลาไม่มี ก็เอาออกมาใช้ ขยายทรัพย์สินใช้หนี้ก่อน ซึ่งความมีเหตุผลดังกล่าวเป็นเหตุผลที่ดีทางการวางแผนการเงินส่วนบุคคล ที่ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

ด้านภูมิคุ้มกันตน ผู้สูงวัยไทย เห็นว่า ความสุขของตนเองมาจาก ครอบครัวมีความสุข จากการประหยัดการใช้จ่าย และการอดออม ความสุขของตนมาจาก การใช้จ่ายอย่างพอเพียง อยู่อย่างพอเพียง หากมีคนมาชักจูงให้ซื้อของแพงหรือของที่มีอยู่แล้ว ก็จะไม่ซื้อของแพง ที่เกินกว่าเหตุ ไม่ซื้อเพราะบางอย่างก็ไม่จำเป็น ไม่ซื้อเพราะกลัวถูกหลอกหลวง เป็นของปลอม รู้จักประหยัด ใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น ไม่ฟุ่มเฟือย ในสิ่งที่ไม่จำเป็น เมื่อซื้อกับข้าวแล้วที่เหลือใส่กระปุก รู้จักช่วยเหลือตัวเองก่อน ค่อยให้ลูกหลานสามี น้องสาว หรือญาติพี่น้อง คนในครอบครัว เพื่อนบ้านให้ความช่วยเหลือ ซึ่งเป็นผลจากการมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการเก็บออม เป็นภูมิคุ้มกันที่ดีทางการเงินสามารถรองรับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ และไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับสมาชิกในครอบครัวหรือเพื่อนบ้าน

ด้านความรู้ควบคู่กับคุณธรรม ผู้สูงวัยไทย เห็นว่า ควรนำความรู้ที่มีอยู่ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิต มีการแบ่งปันความรู้ให้แก่ผู้อื่น การไปทำบุญที่วัดบ่อยๆ พัฒนาวัด ล้างห้องน้ำวัด สวดมนต์ ทำกิจกรรมในหมู่บ้าน และชุมชน มีจิตอาสา เลี้ยงโรงทาน การช่วยเหลือผู้อื่น ทำความดีทุกด้าน

สรุปและอภิปรายผล

1. การเพิ่มศักยภาพการวางแผนการเงิน ของผู้สูงวัยไทย พบว่า ผู้สูงวัยไทยมีศักยภาพด้านความรู้ และทัศนคติต่อการวางแผนการเงิน หลังการเข้ารับการอบรม สูงกว่า ก่อนเข้ารับการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะผู้สูง

วัยที่เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงและเป็นกลุ่มที่มีความสนใจในการรับการอบรมทำให้มีแรงจูงใจ ใฝ่เรียนรู้ และอาจเนื่องด้วยต้องดูแลด้านค่าใช้จ่ายของครอบครัว แม้จะมีเงินฝากในธนาคารบ้าง แต่ก็ยังมีภาระหนี้สิน จึงเห็นความสำคัญของการศึกษาหาความรู้เรื่องการวางแผนการเงินอย่างจริงจัง ในการแก้ปัญหาภาระหนี้สินและค่าใช้จ่ายในครอบครัว นอกจากนี้ หากพิจารณาระดับความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการเงินก่อนการอบรมของผู้สูงวัย ส่วนใหญ่ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา พบว่า ผู้สูงวัยมีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการเงินอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาการวางแผนการเงินเพื่อความมั่นคงในชีวิตวัยสูงอายุของเกษตรกรชาวสวนยางพารา โดยเปรียบเทียบ กระบวนการวางแผนการเงิน จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีกระบวนการวางแผนการเงินในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย หรือ อาจจะไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการวางแผนการเงินที่เพียงพอ (สุรัชนา ช่วยรอดหมด , 2560)

2. ผลของการเพิ่มศักยภาพการวางแผนการเงินที่มีต่อการพัฒนาการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ของผู้สูงวัยไทย พบว่า ผู้สูงวัยไทยมีความพอประมาณและมีเหตุผลในการใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น มีภูมิคุ้มกันตนในการใช้จ่าย ซึ่งเป็นพื้นฐานของการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง อาจเป็นเพราะหลังผ่านการอบรมการวางแผนการเงินทำให้ผู้สูงวัย มีความรู้ความเข้าใจ รู้จักควบคุมรายจ่าย รู้จักวางแผนป้องกันความเสี่ยงเพื่อรองรับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด เห็นความสำคัญของการออม และใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นมากขึ้น หากมีความต้องการเงินก็จะทำงานเพื่อหาเงิน นอกจากนี้ยังพบว่าผู้สูงวัยยังมีการนำความรู้ ประสบการณ์ต่างๆที่ตนเองมีแบ่งปันให้แก่ผู้อื่น รวมทั้งการดำเนินชีวิตโดยใช้คุณธรรมนำใจ ด้วยการสวดมนต์ ทำกิจกรรมในหมู่บ้าน และชุมชน มีจิตอาสา เลี้ยงโรงทาน การช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัย ที่พบว่าผู้สูงวัย จะมีธรรมชาติเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ การทำกิจกรรมจิตอาสาเพื่อส่วนรวม จะช่วยให้ผู้สูงวัยได้มีโอกาสเข้าสังคม พบปะ ผู้สูงวัยคนอื่น (อัญญา ปลอดเปลื้อง ,อัญชลี ศรีจันทร์,และสัญญา แก้วประพาฬ ,2560)

ข้อเสนอแนะ

- 1.ผู้บริหารโรงเรียนผู้สูงวัยในตำบลต่างๆควรบรรจุหลักสูตรการวางแผนการเงินไว้สำหรับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ทั้งนี้เพราะการวางแผนการเงินสามารถช่วยพัฒนาผู้สูงวัยให้ สามารถวางแผนการเงินด้วยตนเอง และยังช่วยให้ผู้สูงวัยมีการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน
- 2.สถาบันการเงินต่างๆ ควรออกแบบผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่เหมาะสมกับ การลงทุนทางการเงิน หรือการออมเงินที่มีความน่าเชื่อถือหรือมีความมั่นคง มีความเสี่ยงน้อยและสอดคล้องกับสภาพทางการเงินของผู้สูงวัย และควรให้ความรู้ ความเข้าใจ เพื่อพัฒนาศักยภาพการวางแผนการเงินให้แก่ผู้สูงวัยมากขึ้น
- 3.หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการส่งเสริมความมั่นคงทางรายได้ในรูปแบบต่างๆและควรมีหลักประกันรายได้ ให้แก่ ผู้สูงวัย เพื่อให้ผู้สูงวัยสามารถพึ่งพาตนเองได้และเป็นกำลังของ ครอบครัวและชุมชน ต่อไป
4. องค์การบริหารส่วนตำบล ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการออม เพื่อสร้างความมั่นคงทางการเงินแก่ผู้สูงวัยเนื่องจากเป็นหน่วยงานที่อยู่ในชุมชนและมีความใกล้ชิดกับผู้สูงวัย และควรจัดกิจกรรมส่งเสริมจิตอาสาให้แก่ผู้สูงวัยไทยให้มากขึ้น เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ของผู้สูงวัย ช่วยให้ผู้สูงวัยมีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการวางแผนการเงิน และยังช่วยให้ผู้สูงวัยเห็นคุณค่าในตนเอง
5. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาการวางแผนการเงิน กับการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง โดยขยายให้ครอบคลุมเขตพื้นที่ของจังหวัดลำพูน

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการบริการวิชาการสู่ชุมชน เรื่อง การเพิ่มศักยภาพการวางแผนการเงินของผู้สูงอายุ เพื่อพัฒนาการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ซึ่งได้รับการสนับสนุนโครงการจาก คุณมานพ กาบเป่ง นายกองค้การบริหารส่วนตำบลห้วยยาบ และอาจารย์สายตา ปาลี ผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลห้วยยาบ ตลอดจนการอำนวยความสะดวกจาก คุณพิทักษ์ จันต๊ะตึง ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยยาบ คณะผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ และขอขอบพระคุณ คณะผู้สูงอายุไทยในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลห้วยยาบทุกท่านที่สมัครใจเข้ารับการอบรมการวางแผนการเงิน และยินดีให้ข้อมูลด้านผลของการเพิ่มศักยภาพการวางแผนการเงินที่มีต่อการพัฒนาการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ทำให้ บทความวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2560) .**แผนที่แสดงจังหวัดเรียงตามลำดับร้อยละของจำนวนประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย ปี พ.ศ.2560.** สืบค้นจาก <http://www.dop.go.th/th/know/1/125>
- คม ชัด ลึก . (2560) . **ผู้สูงอายุไทย อันดับ 2 ในอาเซียน.** สืบค้นจาก <http://www.komchadluek.net/news/education/health/270595>
- ชนวรรณ พลวิชัย. (2561).**หนี้ครัวเรือนปี 61 พุ่งเป็นประวัติการณ์ 3.16 แสนบาท/ครอบครัว.** สืบค้นจาก <https://www.thaipost.net/main/detail/23705>
- พัฒน์ ทองพิง. (2556). **การวางแผนการเงินส่วนบุคคลเพื่อวัยเกษียณอายุ : กรณีศึกษาเฉพาะครูโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร.**รายงานผลการวิจัย,มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- มูลนิธิชัยพัฒนา.(ม.ป.ป.) **เศรษฐกิจพอเพียง.** สืบค้นจาก http://www.chaipat.or.th/site_content/item/1309-2010-06-03-09-50-07.html
- มูลนิธิพัฒนางานผู้สูงอายุ.(2558).**สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society).** สืบค้นจาก <https://fopdev.or.th/>
- รัชนิกร วงศ์จันทร์ .(2559). **การบริหารการเงินส่วนบุคคล.** (พิมพ์ครั้งที่ 4) .กรุงเทพฯ : บุญศิริการพิมพ์.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2543) . **เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้.** (พิมพ์ครั้งที่ 2) . กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วิโรจน์ เจริญลักษณ์ และ ธนภรณ์ เนื่องพลี .(2561). **พฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการออมของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองจังหวัดนนทบุรี .**วารสาร Veridian E – Journal,Silpakorn University, 11(1) , 3061 -3074.
- ศิริวรรณ ว่องวิรุฒและลดารัตน์ ศรีรักษ์. (2554).**การวางแผนการเงินเพื่อวัยเกษียณ.**วารสารนักบริหาร, 31(2),234-240.
- สุมนา บุพผา, ศรีอร สมบูรณ์ทรัพย์,และพัฒน์ พัฒนรังสรรค์.(2560).**ปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนทางการเงินของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี .** วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 7 (3), 115 -124.
- สุรชานา ช่วยรอดหมด.(2560). **การวางแผนการเงินเพื่อความมั่นคงในชีวิตวัยสูงอายุของเกษตรกรชาวสวนยางพารา.** วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 11 (2) , 45-59.

เอกสารอ้างอิง

เสาวณีย์ ไทยรุ่งโรจน์.(2560).**ทอการค้าเผยผลสำรวจคนไทยเป็นหนี้ระบบน้อยลง**. สืบค้นจาก.

<http://siangtai.com/2017/10/12/>

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562).**ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคม: สถิติด้านผู้สูงอายุ**. สืบค้นจาก

http://social.nesdb.go.th/SocialStat/StatSubDefault_Final.aspx?catid=6

อัญญา พลดเปลื้อง, อัญชลี ศรีจันทร์,และสัญญา แก้วประพาฬ .(2560) .**การศึกษาวิตชีวิตของผู้สูงอายุ: การศึกษาแบบ
เรื่องเล่า**.วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ , 4 (1), 91-104.

Smile of Patai.(2554).**อัตลักษณ์ไทยแบบไหนที่ทำให้เมืองไทยน่าอยู่**. สืบค้นจาก <http://smile-of-siam.blogspot.com/p/blog-page.html>

การศึกษาและวิเคราะห์จุดคุ้มทุน ส่วนเกินความปลอดภัย และค่าความเสี่ยงในการดำเนินงาน :
กรณีศึกษาโรงงานขนมพื๊อ

The study and analysis of Breakeven Point Margin of Safety and Degree of operating
Leverage: the Case study of PP candy factory

เบญจมาศ อภิลิทธิภิญโญ¹

ปนัดดา บุญพาพัฒนา²

นิวัต กุลสุขโชติ²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาด้านทุนตามลักษณะพฤติกรรมต้นทุน จุดคุ้มทุน และส่วนเกินที่ปลอดภัยในการดำเนินงาน และประเมินค่าความเสี่ยงในการดำเนินงานภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอนของยอดขาย กรณีศึกษาโรงงานขนมพื๊อ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้บริหารและพนักงาน การรวบรวมจากเอกสารของกิจการ และการสังเกตการณ์การผลิตในโรงงาน ผลการวิจัยพบว่า

1. ต้นทุนตามลักษณะพฤติกรรม จำแนกต้นทุนออกเป็นต้นทุนผันแปรและต้นทุนคงที่ โดยต้นทุนผันแปรประกอบด้วย ต้นทุนการผลิตผันแปร และค่าใช้จ่ายการขายผันแปร ส่วนต้นทุนคงที่ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายการผลิตคงที่และค่าใช้จ่ายการขายและบริหารคงที่

2. ยอดขาย ณ ระดับกิจกรรมการผลิตและขาย 70% กิจการมียอดขาย ณ จุดคุ้มทุนเท่ากับ 158,217.14 บาท ส่วนเกินที่ปลอดภัยมีค่าเท่ากับ 557,718.67 บาท หรือคิดเป็นอัตราส่วนเกินที่ปลอดภัยเท่ากับ 78 %

3. โครงสร้างต้นทุนของกิจการ มีสัดส่วนของต้นทุนผันแปรเท่ากับ 56.47 % ต้นทุนคงที่เท่ากับ 9.62 % โครงสร้างต้นทุนที่ต้นทุนคงที่มีสัดส่วนน้อยกว่าต้นทุนผันแปร ความเสี่ยงในการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำ กิจการมีค่าความเสี่ยงในการดำเนินงานเท่ากับ 1.28 เท่าของเปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงของยอดขาย ภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอนที่คาดการณ์ทั้งในช่วงไฮซีซั่น และโลซีซั่นค่าความเสี่ยงในการดำเนินงานมีค่าเป็นบวก แสดงถึงผลการดำเนินงานที่สูงกว่าจุดคุ้มทุน แต่ในช่วงโลซีซั่นมีค่าความเสี่ยงในการดำเนินงานสูงกว่าช่วงไฮซีซั่น

จากผลการศึกษาดังกล่าว ผู้บริหารอาจพิจารณาปรับปรุงเพิ่มความสามารถในการทำกำไรได้ เช่น การปรับปรุงส่วนผสมการขาย โดยเน้นการส่งเสริมการขายสินค้าที่มีอัตรากำไรส่วนเกินสูง ผ่านสื่อใหม่ หรือการให้ของแถมเป็นสินค้าชนิดอื่นที่ลูกค้าไม่เคยสั่งซื้อ หากซื้อสินค้าครบจำนวนเงินที่กำหนด ซึ่งจะเป็นการขยายส่วนแบ่งทางการตลาดไปยังลูกค้ากลุ่มใหม่ หรือการพัฒนาสินค้าใหม่เพื่อเป็นการใช้กำลังการผลิตส่วนที่เหลือให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น หรือลดต้นทุนผันแปรบางรายการที่มีสัดส่วนสูง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ภายใต้สถานการณ์ที่ยอดขายมีการเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะกรณีที่ยอดขายลดลง ส่วนเกินที่ปลอดภัยจะมีจำนวนลดลง ค่าความเสี่ยงในการดำเนินงานจะสูงขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องพยายามรักษาระดับยอดขายไว้ไม่ให้ลดต่ำกว่ายอดขาย ณ จุดคุ้มทุน

คำสำคัญ: จุดคุ้มทุน ส่วนเกินที่ปลอดภัย ความเสี่ยงในการดำเนินงาน

¹ รองศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

² อาจารย์ประจำหลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Abstract

The purposes of this research were to study the costs behavior, breakeven point, the margin of safety and degree of operating leverage: a case study of PP candy factory with the uncertainty of sales. The tool used in this research was a Semi-structured interview protocol. The collected data consisted of in-depth interviews from the manager and employees, documents of the company, and observations of the process of production. The results showed that

1. Costs behavior were separate to variable costs and fixed costs, in which the variable costs consist of variable manufacturing costs and variable marketing cost, fixed costs includes fixed manufacturing costs and fixed marketing and administrative cost.

2. The level of Production Activity and sales were 70%. Business sales at the Breakeven point 158,217.14 baht. Cause a Margin of Safety 557,718.67 baht, the ratio 78%.

3. Cost structure of the company has the variable cost 56.47%, fixed costs 9.62%. The cost structure with fixed costs ratio less than the variable cost. Degree of operating Leverage at a low level. The Company's Degree of operating Leverage was 1.28 times of the percentage change in sales. Under the circumstances the uncertainty of the High season and Low season the level of Degree of operating Leverage with positive, the result showed that there were much higher than the breakeven point but Low season it more than High season.

From the result of this study. Management may consider improving profitability, such as improving the mixture sale. By focusing on product promotion, with the excess earnings high. Through new media or other types of items, the customer had not ordered. If the purchase amount limit. Which expands market share to customers a new group. Or new product development in order to force the production more efficient. Variable costs or reduce some items that have a high proportion.

Keywords: Break – even point, Margin of safety, Degree of operating leverage

บทนำ

โรงงานขนมพีพี เป็นผู้ประกอบการรายหนึ่งประกอบกิจการผลิตแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา มีรูปแบบเป็นกิจการเจ้าของคนเดียว ผู้บริหารจะควบคุมดูแลงานทั้งในส่วนของ การผลิต การขายและการบริหารทั้งหมด สินค้าของโรงงานคือ คูกี้และพาย โดยกระจายสินค้าไปยังร้านขายของฝากทั่วประเทศ กิจการมีนโยบายขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ ให้เครดิตประมาณ 30 – 60 วัน การจัดซื้อวัตถุดิบส่วนใหญ่ซื้อเป็นเงินสด จึงทำให้บางครั้งกิจการมีปัญหาเกี่ยวกับสภาพคล่องทางการเงิน งานด้านบัญชีไม่มีการจัดบันทึกบัญชีอย่างเป็นระบบ จึงทำให้ผู้บริหารไม่ทราบต้นทุนและผลตอบแทนของสินค้าแต่ละชนิด ราคาขายสินค้าส่วนมากจะถูกกำหนดโดยผู้ซื้อ ซึ่งผู้บริหารคาดการณ์ว่าสินค้าแต่ละชนิดควรมีกำไรประมาณ 20 % แต่ด้วยสถานการณ์การแข่งขันทางธุรกิจที่สูงขึ้น และเศรษฐกิจที่ยังคงอยู่ในภาวะชะลอตัว เพื่อทางรอดของธุรกิจ ประกอบกับสถานการณ์ความไม่แน่นอนของยอดขายและการไม่ทราบข้อมูลต้นทุนของสินค้าแต่ละชนิดนั้น การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน โดยให้ความสำคัญกับพฤติกรรมต้นทุน จะทำให้กิจการทราบสถานะจุดคุ้มทุนในการดำเนินงาน ส่วนเกินที่ปลอดภัย รวมถึงค่าความเสี่ยงในการดำเนินงานภายใต้สถานการณ์ความไม่แน่นอนของยอดขาย แนวคิดต้นทุนตามลักษณะพฤติกรรม จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ผู้บริหารควรตระหนักถึงเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจภายใต้เงื่อนไขข้อจำกัดต่าง ๆ สอดคล้องกับบทความทาง

วิชาการเรื่อง จุดคุ้มทุนสิ่งที่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อม ควรรู้ ได้กล่าวว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์จุดคุ้มทุน ตลอดจนความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุน ปริมาณ กำไร จะทำให้ผู้ประกอบการสามารถวางแผนกลยุทธ์เพื่อแข่งขันในตลาดได้ สามารถตัดสินใจดำเนินธุรกิจได้อย่างถูกต้องเพราะทราบทิศทางของธุรกิจจากแผนการดำเนินงานที่วางไว้ จึงสามารถพัฒนาธุรกิจไปสู่เป้าหมายที่สูงขึ้นและยั่งยืนต่อไป (ศิริวรรณ ว่องวีรวิฑู, 2553) นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารต้นทุนซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า บทบาทของพฤติกรรมต้นทุนเพื่อการจัดการต้นทุนร่วมสมัยในปัจจุบัน เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพต่อการศึกษารวมถึงปัจจัยและผลของการจัดการต้นทุนซึ่งเป็นฐานข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการดำเนินงานของผู้บริหารได้ (Rajiv, et al., 2017) จากประเด็นปัญหาและความสำคัญของบทบาทต้นทุนดังกล่าวนี้ งานวิจัยนี้จึงศึกษาต้นทุนตามลักษณะพฤติกรรมต้นทุน จุดคุ้มทุน ส่วนเกินที่ปลอดภัย และค่าความเสี่ยงในการดำเนินเพื่อเป็นฐานข้อมูลให้ผู้บริหารได้นำไปใช้พิจารณาประกอบการบริหารการดำเนินงานในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาต้นทุนตามลักษณะพฤติกรรมต้นทุน กรณีศึกษาโรงงานขนมพื๊อ
2. เพื่อคำนวณจุดคุ้มทุน และส่วนเกินที่ปลอดภัยในการดำเนินงาน กรณีศึกษาโรงงานขนมพื๊อ
3. เพื่อประเมินค่าความเสี่ยงในการดำเนินงาน ภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน กรณีศึกษาโรงงานขนมพื๊อ

กรอบความคิดที่ใช้วิจัย

กรอบแนวคิดที่นำมาใช้ในการวิจัยนี้ ประกอบด้วย การจำแนกต้นทุนตามลักษณะพฤติกรรมต้นทุน แนวคิดต้นทุนผลิตภัณฑ์ การวิเคราะห์ต้นทุน ปริมาณ กำไร และค่าความเสี่ยงในการดำเนินงาน ดังนี้

1. การจำแนกต้นทุนตามลักษณะพฤติกรรมต้นทุน เมื่อผู้บริหารต้องการทราบว่าถ้าระดับกิจกรรมการดำเนินงานมีการเปลี่ยนแปลงไป ต้นทุนจะมีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างไร จำเป็นที่จะต้องจำแนกต้นทุนตามลักษณะพฤติกรรมของต้นทุน โดยส่วนใหญ่จะจำแนกออกเป็นต้นทุนผันแปร และต้นทุนคงที่ โดยต้นทุนผันแปรนั้น พฤติกรรมต้นทุนผันแปรรวมจะเปลี่ยนแปลงเป็นสัดส่วนเดียวกันกับระดับกิจกรรม ซึ่งระดับกิจกรรมอาจจะเป็นไปได้หลายลักษณะ เช่น หน่วยผลิต หน่วยขาย ชั่วโมงการทำงาน เป็นต้น แต่พฤติกรรมต้นทุนผันแปรต่อหน่วยระดับกิจกรรมจะมีค่าคงที่ ส่วนต้นทุนคงที่นั้น พฤติกรรมต้นทุนคงที่รวมจะมีจำนวนเท่าเดิม แต่พฤติกรรมต้นทุนคงที่ต่อหน่วยจะเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงกันข้ามกับการเปลี่ยนแปลงของระดับกิจกรรม (Garrison, et al., 2012) การจำแนกต้นทุนเป็นต้นทุนผันแปรและต้นทุนคงที่นี้จะเป็แนวคิดพื้นฐานที่จะนำไปประยุกต์ใช้กับการวิเคราะห์ต้นทุน ปริมาณ กำไรในลำดับต่อไป

2. แนวคิดต้นทุนผลิตภัณฑ์ การคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์อาจเลือกวิธีการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์วิธีต้นทุนรวม หรือวิธีต้นทุนผลิตภัณฑ์ผันแปร แต่เพื่อประโยชน์ต่อการบริหารงาน และการตัดสินใจต้นทุนผลิตภัณฑ์ผันแปรจะมีความเหมาะสมมากกว่า เนื่องจากผลกำไรที่คำนวณโดยวิธีต้นทุนรวมนั้น อาจจะทำให้ผลกำไรจากการดำเนินงานได้รับผลกระทบจากปริมาณการผลิตที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละช่วงเวลาได้ ค่ารวมบทความทางวิชาการ เรื่องกำไรเทียม (ศรีสุดา อาชวานันทกุล, 2559) นำเสนอเกี่ยวกับกำไรเทียมว่าเกิดจากการคำนวณต้นทุนสินค้าที่ผลิตตามวิธีต้นทุนเต็ม หรือวิธีต้นทุนรวมที่เป็นไปตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปซึ่งใช้ในการนำเสนองบการเงินที่กำหนดให้ต้นทุนสินค้าที่ผลิตต้องประกอบด้วยต้นทุนการผลิตผันแปรและต้นทุนการผลิตคงที่ ต้นทุนต่อหน่วยของค่าใช้จ่ายการผลิตคงที่จึงผันผวนไปได้ด้วยตามปริมาณการผลิต ส่งผลกระทบต่อกำไรขั้นต้นให้ผันผวนตามไปด้วย วิธีต้นทุนเต็มหรือวิธีต้นทุนรวมนี้จึงไม่เหมาะสมในการนำมาเพื่อใช้ประเมินผลการปฏิบัติงานหน่วยงานภายใน ทางแก้ปัญหาจึงเป็นแนวคิดของวิธีต้นทุนผันแปรที่กำหนดให้ต้นทุนสินค้าที่ผลิตประกอบด้วยต้นทุนการผลิตผันแปรเท่านั้น ค่าใช้จ่ายการผลิตคงที่ให้ตัดเป็นค่าใช้จ่ายของงวดทั้งจำนวน

3. การวิเคราะห์ต้นทุน ปริมาณ กำไร แนวคิดดังกล่าวสำคัญต่อการวางแผนกำไรของกิจการ เนื่องจากจะสะท้อนให้เห็นถึงผลของการเปลี่ยนแปลงต้นทุนและปริมาณที่มีต่อผลกำไรของกิจการ ทั้งนี้บ่อยครั้งที่พบว่าผู้บริหารต้องการงบกำไรขาดทุนที่รายงานต้นทุนโดยจำแนกต้นทุนเป็นต้นทุนผันแปรและต้นทุนคงที่ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงกำไรส่วนเกินที่ผันแปรไปตามปริมาณการขาย ทั้งนี้กำไรส่วนเกินสามารถแสดงได้ทั้งในลักษณะของกำไรส่วนเกินรวม กำไรส่วนเกินต่อหน่วย และอัตรากำไรส่วนเกิน ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{กำไรส่วนเกิน} &= \text{ยอดขาย} - \text{ต้นทุนผันแปร} \\ \text{กำไรส่วนเกินต่อหน่วย} &= \text{ราคาขายต่อหน่วย} - \text{ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย} \\ \text{อัตรากำไรส่วนเกิน} &= \frac{\text{กำไรส่วนเกิน}}{\text{ยอดขาย}} \text{ หรือ } \frac{\text{กำไรส่วนเกินต่อหน่วย}}{\text{ราคาขายต่อหน่วย}} \end{aligned}$$

การวิเคราะห์ต้นทุน ปริมาณ กำไร จะช่วยทำให้ทราบถึงจุดคุ้มทุนในการดำเนินงาน ซึ่งเป็นระดับกิจกรรมการดำเนินงานที่มียอดขายเท่ากับผลรวมของค่าใช้จ่ายผันแปรและค่าใช้จ่ายคงที่พอดี การคำนวณหาจุดคุ้มทุนกรณีมีสินค้าหลายชนิด คำนวณได้จากต้นทุนคงที่รวมหารด้วยอัตรากำไรส่วนเกินถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Colin Drury, 2008) ทั้งนี้หากส่วนผสมการขายสินค้าแต่ละชนิดมีความแตกต่างกันไปในแต่ละช่วงเวลาจะส่งผลทำให้จุดคุ้มทุนในการดำเนินงานเปลี่ยนแปลงไปด้วย แนวคิดนี้จึงเป็นประโยชน์เมื่อต้องการทราบผลกระทบของส่วนผสมการขายที่มีต่อจุดคุ้มทุนของกิจการ สูตรคำนวณอัตรากำไรส่วนเกินถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก และจุดคุ้มทุน แสดงได้ดังนี้ (Weygandt, et al., 2012)

$$\begin{aligned} \text{อัตรากำไรส่วนเกินถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก} &= (\text{อัตรากำไรส่วนเกินสินค้าชนิดที่ 1} \times \text{เปอร์เซ็นต์การขายสินค้าชนิดที่ 1}) \\ &+ (\text{อัตรากำไรส่วนเกินสินค้าชนิดที่ 2} \times \text{เปอร์เซ็นต์การขายสินค้าชนิดที่ 2}) + \dots + (\text{อัตรากำไรส่วนเกินสินค้าชนิดที่ n} \times \text{เปอร์เซ็นต์การขายสินค้าชนิดที่ n}) \\ \text{ยอดขาย ณ จุดคุ้มทุน} &= \frac{\text{ต้นทุนคงที่รวม}}{\text{อัตรากำไรส่วนเกินถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก}} \end{aligned}$$

จุดคุ้มทุนที่คำนวณได้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการคำนวณหาส่วนเกินที่ปลอดภัยของธุรกิจ โดยการนำยอดขาย ณ จุดคุ้มทุนไปเปรียบเทียบกับยอดขายประมาณการตามแผนงานหรือยอดขายจริง ค่าส่วนเกินที่ปลอดภัยจะทำให้ทราบได้ว่ายอดขายที่นำมาเปรียบเทียบกับนั้นอยู่ห่างจากจุดคุ้มทุนมากน้อยเพียงใด ส่วนเกินที่ปลอดภัยที่มีค่าเป็นบวก แสดงว่า ยอดขายที่นำมาเปรียบเทียบกับอยู่สูงกว่ายอดขาย ณ จุดคุ้มทุน ถ้าค่าส่วนเกินที่ปลอดภัยมีค่าเป็นลบ แสดงว่า ยอดขายที่นำมาเปรียบเทียบกับอยู่ต่ำกว่ายอดขาย ณ จุดคุ้มทุน ถ้าค่าส่วนเกินที่ปลอดภัยมีค่าเท่ากับศูนย์ แสดงว่า ยอดขายที่นำมาเปรียบเทียบกับยอดขาย ณ จุดคุ้มทุน ไม่ว่าส่วนเกินที่ปลอดภัยจะมีค่าเป็นบวกหรือลบก็ตาม ถ้าส่วนเกินที่ปลอดภัยมีค่าน้อย แสดงว่าอยู่ใกล้จุดคุ้มทุนมาก หากส่วนเกินที่ปลอดภัยมีค่ามาก แสดงว่าอยู่ห่างจากจุดคุ้มทุน การคำนวณส่วนเกินที่ปลอดภัย คำนวณได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ส่วนเกินที่ปลอดภัย} &= \text{ยอดขายประมาณการหรือยอดขายจริง} - \text{ยอดขาย ณ จุดคุ้มทุน} \\ \text{อัตราส่วนเกินที่ปลอดภัย} &= \frac{\text{ส่วนเกินที่ปลอดภัย}}{\text{ยอดขายประมาณการหรือยอดขายจริง}} \end{aligned}$$

นอกจากนี้ การวิเคราะห์ต้นทุน ปริมาณ กำไร ยังนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการประเมินความเสี่ยงในการดำเนินงาน (Degree of Operating Leverage: DOL) จากโครงสร้างต้นทุนตามลักษณะพฤติกรรม โดยการเปรียบเทียบกำไรส่วนเกินกับกำไรจากการดำเนินงาน ความเสี่ยงในการดำเนินงานเกิดจากการมีต้นทุนคงที่ ซึ่งถือเป็นภาระของกิจการ หากไม่มียอดขายกิจการจะขาดทุนเท่ากับต้นทุนคงที่ที่เป็นภาระประจำ หรือเมื่อยอดขายไม่ขึ้นไปตามเป้าหมาย ในขณะที่ต้นทุนคงที่ยังคงเท่าเดิม กำไรจากการดำเนินงานจะได้รับผลกระทบไปด้วย ดังนั้นโครงสร้างต้นทุนที่มีต้นทุนคงที่ต่ำกว่าจะมีความเสี่ยงในการ

ดำเนินงานที่ต่ำกว่าด้วย ค่าความเสี่ยงในการดำเนินงานสามารถบอกถึงสถานการณ์ดำเนินงานของธุรกิจได้ โดยหากค่าความเสี่ยงในการดำเนินงานมีค่าเป็นบวก สถานการณ์ดำเนินงานของกิจการอยู่สูงกว่าจุดคุ้มทุน หากค่าความเสี่ยงในการดำเนินงานมีค่าเป็นลบ สถานการณ์ดำเนินงานของกิจการอยู่ต่ำกว่าจุดคุ้มทุน หากค่าความเสี่ยงในการดำเนินงานมีค่าเท่ากับ 1 สถานการณ์ดำเนินงานของกิจการไม่มีต้นทุนคงที่ มีแต่ต้นทุนผันแปร และหากค่าความเสี่ยงในการดำเนินงานมีค่า ∞ สถานการณ์ดำเนินงานของกิจการอยู่ ณ จุดคุ้มทุน คือไม่มีกำไรจากการดำเนินงาน

ความเสี่ยงในการดำเนินงานเป็นการประเมินความไวของผลกำไรจากการดำเนินงานที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของยอดขาย เมื่อนำค่าความเสี่ยงในการดำเนินงานไปคูณกับเปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงของยอดขาย จะคาดการณ์ได้ว่าผลกำไรจากการดำเนินงานจะมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างไร ถ้าค่าความเสี่ยงในการดำเนินงานมีค่าสูง แม้ว่าเปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงของยอดขายจะมีจำนวนเพียงเล็กน้อย ผลของการเปลี่ยนแปลงของยอดขายเพียงเล็กน้อยสามารถส่งผลกระทบต่อผลกำไรจากการดำเนินงานได้มาก (Garrison, et al., 2012)

$$\text{ค่าความเสี่ยงในการดำเนินงาน} = \frac{\text{กำไรส่วนเกิน}}{\text{กำไรจากการดำเนินงาน}}$$

$$\text{เปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงของผลกำไร} = \text{ค่าความเสี่ยงในการดำเนินงาน} \times \text{เปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงของยอดขาย}$$

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ กิจการกรณีศึกษาโรงงานขนมพื๊อ จังหวัดนครราชสีมา เก็บข้อมูลปฐมภูมิจากผู้บริหารจำนวน 1 คน และพนักงานจำนวน 10 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ร่างขึ้นเองจากการสำรวจการดำเนินงานของกิจการในครั้งแรก และนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านเพื่อประเมินและให้ข้อเสนอแนะ หลังจากนั้นจึงปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำไปใช้สัมภาษณ์ โดยการใช้การสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวกับผู้บริหารและพนักงานที่เกี่ยวข้องในหน้าที่งานต่าง ๆ รวมถึงการสังเกตการณ์การผลิตสินค้าแต่ละชนิด และการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารบางส่วนของกิจการ แบบสัมภาษณ์ที่ใช้แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกิจการ (ชื่อกิจการ ที่ตั้ง ลักษณะการจัดตั้ง ผังโครงสร้างองค์กร วัตถุประสงค์)
- ส่วนที่ 2 การดำเนินงานในแต่ละด้าน (ด้านการบัญชี ด้านการขายการตลาด ด้านการผลิต ด้านการบริหารงานทั่วไป)
- ส่วนที่ 3 สำรวจรายการสินทรัพย์ (ประเภทสินทรัพย์ จำนวน ราคา การใช้งาน)
- ส่วนที่ 4 พนักงานในหน้าที่งานต่าง ๆ (จำนวนวันทำงาน อัตราค่าจ้าง สวัสดิการ)
- ส่วนที่ 5 แบบบันทึกการสังเกตการณ์ขั้นตอนการผลิตสินค้าแต่ละชนิด (วัตถุดิบที่ใช้ ชั่วโมงทำงาน ชั่วโมงเครื่องจักร ปริมาณการผลิต จำนวนรอบการผลิต พื้นที่การใช้งาน)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสัมภาษณ์และการจดบันทึกระหว่างการสังเกตการณ์กระบวนการผลิต และนำไปตรวจสอบความถูกต้องกับผู้ให้ข้อมูลอีกครั้ง ก่อนนำไปวิเคราะห์เพื่อสรุปผลการศึกษาดม วัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

- 1. ผลศึกษาด้านทุนตามลักษณะพฤติกรรมต้นทุน กรณีศึกษาโรงงานขนมพื๊อ

ข้อมูลต้นทุนที่รวบรวมมาได้ นำมาจำแนกต้นทุนตามลักษณะพฤติกรรมต้นทุนที่สัมพันธ์กับปริมาณการผลิตและขาย โดยจัดกลุ่มต้นทุนได้ 2 กลุ่ม คือ ต้นทุนผันแปร และต้นทุนคงที่ กลุ่มแรกคือต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย ต้นทุนผลิตภัณฑ์หรือต้นทุนการผลิตผันแปร (วัตถุดิบทางตรง แรงงานทางตรง ค่าใช้จ่ายการผลิตผันแปร) และค่าใช้จ่ายการขายผันแปร กลุ่มที่สองคือ ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายการผลิตคงที่และค่าใช้จ่ายการขายและบริหารคงที่ ข้อมูลต้นทุนที่รวบรวมได้นำมาคำนวณต้นทุนผันแปรต่อหน่วยโดยประมาณของสินค้าแต่ละชนิดได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1: แสดงต้นทุนผันแปรต่อหน่วยโดยประมาณของสินค้าแต่ละชนิด ที่มา : คำนวณจากข้อมูลจริง

รายการ	พายกรอบ	พายไล่	คูกี้ บรรจุ 12 ชิ้น	คูกี้ บรรจุ 23 ชิ้น	คูกี้ บรรจุ 40 ชิ้น	คูกี้ บรรจุ 60 ชิ้น
ต้นทุนการผลิตผันแปร :						
วัตถุดิบทางตรง	4.68	6.96	4.06	7.78	13.53	20.30
ค่าแรงงานทางตรง	1.26	1.80	1.08	2.07	3.60	5.40
ค่าใช้จ่ายการผลิตผันแปรบางส่วนโดยใช้ชั่วโมงเครื่องจักร	0.18	0.60	1.20	2.30	4.00	6.00
ค่าใช้จ่ายการผลิตผันแปรบางส่วนโดยใช้ชั่วโมงแรงงาน	0.18	0.16	0.12	0.23	0.40	0.60
ค่าใช้จ่ายการผลิตผันแปรบางส่วนโดยใช้หน่วยผลิต	2.96	1.85	1.22	5.32	9.27	12.30
ค่าใช้จ่ายการผลิตผันแปรรวม	<u>3.32</u>	<u>2.61</u>	<u>2.54</u>	<u>7.85</u>	<u>13.67</u>	<u>18.9</u>
ต้นทุนการผลิตผันแปรรวม	9.26	11.37	7.68	17.70	30.80	44.60
ค่าใช้จ่ายการขายผันแปรบางส่วนโดยใช้หน่วยขาย	<u>1.03</u>	<u>0.95</u>	<u>0.61</u>	<u>0.73</u>	<u>1.40</u>	<u>1.63</u>
ต้นทุนผันแปรรวมต่อหน่วย	<u>10.29</u>	<u>12.32</u>	<u>8.29</u>	<u>18.43</u>	<u>32.20</u>	<u>46.23</u>

ค่าใช้จ่ายการผลิตผันแปร มีเกณฑ์การปันส่วน ดังนี้ ค่าใช้จ่ายการผลิตผันแปรที่ปันส่วนโดยใช้ชั่วโมงเครื่องจักร ได้แก่ ค่าไฟฟ้า วัสดุซ่อมบำรุง ค่าใช้จ่ายการผลิตผันแปรที่ปันส่วนโดยใช้ชั่วโมงแรงงาน ได้แก่ เงินสมทบประกันสังคม ค่าใช้จ่ายการผลิตที่ปันส่วนโดยใช้หน่วยผลิต ได้แก่ ค่าวัตถุดิบทางอ้อม บรรจุภัณฑ์และสติ๊กเกอร์ ค่าน้ำ ส่วนค่าใช้จ่ายการขายผันแปรปันส่วนโดยใช้จำนวนหน่วยขาย ได้แก่ ค่าบรรจุภัณฑ์เพื่อการขนส่ง ค่าพาหนะ

สำหรับต้นทุนคงที่รวมจำนวน 68,871.92 บาท เป็นต้นทุนที่มีจำนวนเท่าเดิมไม่สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของระดับกิจกรรมการผลิตและขาย และเป็นประโยชน์ทางอ้อมโดยภาพรวม เช่น ค่าเสื่อมราคาโรงงานและเครื่องจักร ค่าภาษีโรงเรือน เงินเดือนผู้บริหาร ค่าเสื่อมราคาอาคารและเครื่องใช้สำนักงาน ค่าโทรศัพท์ และค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด เป็นต้น ตามแนวคิดของการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ผันแปรจะไม่ปันส่วนต้นทุนคงที่ให้กับสินค้าแต่ละชนิด แต่จะรับรู้ต้นทุนคงที่เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับงวดเวลาที่มีต้นทุนนั้นเกิดขึ้น

2. คำนวณจุดคุ้มทุน และส่วนเกินที่ปลอดภัยในการดำเนินงาน กรณีศึกษาโรงงานขนมพื้ที่ จากข้อมูลต้นทุนผันแปรต่อหน่วย นำมาคำนวณร่วมกับราคาขายต่อหน่วย ส่วนผสมการขายของสินค้าแต่ละชนิด จะได้กำไรส่วนเกินต่อหน่วย อัตรากำไรส่วนเกิน และอัตรากำไรส่วนเกินถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 : แสดงอัตรากำไรส่วนเกินถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก ที่มา : คำนวณจากข้อมูลจริง

รายการ	ราคาขาย	ส่วนผสมการขาย	ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย	กำไรส่วนเกินต่อหน่วย	อัตรากำไรส่วนเกิน	อัตรากำไรส่วนเกินถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก
พายกรอบ	23	58.05%	10.29	12.71	55.26%	32.08%
พายไส้	23	10.88%	12.32	10.68	46.43%	5.05%
คุกกี้บรรจุ 12 ชิ้น	11	3.09%	8.29	2.71	24.64%	0.76%
คุกกี้บรรจุ 23 ชิ้น	23	25.81%	18.43	4.57	19.87%	5.13%
คุกกี้บรรจุ 40 ชิ้น	40	0.93%	32.20	7.80	19.50%	0.18%
คุกกี้บรรจุ 60 ชิ้น	63	1.24%	46.23	16.77	26.62%	0.33%
รวม		100.00%				43.53%

จากตารางที่ 2 เมื่อนำค่าอัตรากำไรส่วนเกินที่คำนวณได้ไปเปรียบเทียบกับอัตรากำไรที่ผู้บริหารคาดการณ์ไว้ที่ 20% พบว่า สินค้าที่มีอัตรากำไรส่วนเกินสูงกว่าที่ผู้บริหารคาดการณ์ ได้แก่ พายกรอบ และพายไส้ คุกกี้ บรรจุ 12 ชิ้น และคุกกี้บรรจุ 60 ชิ้น ส่วนสินค้าที่มีอัตรากำไรส่วนเกินต่ำกว่าที่ผู้บริหารคาดการณ์ ได้แก่ คุกกี้ บรรจุ 23 ชิ้น และคุกกี้ บรรจุ 40 ชิ้น เมื่อนำไปคำนวณร่วมกับส่วนผสมการขายของสินค้าแต่ละชนิด จะได้ค่าอัตรากำไรส่วนเกินถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักประมาณ 43.53 % นำค่าอัตรากำไรส่วนเกินถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักไปคำนวณหายอดขาย ณ จุดคุ้มทุน จะได้ยอดขาย ณ จุดคุ้มทุนโดยรวมประมาณ 158,217.14 บาท

$$\begin{aligned} \text{ยอดขาย ณ จุดคุ้มทุน (บาท)} &= \frac{\text{ต้นทุนคงที่รวม}}{\text{อัตรากำไรส่วนเกินถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก}} \\ &= \frac{68,871.92}{43.53\%} \\ &= 158,217.14 \text{ บาท} \end{aligned}$$

ยอดขาย ณ จุดคุ้มทุนโดยรวม แยกเป็นยอดขาย ณ จุดคุ้มทุนของสินค้าแต่ละชนิด เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับยอดขายจริง ณ ระดับกำลังการผลิต 70% จะได้ส่วนเกินที่ปลอดภัยของสินค้าแต่ละชนิด ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 : แสดงส่วนเกินที่ปลอดภัยเมื่อเปรียบเทียบกับยอดขายจริง ณ ระดับกำลังการผลิต 70% ที่มา : คำนวณจากข้อมูลจริง

รายการ	ยอดขายจริง ณ ระดับกำลังการผลิต 70%	ยอดขาย ณ จุดคุ้มทุน (บาท)	ส่วนเกินที่ปลอดภัย (บาท)	อัตราส่วนเกินที่ปลอดภัย
พายกรอบ	410,550.00	91,845.05	318,704.95	78%
พายไส้	76,978.13	17,214.02	59,764.10	78%
คุกกี้ บรรจุ 12 ชิ้น	10,459.97	4,888.91	5,571.06	53%
คุกกี้ บรรจุ 23 ชิ้น	182,574.00	40,835.84	141,738.16	78%
คุกกี้ บรรจุ 40 ชิ้น	11,410.88	1,471.42	9,939.46	87%
คุกกี้ บรรจุ 60 ชิ้น	23,962.84	1,961.89	22,000.94	92%
รวม	715,935.81	158,217.14	557,718.67	78%

จากตารางที่ 3 เมื่อพิจารณาที่ยอดขายจริง ณ กำลังการผลิต 70% แล้วพบว่าสินค้าทุกชนิดมีส่วนเกินที่ปลอดภัยอยู่ในระดับสูง โดยสินค้าที่มีส่วนเกินที่ปลอดภัยมากที่สุดคือ คุกกี้ บรรจุ 60 ชิ้น มีอัตราส่วนเกินที่ปลอดภัยเท่ากับ 92 % ส่วนสินค้าที่มีส่วนเกินที่ปลอดภัยน้อยที่สุดคือ คุกกี้ บรรจุ 12 ชิ้น มีอัตราส่วนเกินที่ปลอดภัยเท่ากับ 53 %

3. ผลการประเมินค่าความเสี่ยงในการดำเนินงาน ภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน กรณีศึกษาโรงงานขนมพื้

ในสถานการณ์ที่กิจการมียอดขายจริง ที่กำลังการผลิต 70% นั้น สามารถมาจัดทำรายงานผลการดำเนินงานแสดงกำไรส่วนเกินโดยจำแนกต้นทุนตามลักษณะพฤติกรรมได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 : แสดงรายงานผลการดำเนินงานแสดงกำไรส่วนเกิน ที่มา : คำนวณจากข้อมูลจริง

รายการ	จำนวนเงินรวม (บาท)	เปอร์เซ็นต์
ยอดขาย	715,935.81	100.00
ค่าใช้จ่ายผันแปร	<u>404,288.95</u>	<u>56.47</u>
กำไรส่วนเกิน	311,646.86	43.53
ค่าใช้จ่ายคงที่	<u>68,871.92</u>	<u>9.62</u>
กำไรจากการดำเนินงาน	<u>242,774.94</u>	<u>33.91</u>

จากรายงานผลการดำเนินงานตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่า โครงสร้างต้นทุนของกิจการ ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายคงที่ที่มีสัดส่วนต่ำกว่าค่าใช้จ่ายผันแปร โดยสัดส่วนค่าใช้จ่ายคงที่ประมาณ 9.62 % ในขณะที่สัดส่วนค่าใช้จ่ายผันแปรมีค่าประมาณ 56.47 % เมื่อนำมาคำนวณหาความเสี่ยงในการดำเนินงานจะได้ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ค่าความเสี่ยงในการดำเนินงาน} &= \frac{\text{กำไรส่วนเกิน}}{\text{กำไรจากการดำเนินงาน}} \\
 &= \frac{311,646.86}{242,774.94} \\
 &= 1.28 \text{ เท่า}
 \end{aligned}$$

ค่าความเสี่ยงในการดำเนินงานของโรงงานนมพีพี มีค่าเท่ากับ 1.28 เท่า ค่าความเสี่ยงในการดำเนินงานที่มีค่าเป็นบวกทำให้ทราบว่าสถานการณ์ยอดขายของโรงงานอยู่สูงกว่ายอดขาย ณ จุดคุ้มทุน และค่าความเสี่ยงในการดำเนินงานสามารถนำมาคาดการณ์ถึงความไวของผลการดำเนินงานจะมีการเปลี่ยนแปลงไปในอนาคตได้ เช่น หากยอดขายมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น หรือลดลงไป 10 % ผลกำไรจากการดำเนินงานที่จะมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น หรือลดลงไปด้วยประมาณ 12.80% คำนวณดังนี้

$$\begin{aligned} \text{เปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงของผลกำไร} &= \text{ค่าความเสี่ยงในการดำเนินงาน} \times \text{เปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงของยอดขาย} \\ &= 1.28 \text{ เท่า} \times 10\% \\ &= 12.80\% \end{aligned}$$

ผู้บริหารของกิจการประมาณการณ์ว่ายอดขายในช่วงไฮซีซั่น จะใช้กำลังการผลิตประมาณ 90 % และในช่วงโลซีซั่น จะใช้กำลังการผลิตประมาณ 60 % แสดงการเปรียบเทียบค่าความเสี่ยงในการดำเนินงานภายใต้สถานการณ์ของการใช้กำลังการผลิตทั้ง 2 กรณี เปรียบเทียบกับจุดคุ้มทุน ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 : แสดงค่าความเสี่ยงในการดำเนินงานในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มา : คำนวณโดยประมาณการ

รายการ	ไฮซีซั่น	โลซีซั่น	จุดคุ้มทุน
ยอดขาย	920,488.90	409,106.18	158,211.46
ต้นทุนผันแปร	<u>519,800.08</u>	<u>231,022.26</u>	<u>89,339.54</u>
กำไรส่วนเกิน	400,688.82	178,083.92	68,871.92
ต้นทุนคงที่	<u>68,871.92</u>	<u>68,871.92</u>	<u>68,871.92</u>
กำไรจากการดำเนินงาน	<u>331,816.92</u>	<u>109,212.00</u>	<u>0.00</u>
ค่าความเสี่ยงในการดำเนินงาน	1.21	1.63	∞

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่าความเสี่ยงในการดำเนินงานจะเปลี่ยนแปลงไปทุกครั้งที่ยอดขายมีการเปลี่ยนแปลงไป ณ ระดับกิจกรรมการดำเนินงานที่จุดคุ้มทุน จะไม่มีกำไรจากการดำเนินงาน ค่าความเสี่ยงในการดำเนินงานจึงมีค่าสูงมาก ระดับกิจกรรมการขายที่คาดการณ์ทั้งในช่วงไฮซีซั่น และโลซีซั่น ค่าความเสี่ยงในการดำเนินงานมีค่าเป็นบวก เท่ากับ 1.21 เท่า และ 1.63 เท่า ตามลำดับ แสดงถึงผลการดำเนินงานที่สูงกว่าจุดคุ้มทุน แต่ในช่วงโลซีซั่น มีค่าความเสี่ยงในการดำเนินงานสูงกว่า

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาด้านทุนตามลักษณะพฤติกรรม พบว่า จำแนกต้นทุนได้ 2 กลุ่ม คือ ต้นทุนผันแปรและต้นทุนคงที่ กลุ่มแรกคือต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย ต้นทุนการผลิตผันแปร และค่าใช้จ่ายการขายผันแปร กลุ่มที่สองคือ ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายการผลิตคงที่และค่าใช้จ่ายการขายและบริหารคงที่ เมื่อคำนวณต้นทุนผันแปรต่อหน่วยทำให้ทราบว่าสินค้าส่วนใหญ่มีค่าวัตถุดิบทางตรงและค่าใช้จ่ายการผลิตผันแปรในสัดส่วนที่สูง โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายการผลิตผันแปรที่ทำการปันส่วนโดยใช้หน่วยผลิต ซึ่งต้นทุนที่มีผลทำให้ค่าใช้จ่ายการผลิตผันแปรกลุ่มนี้สูง เนื่องมาจากค่าบรรจุภัณฑ์ของสินค้าที่มีราคาสูง

ผลการคำนวณต้นทุนผันแปรต่อหน่วยทำให้ทราบถึงความสามารถในการทำกำไรส่วนเกินของสินค้าแต่ละชนิด สินค้าที่มีความสามารถทำกำไรส่วนเกินสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ พายกรอบ พายไส้ และ คุกกี้ บรรจุ 60 ชิ้น โดยมีค่าอัตรากำไรส่วนเกิน

เท่ากับ 55.26%, 46.43% และ 26.62% ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับการขายจริงพบว่า สินค้าที่มีสัดส่วนการขายสูง 3 ลำดับแรกคือ พายกรอบ คู่ก็๊ บรจุ 23 ชิ้น และพายไส้ ตามลำดับ แต่คู่ก็๊ บรจุ 23 ชิ้น ยังมีความสามารถในการทำกำไรไม่ เป็นไปตามที่ผู้บริหารคาดหวัง ทั้งนี้ผู้บริหารคาดหวังว่าสินค้าแต่ละชนิดควรมีกำไรประมาณ 20%

สำหรับผลการศึกษาคู่ทุนจากสัดส่วนการขายจริงในช่วงที่ใช้กำลังการผลิต 70% พบว่า กิจกรรมมีจุดคุ้มทุนอยู่ที่ 158,217.14 บาท เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับยอดขายจริงพบว่า มีส่วนเกินที่ปลอดภัยอยู่ในระดับสูง โดยมีอัตราส่วนเกินที่ ปลอดภัยโดยภาพรวมประมาณ 78% ส่วนเกินที่ปลอดภัยที่มีค่าสูงนี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นว่ากิจกรรมมีศักยภาพในการ แข่งขันอยู่ในระดับที่ดี สอดคล้องกับผลการศึกษากาวิเคราะห์จุดคุ้มทุนและการวางแผนกำไรธุรกิจการท่องเที่ยวต่างประเทศ กรณีศึกษา ชุดสินค้าการท่องเที่ยวประเทศมาเลเซีย บริษัทซันนี่ทัวร์ จำกัด จังหวัดสงขลา (ธัญสิริ สง่างาม, 2553) ที่นำวิธี วิเคราะห์จุดคุ้มทุนมาใช้เพื่อคำนวณหาส่วนเกินที่ปลอดภัยของชุดสินค้าการท่องเที่ยวแต่ละโปรแกรม ทำให้กิจการหาแนวทาง ในการวางแผนการตลาดล่วงหน้าเพื่อป้องกันการลดลงของรายได้ไม่ให้มีจำนวนที่สูงกว่าจำนวนเงินส่วนเกินความปลอดภัย เช่นเดียวกับ การประเมินความเป็นไปได้ของการใช้แอปพลิเคชัน FIXXHOME ในการทำธุรกิจ (นนท์ธิชัย สุขมหา, 2560) โดย ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์จุดคุ้มทุนเพื่อประเมินอัตรากำไรส่วนเกิน และจุดคุ้มทุนเพื่อประเมินศักยภาพของธุรกิจและความสามารถในการบริหารจัดการการเงินเป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจลงทุน

3. ผลการประเมินค่าความเสี่ยงในการดำเนินงาน ภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน พบว่า กิจกรรมมีโครงสร้างต้นทุน ผันแปรในสัดส่วนที่สูงกว่าต้นทุนคงที่ โดยสัดส่วนต้นทุนผันแปรเท่ากับ 56.47 % และสัดส่วนต้นทุนคงที่เท่ากับ 9.62 % โครงสร้างต้นทุนดังกล่าวส่งผลทำให้ค่าความเสี่ยงในการดำเนินงานของกิจกรรมมีค่าเท่ากับ 1.28 เท่าของเปอร์เซ็นต์การ เปลี่ยนแปลงของยอดขาย อย่างไรก็ตาม กิจกรรมที่มีโครงสร้างต้นทุนคงที่ในสัดส่วนที่น้อยกว่า จะมีค่าความเสี่ยงในการ ดำเนินงานน้อยกว่ากิจกรรมที่มีโครงสร้างต้นทุนที่มีต้นทุนคงที่มากกว่า และภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอนซึ่งได้คาดการณ์ ยอดขายในช่วงไฮซีซั่นและโลซีซั่น พบว่า ค่าความเสี่ยงในการดำเนินงานของกิจกรรมมีค่าเท่ากับ 1.21 เท่า และ 1.63 เท่า ตามลำดับ ค่าความเสี่ยงดังกล่าวมีค่าเป็นบวก แสดงว่ายอดขายในช่วงไฮซีซั่นและโลซีซั่นนั้นสูงกว่ายอดขาย ณ จุดคุ้มทุน แต่ จะสังเกตได้ว่า ค่าความเสี่ยงในการดำเนินงานในช่วงโลซีซั่นมีค่าสูงกว่า ซึ่งหมายถึงสถานการณ์ที่มีความไม่แน่นอนของ ยอดขาย ถ้ายอดขายลดลงกว่าที่คาดการณ์ค่าความเสี่ยงในการดำเนินงานจะเพิ่มขึ้น จะเห็นได้ว่า ค่าความเสี่ยงในการ ดำเนินงานนอกจากจะขึ้นอยู่กับโครงสร้างต้นทุนแล้ว การบริหารกำลังการผลิตให้มีประสิทธิภาพส่งผลต่อความเสี่ยงในการ ดำเนินงานด้วยเช่นกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์จุดคุ้มทุนในกระบวนการตัดสินใจ (Mihaela and Elena, 2015) ที่ชี้ให้เห็นว่าค่าความเสี่ยงในการดำเนินงานมีความเกี่ยวข้องกับการบริหารกำลังการผลิตให้เกิดประสิทธิภาพ มากที่สุดเพื่อให้มีผลกำไรจากการดำเนินงานตามเป้าหมายที่ต้องการ ทำให้ความเสี่ยงจากสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนอยู่ในระดับ ที่ลดลงด้วย ถ้ามีการบริหารต้นทุนคงที่ให้เกิดประโยชน์เพิ่มขึ้น ซึ่งแนวคิดจุดคุ้มทุนไม่เพียงแต่จะใช้เพื่อประโยชน์ต่อการ วางแผนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน ราคาขายที่มีความเหมาะสมในระยะสั้นเท่านั้น แต่ยังสามารถใช้เพื่อการ บริหารงานในระยะยาวได้ด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาข้างต้น พอจะสรุปข้อเสนอแนะที่เป็นไปได้ให้แก่ผู้บริหารเพื่อใช้เป็นแนวทางพิจารณาเพิ่ม ความสามารถในการทำกำไร ดังนี้

1. การลดต้นทุนผันแปรจากโครงสร้างต้นทุนผันแปรของสินค้าแต่ละชนิด ซึ่งจะเห็นได้ว่า สินค้าทุกชนิดมีสัดส่วนของ วัตถุดิบทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิตผันแปรที่สูงกว่า รวมถึงสินค้าบางชนิดยังมีความสามารถในการทำกำไรส่วนเกินไม่ เป็นไปตามที่ผู้บริหารคาดการณ์ การลดต้นทุนผันแปรในส่วนของการใช้จ่ายการผลิตผันแปรที่ปันส่วนโดยใช้หน่วยผลิต อาจทำ

ได้โดยการปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ หรือหาแหล่งซื้อใหม่ที่มีราคาบรรจุภัณฑ์ลดลงจากเดิม สำหรับการลดต้นทุนค่าวัตถุดิบทางตรง อาจทำได้โดยการปรับปรุงรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ทำให้มีการใช้วัตถุดิบลดลง

2. การปรับส่วนผสมการขายใหม่โดยเน้นการขายสินค้าที่มีอัตรากำไรส่วนเกินสูงเป็นลำดับต้น ๆ ให้มากขึ้น จะส่งผลให้อัตรากำไรส่วนเกินถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักมีจำนวนสูงขึ้น ถ้าจากการดำเนินงานในภาพรวมจะเพิ่มขึ้นด้วย ทั้งนี้ การปรับส่วนผสมการขายจะมีความเกี่ยวข้องกับการตลาด ซึ่งต้องมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย โดยในช่วงแรกอาจจะให้สินค้าที่มีอัตรากำไรส่วนเกินสูงเป็นของแถมร่วมไปกับสินค้ารายการอื่นหากซื้อสินค้าครบตามจำนวนเงินที่กำหนด เพื่อให้ลูกค้าได้มีสินค้าตัวอย่างในการทดลองตลาดของลูกค้า การผลิตสินค้าในส่วนที่จะเป็นของแถมให้กับลูกค้ายังเป็นแนวทางที่จะทำให้เกิดการใช้กำลังการผลิตส่วนที่เหลือให้มีประโยชน์มากขึ้น

3. การเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายอื่นเพิ่มเติม เพื่อเป็นการขยายส่วนแบ่งทางการตลาดไปยังลูกค้ากลุ่มใหม่ ทั้งนี้ในส่วนของลูกค้ากลุ่มใหม่นี้ ควรพิจารณาในเรื่องของการขายเป็นเงินสด หรือการลดระยะการให้เครดิตให้สั้นลงร่วมไปด้วย เพื่อเป็นการเพิ่มสภาพคล่องในการดำเนินงาน ช่องทางการจำหน่ายใหม่อาจจะเป็น สื่อใหม่ ที่มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานไม่มาก เช่น เฟสบุ๊ก ยูทูบ หรือไลน์ เป็นต้น

4. การพัฒนาสินค้าใหม่ โดยนำกำลังการผลิตส่วนที่เหลือมาใช้ให้เกิดประโยชน์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

คณะวิจัยขอขอบคุณผู้บริหารและพนักงานของโรงงานขนมพื๊อ และผู้ทรงคุณวุฒิผู้ประเมินและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

- ธัญสิริ สง่างาม. (2553). การวิเคราะห์จุดคุ้มทุนและการแผนกำไรธุรกิจการท่องเที่ยวต่างประเทศ : กรณีศึกษา ชุดสินค้าการท่องเที่ยวประเทศมาเลเซีย บริษัท ชันนีทัวร์ จำกัด จังหวัดสงขลา. Princess of Naradhisas University Journal. 2 (1) : 57 - 72.
- นนท์ธิชัย สุขมหา. (2560). แผนธุรกิจแอปพลิเคชัน FIXXHOME. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชา วิชาสหกิจขนาดกลางขนาดย่อม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ศรีสุดา อาชวานันทกุล. (2559). กำไรเทียม. วารสารวิชาชีพบัญชี. 12 (34). 88 – 100.
- ศิริวรรณ ว่องวีรวิฑู. (2553). จุดคุ้มทุน สิ่งที่ SMEs ควรรู้ : The Break – Even Point for SMEs. สืบค้นจาก https://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/30_2/pdf/aw34.pdf
- Adriana Mihaela & Cristina Elena. (2015). Break- Even in the Decision Making Process. Challenges the Knowledge Society, 5 (1), 778 – 783.
- Colin Drury. (2008). Management and Cost Accounting. 7th ed. Italy. South – Western Cengage Learning.
- Jerry J. Weygandt, Paul D. Kimmel & Donald E. Kieso. (2012). Managerial Accounting : Tools for business decision making. 6th ed. United State of America. John Wiley & Sons, Inc.
- Rajiv D. Banker, Dmitri Byzalov, Shunlan Fang, & Yi Liang. (2017). Journal of Management Accounting Research, Forthcoming . Retrieved from <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2882713>.
- Ray H. Garrison, Eric W. Noreen & Peter C. Brewer. (2012). Managerial Accounting. 14th ed. New York: McGraw-Hill Irwin.

ความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยจากทางหลวงอาเซียนสาย 123 ในจังหวัดกาญจนบุรี

Willingness to Accept Compensation for ASEAN Highway (AH) 123 in Kanchanaburi Province

วิศรุต อนันตเดโชชัย¹

วุฒิยา สาทราษฎร์²

กนกวรรณ จันทร์เจริญชัย²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงมูลค่าและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยของกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนและอาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลแก่งเสี้ยน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจและรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามรูปแบบปลายปิดแบบขั้นเดียว (Single Bound Close-Ended) จำนวน 400 ตัวอย่างผ่านการวิเคราะห์ด้วยวิธีการสร้างสถานการณ์สมมติในการประเมินมูลค่า (Contingent Valuation Method) โดยการประเมินค่าสัมประสิทธิ์ในการคำนวณค่าความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยใช้จากสูตรการกระจายสะสมตามสถิติ Log-likelihood Function และในส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยจะพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ที่ประเมินจาก Probit Model

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรมีความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยเฉลี่ยครัวเรือนละ 144,629 บาทต่อปี พื้นที่ดังกล่าวมีจำนวน 2,961 ครัวเรือน คิดเป็นมูลค่า 428,246,469 บาทต่อปี ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยมี 5 ปัจจัยได้แก่ (1) ราคาเสนอเริ่มต้น (2) ความคิดเห็นของประชาชนในการดำเนินชีวิตบนทางหลวงสาย 123 และ (3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากปริมาณการจราจรที่เพิ่มขึ้นมีทิศทางตรงกันข้าม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ในขณะที่ (4) รายได้ครัวเรือนมีทิศทางเดียวกัน และ (5) อาชีพมีทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 90

คำสำคัญ: ความเต็มใจที่จะยอมรับ ทางหลวงอาเซียน จังหวัดกาญจนบุรี แบบจำลองโพรบิต การวิเคราะห์ด้วยวิธีการสร้างสถานการณ์สมมติในการประเมินมูลค่า

Abstract

The research aims to examine the value and factors recounting the willingness to accept of compensations by the sample group who are the householders residing in Kaengsean Municipality Sub-district. The study approached with Single Bound Close- Ended questionnaire, collected from 400 samples under the Contingent Valuation Method. To scrutinize the coefficients on willingness to accept was statically ensued by the Log-likelihood Function; and to examine the factors of willingness to pay was deliberated under the Probit Model.

The results show that the sample group has the average willingness to accept the compensations at 144,629 Thai Baht per house per annum which valued to total of 428,246,469 Thai Baht per annum.

¹ นักศึกษาหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

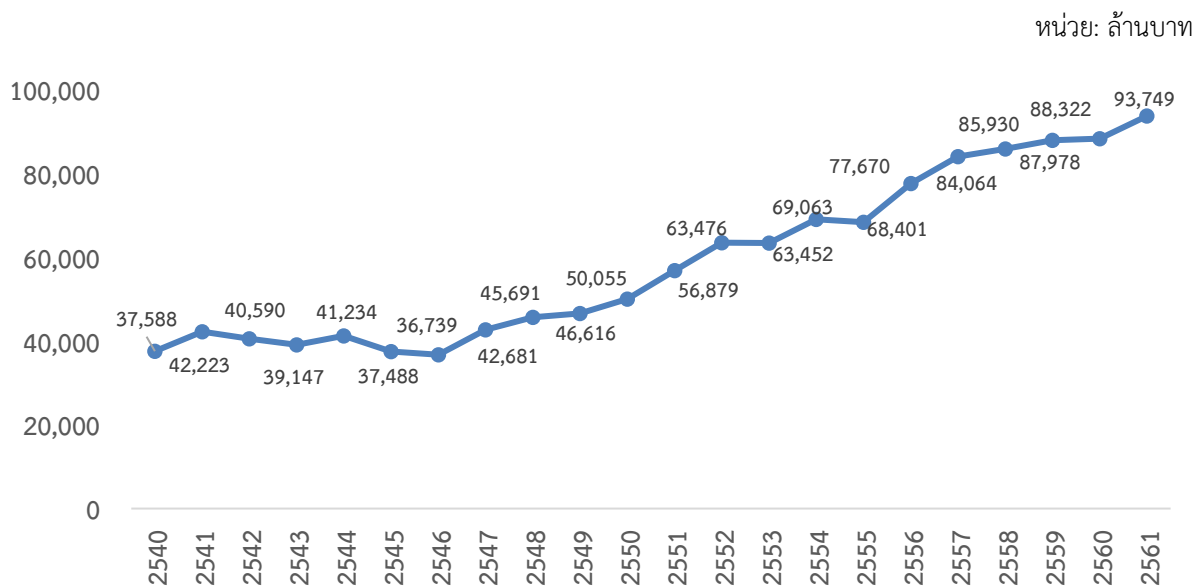
² รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

There are 5 consequential factors to the willingness to accept where initial bids, opinions for living by highway 123 and opinions on the effects on traffic congestion are conformed to the statistical significance level at 95%; nonetheless, the household incomes are varied but the occupations are conformed to the statistical significance level at 90%.

Keywords: Willingness to Accept Compensation, ASEAN Highway, Kanchanaburi, Probit Model, Contingent Valuation Method

บทนำ

ท่ามกลางบริบทการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจในโลกปัจจุบัน ส่งผลให้รูปแบบการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศมีการแข่งขันที่สูงขึ้น ประเทศต่างๆ ย่อมต้องมีการปรับตัวเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์สูงสุดจากการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจโลก ยกตัวอย่างเช่น การรวมกลุ่มการค้าระหว่างประเทศของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีการรวมกลุ่มเป็น “ประชาคมอาเซียน” โดยในอนาคตคาดการณ์ว่าประชาคมอาเซียนเกิดการขยายตัวและมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 3 ของโลกในปี 2575 (กรมอาเซียน, 2560) แต่ทว่าในอดีตก่อนที่ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะมีการรวมกลุ่มเป็นประชาคมอาเซียนนั้น ประเทศต่างๆ ในภูมิภาค ต่างมีการร่วมมือกันในรูปแบบพหุภาคี อาทิ การประชุมรัฐมนตรีการขนส่งในภูมิภาคอาเซียน เป็นต้น ซึ่งการประชุมดังกล่าวส่งผลให้เกิดทางหลวงอาเซียน (ASEAN Highway) ในปี พ.ศ. 2547 โดยเส้นทางดังกล่าวเป็นการเชื่อมต่อการคมนาคมทางถนนของแต่ละประเทศเข้าด้วยกัน อีกทั้งยังเป็นตัวแปรสำคัญที่ก่อให้เกิดความต้องการของกิจกรรมทางด้านโลจิสติกส์ในภูมิภาค ด้วยเหตุนี้โครงสร้างพื้นฐานทางด้านคมนาคมของไทยจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของโครงข่ายการขนส่งของภูมิภาค ยกตัวอย่างเช่น ทางหลวงอาเซียนสาย 123 (AH123) เป็นเส้นทางที่เชื่อมต่อกับประเทศเมียนมา ณ จุดผ่านแดนถาวรบ้านพุน้ำร้อน ตำบลบ้านพุน้ำร้อน อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี และสิ้นสุดที่จังหวัดตราด เพื่อที่เชื่อมต่อกับประเทศกัมพูชา ลาวและเวียดนามต่อไป

ภาพที่ 1 ผลผลิตทั้งหมดรวมของจังหวัดกาญจนบุรีที่เป็นพื้นที่จุดเชื่อมต่อจากทางหลวงอาเซียนสาย 123

ในช่วงปี พ.ศ. 2540 ถึง พ.ศ. 2561

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2561)

การเกิดทางหลวงอาเซียนในประเทศไทย นอกจากจะทำให้เกิดกิจกรรมทางด้านโลจิสติกส์ในภาคการขนส่งแล้วยังส่งผลให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่ที่เส้นทางดังกล่าวตัดผ่านมีมูลค่าทางเศรษฐกิจเพิ่มสูงขึ้นจากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นถึงผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดกาญจนบุรีที่เป็นพื้นที่จุดเชื่อมต่อจากทางหลวงอาเซียนสาย 123 ในช่วงปี พ.ศ. 2540 ถึง พ.ศ. 2561 พบว่า เมื่อเกิดทางหลวงอาเซียนสาย 123 ในปี พ.ศ. 2547 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของอุตสาหกรรมมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งเมื่อมีความร่วมมือแบบประชาคมอาเซียนอย่างสมบูรณ์ในปลายปี พ.ศ. 2558 ยิ่งส่งผลให้เศรษฐกิจในพื้นที่ดังกล่าวมีการเติบโตมากยิ่งขึ้น โดยจะเห็นได้จากในปี พ.ศ. 2561 พบว่า มีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดกาญจนบุรีเพิ่มสูงขึ้นเท่ากับ 93,749 ล้านบาท

อีกทั้งการที่ประเทศเมียนมาได้มีการพัฒนาโครงการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกทวายที่มีเส้นทางคมนาคมที่สามารถเชื่อมต่อกับทางหลวงอาเซียนสาย 123 ในประเทศไทย และในปัจจุบันคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจึงได้มีจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดกาญจนบุรี ระยะที่ 2 บนพื้นที่ ตำบลบ้านเก่าและตำบลแก่งเสี้ยน อำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2558) ตลอดจนกรมการขนส่งทางบกได้ดำเนินการก่อสร้างสถานีขนส่งสินค้าชายแดนในพื้นที่ เพื่อรองรับกิจกรรมทางด้านโลจิสติกส์ที่จะเกิดขึ้น (วันเพ็ญ ขจรกลิ่น, 2561) นอกจากนี้กรมทางหลวงและการรถไฟแห่งประเทศไทยได้ดำเนินการก่อสร้างเส้นทางคมนาคม ทั้งทางถนนและทางรางในการเชื่อมต่อเส้นทางคมนาคมระหว่างประเทศไทยกับประเทศเมียนมา

จากการเกิดทางหลวงอาเซียนสาย 123 จะทำให้จำนวนรถเข้ามาในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น โดยสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและการจราจร (2559) ได้ทำการศึกษาปริมาณการจราจรบนทางหลวงอาเซียนสาย 123 บริเวณเทศบาลตำบลแก่งเสี้ยน พบว่า ในปี พ.ศ. 2559 การจราจรบนเส้นทางดังกล่าวมีจำนวนยานพาหนะเป็นจำนวน 12,644 คัน/วัน และมีการคาดการณ์ปริมาณจราจรเฉลี่ยต่อวันในทุกๆ 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 ถึง พ.ศ. 2578 แนวโน้มปริมาณการจราจรมีทิศทางที่เพิ่มขึ้น การเพิ่มขึ้นของปริมาณการจราจรในพื้นที่ย่อมส่งผลต่อจำนวนอุบัติเหตุและมลภาวะด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) จากท่อไอเสีย สารตะกั่วที่มาจากน้ำมัน โดยข้อมูลจากสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและการจราจร (2559) คาดการณ์ว่าในช่วงปี พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2578 พบว่า ปริมาณมลภาวะจากรถที่สัญจรในพื้นที่ดังกล่าวมีทิศทางในการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับข้อมูลของบริษัท กลางคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ จำกัด (2561) พบว่า ระหว่างปี พ.ศ. 2557 ถึง พ.ศ. 2560 จำนวนอุบัติเหตุและจำนวนผู้ได้รับอุบัติเหตุในพื้นที่ที่มีทิศทางที่เพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่อง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสุขภาพชีวิตของประชาชนอีกด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้นแม้ว่าทางหลวงอาเซียนสาย 123 นั้น จะสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประชาชนในพื้นที่ แต่ทว่าหากพิจารณาถึงผลกระทบที่ประชาชนและชุมชนในพื้นที่ได้รับกลับมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และในอนาคตหากพื้นที่มีการดำเนินกิจกรรมทางด้านโลจิสติกส์อย่างเต็มรูปแบบ ประชาชนและชุมชนที่อาศัยบริเวณทางหลวงอาเซียนสาย 123 ก็จะได้รับผลกระทบที่มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ในการประมาณการมูลค่าของผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นไม่อาจทราบถึงมูลค่าที่แท้จริง จึงทำให้ไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนถึงความสำคัญของผลกระทบที่ประชาชนและชุมชนในพื้นที่ได้รับ ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงได้นำเครื่องมือทางด้านเศรษฐศาสตร์มาทำการสำรวจความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชย (Willingness to Accept Compensation: WTAC) จากผลกระทบดังกล่าว ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงมูลค่าของผลกระทบที่จะเกิดขึ้นบนทางหลวงอาเซียนสาย 123 โดยใช้วิธีการสร้างสถานการณ์สมมติในการประเมินมูลค่า (Contingent Valuation Method : CVM) นอกจากนี้ผู้ศึกษาต้องการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยดังกล่าว ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในการใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ตลอดจนการจัดสรรงบประมาณ เพื่อเป็นการชดเชยปัญหาที่เกิดขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อมูลค่าความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยของประชาชนในจังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อประเมินมูลค่าความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยจากผลกระทบจากทางหลวงอาเซียนสาย 123

โดยวิธีการสร้างสถานการณ์สมมติในการประเมินมูลค่าของประชาชนที่อาศัยในจังหวัดกาญจนบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการประเมินมูลค่าความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยจากทางหลวงอาเซียนสาย 123 ในจังหวัดกาญจนบุรี ตลอดจนศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดมูลค่าดังกล่าว ซึ่งจะประกอบด้วย ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านการขนส่ง และปัจจัยด้านการตระหนักถึงผลกระทบจากปริมาณการจราจรที่เพิ่มขึ้นทั้งนี้ผลกระทบจากการจราจรที่เกิดขึ้นจะพิจารณาถึงผลกระทบทางมลภาวะทางอากาศที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสุขภาพของประชาชน ปริมาณการจราจร และอุบัติเหตุ

2. ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มตัวอย่างประชากรคือ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลแก่งเสี้ยน อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีจำนวน 2,961 ครัวเรือน

3. ระยะเวลาในการศึกษา

ระยะเวลาในการศึกษาระหว่างเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2561 ถึง กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562

บททวนวรรณกรรม

ในการศึกษาความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยจากทางหลวงอาเซียนสาย 123 ในจังหวัดกาญจนบุรี ได้มีการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ (1) งานวิจัยที่เกี่ยวกับการประเมินมูลค่าเศรษฐศาสตร์โดยใช้เครื่องมือการประเมินมูลค่าจากการสมมุติสถานการณ์และ (2) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางด้านการขนส่ง ซึ่งสามารถอธิบายผลการศึกษาได้ดังนี้

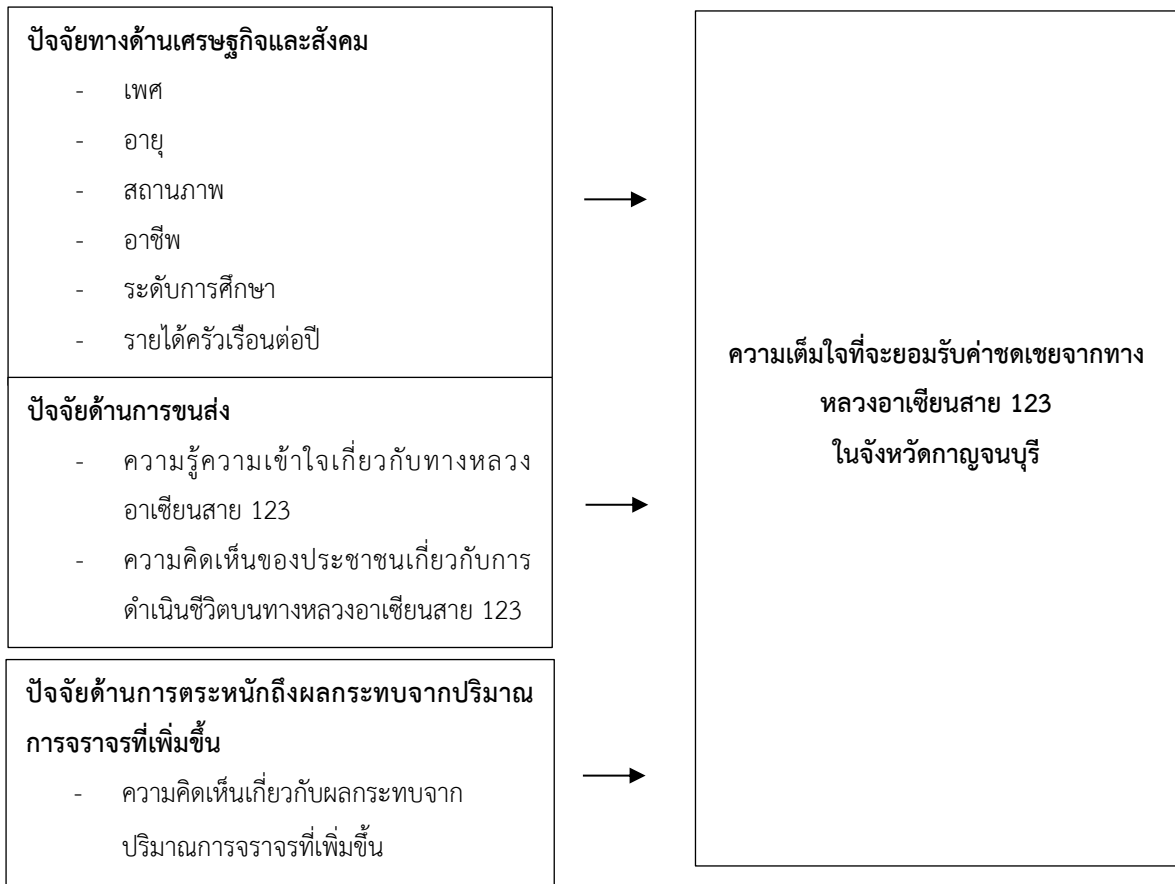
ศุภกร โพธิ์เอม (2559) ได้ทำการศึกษา ความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างราคาซื้ออ้อยของเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี ด้วยวิธีการ Bivariate Probit Model ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อมูลค่าความเต็มใจที่จะยอมรับ ได้แก่ ราคาเสนอเริ่มต้น ความเป็นเจ้าของที่ดิน ความคิดเห็นเรื่องการขาดแคลนแรงงาน และการมีโควต้าส่งอ้อยเข้าโรงงาน

อนันธชัย นวะะสอด (2560) ได้ทำการศึกษา ความเต็มใจจ่ายเพื่อการป้องกันปัญหามลพิษทางอากาศสำหรับชุมชนโดยรอบท่าเรือและนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี โดยการสมมติเหตุการณ์ให้ประเมินมูลค่าสินค้าที่ไม่ผ่านตลาด (Contingent Valuation Method: CVM) ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อมูลค่าความเต็มใจจ่าย ได้แก่ อาชีพ ระดับทัศนคติในด้านต่างๆต่อมลพิษทางอากาศ และผลกระทบของมลพิษทางอากาศ

ณัฐกิตต์ กิตติณัฐพงษ์ (2555) ได้ทำการวิเคราะห์ความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อฟื้นฟูสภาพอากาศในเขตควบคุมมลพิษของจังหวัดระยอง จากแบบเสนอราคาแบบปิดแบบขั้นเดียว (Single Bound Dichotomous Choice) ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อมูลค่าความเต็มใจจ่าย ได้แก่ มูลค่าที่จะจ่าย รายได้ อายุ การศึกษา และสถานภาพการสมรส

Jalagat (2016) ได้ทำการศึกษา Cause and Effect of traffic Jam in Muscat city, Sultanate of Oman เพื่อตรวจสอบผลกระทบที่เกิดจากสถานการณ์การจราจรหนาแน่นในมัสกัตโดยการใช้แบบสอบถามปลายเปิด ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การจราจรที่ติดขัดจะส่งผลกระทบต่อปัญหาทางด้านสุขภาพของประชาชน อารมณ์ของผู้ขับขี่ซึ่งนำไปสู่การเกิดปัญหาทางด้านอุบัติเหตุ และปัญหาทางด้านมลภาวะ

กรอบความคิดที่ใช้วิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนและอาศัยอยู่ในเทศบาลตำบลแก่งเสี้ยน อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่ ประชาชนหมู่ที่ 1 บ้านท่าน้ำตื้น หมู่ที่ 2 บ้านลาดทอง หมู่ที่ 3 บ้านท่าพะเนียด หมู่ที่ 4 บ้านท่าคอกวัว และหมู่ที่ 5 บ้านหนองผักบุ้ง ทั้งนี้จากข้อมูลของเทศบาลตำบลแก่งเสี้ยน (2562) พบว่า จำนวนครัวเรือนของประชาชนในพื้นที่มีจำนวน 2,961 ครัวเรือน เมื่อทำการเปิดตารางของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างประชากร 341 ครัวเรือน แต่ทว่า Mitchell and Carson (1989) ได้เสนอให้ใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรที่มากกว่างานวิจัยปกติทั่วไป ทั้งนี้เพื่อลดความแปรปรวนของข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม กล่าวคือ ควรใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 600 ตัวอย่าง ซึ่งจะเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับการสำรวจภาคสนาม แต่เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านเวลาและค่าใช้จ่าย ผู้ศึกษาจึงดำเนินการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างประชากรเพียง 400 ตัวอย่าง และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยการแบ่งเป็นหมู่บ้านจำนวน 5 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 บ้านท่าน้ำตื้น จำนวน 80 ตัวอย่าง กลุ่มที่ 2 บ้านลาดทอง จำนวน 80 ตัวอย่าง กลุ่มที่ 3 บ้านท่าพะเนียด จำนวน 80 ตัวอย่าง กลุ่มที่ 4 บ้านท่าคอกวัว จำนวน 80 ตัวอย่าง และกลุ่มที่ 5 บ้านหนองผักบุ้ง จำนวน 80 ตัวอย่าง โดยแต่ละหมู่บ้านจะแบ่งค่าเสนอ 4 ค่าซึ่งจะเป็นการสุ่มในแต่ละค่าจากการแจกแบบสอบถาม เพื่อโยนไปสู่ค่าความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยเริ่มต้น

2. เครื่องมือในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ปัจจัยด้านการขนส่ง การตระหนักถึงผลกระทบจากปริมาณการจราจรที่เพิ่มขึ้น ความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยจากทางหลวงอาเซียนสาย 123 ในจังหวัดกาญจนบุรี และข้อมูลลักษณะบุคคล เศรษฐกิจและสังคม โดยการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างประชากรในครั้งนี้ ก่อนการเก็บแบบสอบถามผู้ศึกษาใช้การทดสอบแบบสอบถาม (Pretest) เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือตลอดจนความเอนเอียงของข้อมูลเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่เกิดจากอคติต่างๆ (bias) ทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นอคติที่เกิดจาก Starting point อคติที่ผู้ตอบไม่ตอบตรงความเป็นจริง (Strategic bias) อคติจากข้อมูลข่าวสาร (Information bias) และอคติที่เกิดจาก hypothetical bias จำนวน 40 ชุด ทั้งนี้ในการหาจุดเริ่มต้นของค่าความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยผู้ศึกษาได้ใช้ราคาเงา (Shadow Pricing) ซึ่งเป็นมูลค่าที่อธิบายถึงมูลค่าของผลกระทบของปริมาณการจราจรที่เพิ่มขึ้นเพื่อใช้ในการกำหนดขอบเขต โดยคำนวณผลจากการศึกษาของสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและการจราจร (2560) เป็นจำนวนเงินคร่าวๆ 22,043 บาทต่อปี โดยใช้แบบสอบถามแบบปิด (Closed-ended) ในคำถามที่ว่า ท่านยินดีที่จะรับค่าชดเชยเป็นจำนวนเงินคร่าวๆ 22,043 บาทต่อปีหรือไม่ เพื่อทดแทนกับการที่ไม่มีทางหลวงอาเซียนสาย 123 หากผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบไม่ยินดี ผู้ศึกษาจะใช้รูปแบบคำถามแบบเปิด (Open-ended) เพื่อให้ผู้ตอบระบุค่าในการกำหนดค่าเริ่มต้นต่อไป หลังจากนั้นจึงได้นำค่าเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 ชุดดังกล่าวมาคำนวณค่าความถี่ที่มีค่าฐานนิยม (Mode) เพื่อนำไปกำหนดจำนวนเงินเริ่มต้น (Initial bid) สำหรับแบบสอบถามจริงที่มีรูปแบบคำถามปลายปิดในการเสนอค่าขึ้นเดียว (Single Bound Close-Ended) สำหรับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง โดยค่าความถี่ของราคาเสนอเริ่มต้นจากกลุ่มตัวอย่างประชากรที่มีค่าฐานนิยม 4 อันดับแรก ได้แก่ 24,000 30,000 48,000 60,000 บาทต่อปี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยก่อนหน้าที่จะสำรวจจริง (Final Survey) ได้นำแบบสอบถามไปทดสอบเพื่อหาค่าเสนอเริ่มต้น (Pretest) สำหรับสอบถามความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยจากทางหลวงอาเซียนสาย 123 ในจังหวัดกาญจนบุรี จากกลุ่มตัวอย่างประชากรในพื้นที่จำนวน 40 ตัวอย่าง จากนั้นได้เดินทางไปยังเทศบาลตำบลแก่งเสี้ยน เพื่อเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนและอาศัยในเทศบาลตำบลแก่งเสี้ยน จำนวน 400 ตัวอย่าง โดยได้นำแบบสอบถามไปแจกตามบ้านเรือน หน่วยงานราชการ รวมถึงการสัมภาษณ์จากแบบสอบถาม และนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

4. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศพบว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยจากทางหลวงอาเซียนสาย 123 ในจังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ (1) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (2) ปัจจัยด้านการขนส่ง และ (3) ปัจจัยด้านการตระหนักถึงผลกระทบจากปริมาณการจราจรที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสามารถกำหนดตัวแปรอิสระได้จำนวนทั้งสิ้น 10 ตัวแปร ได้แก่ ราคาเสนอเริ่มต้น เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ครัวเรือนต่อปี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทางหลวงอาเซียนสาย 123 ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตบนทางหลวงอาเซียนสาย 123 และความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากปริมาณการจราจรที่เพิ่มขึ้น

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

เพื่อทราบถึงมูลค่าและปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยจากทางหลวงอาเซียนสาย 123 ในจังหวัดกาญจนบุรี การศึกษาในครั้งนี้จะใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา จากค่าเฉลี่ย ร้อยละ และความถี่ จากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ และโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปในการประเมินค่าสัมประสิทธิ์เพื่อใช้ในการคำนวณค่าความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยจากสูตรการกระจายสะสมตามสถิติ Log-likelihood Function สำหรับการศึกษปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลความเต็ม

ใจที่จะยอมรับค่าชดเชยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ที่ประเมินจากแบบจำลอง Probit Model ซึ่งเป็นเทคนิคในการวิเคราะห์ ในกรณีที่ตัวแปรตามมีค่าข้อมูลเพียง 2 ค่า ซึ่งในกรณีนี้ตัวแปรตามคือ การยินดีรับค่าชดเชยจากค่าเสนอเริ่มต้น ซึ่งจะเป็นตัวแปรในลักษณะตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) กล่าวคือ มีค่า 0 และ 1 เช่น หากค่าเสนอเริ่มต้นเท่ากับ 24,000 บาท กลุ่มตัวอย่างประชากรเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยครัวเรือนละ 24,000 บาทต่อปี เพื่อแลกกับการไม่มีเส้นทางหลวงอาเซียนสาย 123 มีค่าเป็น 1 และกลุ่มตัวอย่างประชากรไม่เต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยครัวเรือนละ 24,000 บาทต่อปี เพื่อแลกกับการไม่มีเส้นทางหลวงอาเซียนสาย 123 มีค่าเป็น 0 และตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ราคาเสนอเริ่มต้น เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ครัวเรือนต่อปี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทางหลวงอาเซียนสาย 123 ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตบนทางหลวงอาเซียนสาย 123 และความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากปริมาณการจราจรที่เพิ่มขึ้น

ทั้งนี้ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยจากทางหลวงอาเซียนสาย 123 ในจังหวัดกาญจนบุรี เมื่อนำไปแทนสูตรการกระจายตัวแบบการแจกแจงแบบปกติ (Normal Distribution) จะสามารถหาค่าเฉลี่ยความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยของกลุ่มตัวอย่าง (Hanemann, 1989) ได้จากสมการดังนี้

$$\text{Mean WTA} = B_0/B_1$$

โดยที่ B_0 คือค่าสัมประสิทธิ์ของคงที่ที่ประมาณได้ และ B_1 คือ ค่าสัมประสิทธิ์ที่ประมาณได้จากค่าเสนอราคาตั้งต้น

ตัวแปรตาม คือ ความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยจากค่าเสนอเริ่มต้นมีลักษณะเป็นตัวแปรหุ่น
ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

Bid คือ ค่าเสนอเริ่มต้นลักษณะเป็นตัวแปรเชิงปริมาณซึ่งประกอบด้วย 4 ค่า คือ 24,000 30,000 48,000 60,000 บาทต่อปี

Gender คือ เพศของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นตัวแปรหุ่น

Age คือ อายุของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นตัวแปรเชิงปริมาณ

Status คือ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นตัวแปรหุ่น

OCC คือ อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นตัวแปรหุ่น

EDU คือ ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นตัวแปรหุ่น

Income คือ รายได้ครัวเรือนต่อปีของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นตัวแปรหุ่น

Knowledge คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเส้นทางหลวงอาเซียนสาย 123 ของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะตัวแปรเชิงปริมาณ

Opinion คือ ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตบนทางหลวงอาเซียนสาย 123 ของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะตัวแปรเชิงปริมาณ

Concern คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากปริมาณการจราจรที่เพิ่มขึ้นของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะตัวแปรเชิงปริมาณ

ผลการวิจัย

1. ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

จากการรวบรวมข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย โดยมีอายุอยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี โดยจะอยู่ในสถานภาพสมรสและประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย โดยระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอน

ปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และรายได้ครัวเรือนต่อปีอยู่ในช่วง 250,001-270,000 บาท ซึ่งรายได้ครัวเรือนนั้นจะสอดคล้องกับข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2560) ที่ได้ทำการสำรวจรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยของประชากรในจังหวัดกาญจนบุรี

2. ปัจจัยด้านการขนส่ง

จากการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากรในด้านปัจจัยทางด้านการขนส่ง ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเส้นทางหลวงอาเซียนสาย 123 และความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตบนทางหลวงอาเซียนสาย 123 พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจและทราบว่าจุดเชื่อมต่อประเทศไทยกับประเทศเมียนมาบนทางหลวงอาเซียน 123 คือ ตำบลพุน้ำร้อน อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี มากที่สุด และในส่วนของความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตบนทางหลวงอาเซียนสาย 123 นั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรส่วนใหญ่คิดว่าทางหลวงอาเซียนสาย 123 นั้น จะทำให้เกิดการเดินทางระหว่างประเทศสะดวก

3. ปัจจัยด้านการตระหนักถึงผลกระทบจากปริมาณการจราจรที่เพิ่มขึ้น

จากการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากรในด้านปัจจัยด้านการตระหนักถึงผลกระทบจากปริมาณการจราจรที่เพิ่มขึ้น ซึ่งประกอบด้วย ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากปริมาณการจราจรที่เพิ่มขึ้นในด้านต่างๆ คือ ด้านมลภาวะ ด้านการจราจรแออัด และด้านอุบัติเหตุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรส่วนใหญ่ตระหนักถึงผลกระทบทางด้านมลภาวะในประเด็นเรื่องสภาพแวดล้อมในชุมชนถูกรบกวนจากมลพิษ และด้านการจราจรแออัดนั้นกลุ่มตัวอย่างประชากรตระหนักถึงผลกระทบในประเด็นที่ว่าจำนวนรถที่สัญจรในชุมชนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และด้านอุบัติเหตุกลุ่มตัวอย่างประชากรตระหนักถึงผลกระทบในประเด็นที่ว่าเมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วย ญาติพี่น้องต้องลงนามดูแล

4. การประเมินค่าสัมประสิทธิ์สำหรับคำนวณการกระจายสะสมตามสถิติ Log-likelihood Function

ตารางที่ 1 : แสดงค่าสถิติ Log-Likelihood และ ค่า Pseudo R² จากแบบจำลอง Logit และ Probit (n=400)

	Logit	Probit
Log-likelihood	-189.99744	-189.73434
Pseudo R ²	0.0758	0.0771

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นถึงการเปรียบเทียบค่าสถิติ Log-Likelihood และ ค่า Pseudo R² จากการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง Logit และ Probit จากกลุ่มตัวอย่างประชากรจำนวน 400 ตัวอย่าง พบว่าแบบจำลอง Probit มีค่า Log-Likelihood และค่า Pseudo R² ที่ดีกว่าแบบจำลอง Logit ดังนั้นการศึกษาความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยจากทางหลวงอาเซียนสาย 123 ในจังหวัดกาญจนบุรีในครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะใช้แบบจำลอง Probit Model เป็นแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

5. วิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดมูลค่าความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชย

จากการวิเคราะห์ด้วย Probit Model ในครั้งนี้จะเริ่มต้นโดยใช้ตัวแปรทั้ง 10 ตัวแปร ประกอบด้วย ราคาเสนอเริ่มต้น เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้ครัวเรือนต่อปี การรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเส้นทางหลวงอาเซียนสาย 123 ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตบนเส้นทางหลวงอาเซียนสาย 123 และความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปริมาณการจราจรที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เมื่อพิจารณาตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยจากทางหลวงอาเซียนสาย 123 ในจังหวัดกาญจนบุรี มีทั้งสิ้น 5

ตัวแปร ได้แก่ ราคาเสนอเริ่มต้น อาชีพ รายได้ ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตบนทางหลวงอาเซียนสาย 123 และความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปริมาณการจราจรที่เพิ่มขึ้น (รายละเอียดตามตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 : แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยด้วย Probit Model

ตัวแปรอิสระ	Coefficient	ค่า P-Value
ราคาเสนอเริ่มต้น (BID)	-0.512655	0.015*
เพศ (GENDER)	-0.1447122	0.333
อายุ (AGE)	-0.0035332	0.669
สถานภาพ (STATUS)	-0.1736216	0.262
อาชีพ (OCC)	-0.3426541	0.059**
ระดับการศึกษาสูงสุด (EDU)	0.1879966	0.240
รายได้ครัวเรือน (INCOME)	0.3181806	0.084**
การรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเส้นทางหลวงอาเซียนสาย 123 (KNOWLEDGE_AV)	-0.3134094	0.229
ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตบนทางหลวงอาเซียนสาย 123 (OPI_AV)	-0.7419318	0.013*
ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปริมาณการจราจรที่เพิ่มขึ้น (CONCERN_AV)	-0.7175124	0.001*
ค่าคงที่ (CONSTANT)	7.414492	0.000

หมายเหตุ: *ค่าสัมประสิทธิ์ตัวแปรมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

**ค่าสัมประสิทธิ์ตัวแปรมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

จากการวิเคราะห์ปัจจัยข้างต้น พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวและทิศทางตรงกันข้ามกับความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยจากทางหลวงอาเซียนสาย 123 ในจังหวัดกาญจนบุรี โดยแบ่งออกเป็นระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ผู้ศึกษายอมรับที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และ 90 ดังนี้

ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 พบว่า ปัจจัยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม คือ ราคาเสนอเริ่มต้น ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตบนทางหลวงอาเซียนสาย 123 และความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปริมาณการจราจรที่เพิ่มขึ้น และที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน คือ รายได้ครัวเรือน ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม คือ อาชีพ

ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยจากทางหลวงอาเซียนสาย 123 ในจังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด และการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเส้นทางหลวงอาเซียนสาย 123

6. การวิเคราะห์มูลค่าความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชย

จากสมการมูลค่าความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างข้างต้น เมื่อแทนค่า B_0 เท่ากับ 7.414492 และ B_1 เท่ากับ 0.512655 มูลค่าความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจะได้

14.4629 บาทต่อปี ทั้งนี้ในการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ผู้ศึกษาได้แทนค่าเสนอราคาเริ่มต้นเป็นมูลค่า 2.4, 3.0, 4.8 และ 6.0 ดังนั้นจะต้องนำมูลค่าความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยเฉลี่ยมาแปลงค่าเพื่อให้ได้ค่าเสนอเริ่มต้นที่แท้จริง โดยมูลค่าความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยเฉลี่ยครัวเรือนละ 144,629 บาทต่อปี ทั้งนี้เทศบาลตำบลแก่งเสี้ยนนั้นมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 2,961 ครัวเรือน สามารถคำนวณมูลค่าชดเชยเป็นจำนวนเงิน 428,246,469 บาทต่อปี และการสอบถามกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนและอาศัยในเทศบาลตำบลแก่งเสี้ยน อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบรับราคาที่เสนอร้อยละ 79 และปฏิเสธราคาที่เสนอร้อยละ 21

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่ามูลค่าความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยจากทางหลวงอาเซียนสาย 123 ในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า มูลค่าความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยเฉลี่ยครัวเรือนละ 144,629 บาทต่อปี และสามารถคำนวณหามูลค่าชดเชยมูลค่าความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยจากประชาชนในเทศบาลตำบลแก่งเสี้ยนเป็นจำนวนเงิน 428,246,469 บาทต่อปี และปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดมูลค่าความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยอย่างมีนัยทางสถิติ ได้แก่

ราคาข้อเสนอเริ่มต้น โดยมีทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เมื่อระดับราคาที่เสนอเริ่มต้นสำหรับค่าชดเชยจากทางหลวงอาเซียนเพิ่มสูงขึ้นกลุ่มตัวอย่างจะตอบตกลงกับราคาราคานั้นลดลง โดยผลการศึกษาระยะสอดคล้องกับผลการศึกษาศุภกร โพธิ์เอม (2559) ที่ทำการศึกษพบว่า ราคาข้อเสนอเริ่มต้นมีทิศทางตรงกันข้ามกับความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชย

อาชีพ โดยมีทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เมื่อระดับราคาที่เสนอเริ่มต้นสำหรับค่าชดเชยจากทางหลวงอาเซียนเพิ่มสูงขึ้นกลุ่มตัวอย่างจะตอบตกลงกับราคาราคานั้นลดลง โดยผลการศึกษาระยะสอดคล้องกับผลการศึกษานันธชัย นวะรส (2560) ที่พบว่า อาชีพ เป็นปัจจัยที่ส่งผลมูลค่าความเต็มใจที่จะจ่าย

ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตบนทางหลวงอาเซียนสาย 123 โดยมีทิศทางเดียวกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เมื่อระดับราคาที่เสนอเริ่มต้นสำหรับค่าชดเชยจากทางหลวงอาเซียนเพิ่มสูงขึ้นกลุ่มตัวอย่างจะตอบตกลงกับราคาราคานั้นเพิ่มขึ้น

ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปริมาณการจราจรที่เพิ่มขึ้น โดยมีทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เมื่อระดับราคาที่เสนอเริ่มต้นสำหรับค่าชดเชยจากทางหลวงอาเซียนเพิ่มสูงขึ้นกลุ่มตัวอย่างจะตอบตกลงกับราคาราคานั้นลดลง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาศุภกร โพธิ์เอม (2016) ที่พบว่า การจราจรที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลกระทบต่อประชาชนในด้านต่างๆ ที่แตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสุขภาพ อุบัติเหตุ หรือมลภาวะแต่พบว่าประชาชนในพื้นที่ที่มีวิถีชีวิตการดำเนินชีวิตประจำวันที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งจะทำให้แต่ละบุคคลได้รับผลกระทบที่แตกต่างกัน

รายได้ครัวเรือน โดยมีทิศทางเดียวกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เมื่อระดับราคาที่เสนอเริ่มต้นสำหรับค่าชดเชยจากทางหลวงอาเซียนเพิ่มสูงขึ้น กลุ่มตัวอย่างจะตอบตกลงกับราคาราคานั้นเพิ่มขึ้น ซึ่งจะสอดคล้องกับผลการศึกษาศุภกร โพธิ์เอม (2555) พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเต็มใจที่จะจ่าย

ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดกาญจนบุรีกับมูลค่าความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยของประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลแก่งเสี้ยน โดยมูลค่าดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบที่ประชาชนและชุมชนในพื้นที่ที่ได้รับจากทางหลวงอาเซียนสาย 123 ซึ่งจะเห็นได้ว่า แม้ว่าทางหลวงอาเซียนสาย 123 จะทำให้มูลค่าทางเศรษฐกิจซึ่งจะเห็นได้จากผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดกาญจนบุรีมีการเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ในทางกลับกันเส้นทางดังกล่าวกลับส่งผลกระทบต่อประชาชนด้วยเช่นกัน ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวจะสามารถช่วยให้รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องวางแผนและจัดทำงบประมาณสำหรับแผนบูรณาการและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

แม้ว่าการเกิดทางหลวงอาเซียนสาย 123 จะทำให้เศรษฐกิจในพื้นที่มีแนวโน้มการเติบโตสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ทว่าปริมาณการจราจรในพื้นที่นั้นมีแนวโน้มสูงขึ้นเช่นกัน ซึ่งนำไปสู่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในรูปแบบต่างๆ อาทิ ปัญหามลภาวะ สุขภาพ และ อุบัติเหตุ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและการจราจร สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรมขนส่งทางบก กรมทางหลวงและการรถไฟแห่งประเทศไทย สามารถนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อหามาตรการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น นอกจากนี้มูลค่าความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยรวมที่สามารถประมาณได้จากแบบจำลอง Probit Model เท่ากับ 14.462 หรือครัวเรือนละ 14,462 บาทต่อปี คิดเป็นมูลค่า 428,246,469 บาทต่อปี มาเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการจัดสรรงบประมาณสำหรับแผนบูรณาการสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดจนเป็นแนวทางสำหรับการแก้ไขปัญหา อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการประยุกต์ของการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของสินค้าสาธารณะอีกแนวทางหนึ่งด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากการศึกษาหาความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยซึ่งไม่มีราคาเริ่มต้นในการศึกษา ทำให้ผู้ศึกษาต้องใช้มูลค่าจากผลการศึกษาของสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและการจราจร ในการหาค่าเงินเริ่มต้น ซึ่งมูลค่าดังกล่าวได้จากการคำนวณซึ่งเป็นมูลค่าเต็ม ทำให้ไม่สามารถหามูลค่าส่วนเพิ่มได้ ซึ่งจากการหามูลค่าเต็มนั้น มีโอกาสที่จะเกิดความคลาดเคลื่อนได้มากกว่าการหาจากมูลค่าส่วนเพิ่ม อีกทั้งผลกระทบจากปริมาณการจราจรที่เพิ่มขึ้นนั้นยังมีผลกระทบทางเสียง และการสั่นสะเทือน ซึ่งผลกระทบดังกล่าวยังคงเป็นประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้น

2.2 ในการศึกษาครั้งต่อไปในการหาค่าเริ่มต้นควรเป็นการหาค่าที่เป็นมูลค่าส่วนเพิ่มมากกว่าการหาจากมูลค่าเต็มเพื่อลดโอกาสในการเกิดความคลาดเคลื่อน อีกทั้งควรเพิ่มประเด็นในเรื่องผลกระทบทางเสียง และการสั่นสะเทือน เพื่อให้มูลค่าความเต็มใจที่จะยอมรับจากชดเชยจากทางหลวงอาเซียนสาย 123 ในจังหวัดกาญจนบุรี สะท้อนถึงผลกระทบได้ในทุกมิติ

เอกสารอ้างอิง

- กรมอาเซียน. (2560). สถาบันวิจัยทางเศรษฐกิจเพื่ออาเซียนและเอเชียตะวันออก (Economic Research Institute for ASEAN and East Asia - ERIA) จับมืออาเซียนเพื่อสร้างหุ้นส่วนเชื่อมโยงประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Economics Community: AEC). สืบค้นจาก www.mfa.go.th/asean/th.
- ณัฐกิตติ์ กิตติณัฐพงษ์. (2555). การวิเคราะห์ความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อฟื้นฟูสภาพอากาศในเขตควบคุมมลพิษของจังหวัดระยอง โดยใช้วิธีการสมมติเหตุการณ์ให้ประเมินค่า (Contingent Valuation Method: CVM). วารสารเศรษฐศาสตร์สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2555, 1-18.
- เทศบาลตำบลแก่งเสี้ยน. (2562). เทศบาลตำบลแก่งเสี้ยน: การปกครอง. สืบค้นจาก www.kaeng-sian.go.th.
- บริษัท กลางคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ จำกัด. (2561). ศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุ สืบค้นจาก <http://www.thairsc.com>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดกาญจนบุรีในช่วงปี พ.ศ. 2540 ถึง พ.ศ. 2561 แบบปริมาณลูกโซ่นุกรมเวลา. สืบค้นจาก <https://www.nesdb.go.th>.
- วันเพ็ญ ขจรกลิ่น. (2561). สถานีขนส่งสินค้า (Truck Terminal) โครงสร้างพื้นฐานพัฒนาโลจิสติกส์ไทย เชื่อมโยงภูมิภาคอาเซียน. กรุงเทพฯ: กรมการขนส่งทางบก.

เอกสารอ้างอิง

- ศุภกร โพธิ์เอม. (2559). ความเต็มใจที่ยอมรับส่วนต่างราคาปรับซื้ออ้อยของเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์, คณะเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). รายได้ครัวเรือนประชากรในจังหวัดกาญจนบุรี. สืบค้นจาก kanchanaburi.nso.go.th
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (2558). คู่มือการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ. สืบค้นจาก www.boi.go.th.
- สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและการจราจร. (2559). โครงการศึกษาจัดทำแผนการขนส่งที่ยั่งยืนสำหรับเมืองที่เป็นจุดเชื่อมต่ออาเซียนไฮเวย์เพื่อเป็นเมืองต้นแบบในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพใช้พลังงานในภาคคมนาคม. สืบค้นจาก www.otp.go.th.
- สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและการจราจร. (2560). โครงการศึกษาการจัดเก็บค่าผ่านทางรองรับการขนส่งของประชาชนเศรษฐกิจพิเศษอาเซียน. สืบค้นจาก www.otp.go.th.
- อนันต์ชัย ณะวเสศ. (2560). ความเต็มใจจ่ายเพื่อการป้องกันปัญหามลพิษทางอากาศสำหรับชุมชนโดยรอบท่าเรือและนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี. วารสารเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ, 2560, 32-55.
- Hanemann, N. W. (1989). Welfare Evaluations in Contingent Valuation Experiments with Discrete Responder. American Journal of Agricultural Economics, 1989, 66(3), 332-341.
- Jalagat (2016). Cause and Effect of traffic Jam in Muscat city, Sultanate of Oman. International Journal of Science and Research (IJSR) 5(12), 785-787.
- Mitchell Robert, Richard T. Carson. (1989). Using Surveys to Value Public Goods: The Contingent Valuation Method. Resources for the Future, 1989.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด
Factors Influencing Decision to take out a loan from Thrift and Credit Cooperative of
GSB employees LTD

จินตนา ปาทอง¹

วุฒิยา สาทราษฎร์²

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามาจากประชากรที่เป็นกลุ่มผู้ใช้บริการสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกส์ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 31-40 ปี มีตำแหน่งอยู่ในระดับพนักงานปฏิบัติการ 6-7 มีรายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท มีสถานภาพสมรสจำนวนมากที่สุด และมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์ 10 ปีขึ้นไปมากที่สุด ผลจากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านตำแหน่ง ส่งผลต่อโอกาสในการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อสหกรณ์ฯ ในเชิงลบ ปัจจัยด้านระยะเวลาการเป็นสมาชิก ส่งผลต่อโอกาสในการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อสหกรณ์ฯ ในเชิงบวก ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านกระบวนการและด้านลักษณะทางกายภาพส่งผลต่อโอกาสในการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อสหกรณ์ฯ ในเชิงบวก และปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการด้านการตอบสนองการให้บริการ และการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้าส่งผลต่อโอกาสในการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อสหกรณ์ฯ ในเชิงบวกด้วยเช่นกัน ซึ่งปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการศึกษาที่สหกรณ์ออมทรัพย์สามารถปรับปรุงแก้ไขให้ตรงกับความต้องการของสมาชิกที่ใช้บริการได้ทันที

คำสำคัญ : ส่วนประสมทางการตลาด คุณภาพการให้บริการ การถดถอยโลจิสติกส์

Abstract

This study aspires to comprehend the factors which have implications upon Government Saving Bank's employees decision to take out a loan from Government Saving Bank cooperative. Such factors includes personal factor, marketing mix factor, and service quality factor. The study sample was comprised of 400 Government Saving Bank's employees. The present study was based on questionnaire and descriptive statistic methods such as percentages, mean, standard deviation, multiple regression analysis, and logistic regression analysis. In this study it indicated that the sample predominantly was females, age between 31-40 years old, officer rank C 6-7, monthly salary of 20,001-30,000 baht, married, and having been a member of the cooperative for more than 10 years. After testing it hypothesis, the personal, marketing mix and service quality factors that affected the decision of Government Saving Bank's employees to have

¹ นักศึกษาลัทธิสุทรหาบัณฑิต ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

the cooperative's service to take a loan were, for the personal factors, employees' rank having negative relationship to the usage of the cooperative's service, and timing having positive relationship to the usage of the cooperative's service; for the marketing mix factors, price and cooperative personnel also having positive relationship to the usage of the cooperative's service; and, for the service quality factors, prompt response and buliding trust also having positive relationship to the usage of the cooperative's service.

Keyword: Marketing Mis's, Service quality, Logistic regression analysis

บทนำ

สหกรณ์ออมทรัพย์เป็นองค์กรทางเศรษฐกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยกลุ่มคนที่ต้องการ การสนับสนุนทางการเงินหรือมีความต้องการบริหารทางการเงิน รวมกลุ่มกันโดยสมัครใจ ทำงานอยู่ในหน่วยงานเดียวกัน และมีความเป็นเจ้าของร่วมกัน โดยการประกอบธุรกรรมทางการเงินและมีบทบาทในการส่งเสริมการเข้าถึงทางการเงินของประชาชน ได้แก่ การส่งเสริมการออม และการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน โดยสหกรณ์ออมทรัพย์มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป มีขนาดใหญ่ขึ้น โดยปัจจุบันมีขนาดสินทรัพย์ใหญ่เป็นลำดับที่ 3 รองจากธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ สหกรณ์ประเภทสหกรณ์ออมทรัพย์มีจำนวนสหกรณ์ และจำนวนสมาชิกที่ขยายขนาดใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ ในแต่ละปี ตั้งแต่ปี 2556-2560 มีจำนวนสหกรณ์ออมทรัพย์เพิ่มขึ้นจาก 1,405 แห่ง เป็น 1,427 แห่ง จำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้นจาก 2,771,350 คน เป็น 3,107,190 คน (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2561) และพบว่า การขยายตัวของสินทรัพย์สหกรณ์ส่วนใหญ่มาจากการขยายตัวของเงินให้สินเชื่อ แม้ว่า การให้สินเชื่อในช่วงปี 2555-2559 จะมีการเติบโตที่ชะลอลง แต่จำนวนเงินให้สินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์ ณ สิ้นปี 2559 ยังสูงถึง 1.8 ล้านล้านบาท (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2560) ลักษณะการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์จะมีความใกล้เคียงกับธนาคารพาณิชย์ โดยสหกรณ์ออมทรัพย์จะทำหน้าที่เป็นตัวกลางทางการเงินด้วยการระดมเงินฝากและค่าหุ้นจากสมาชิก นำมาปล่อยสินเชื่อให้กับสมาชิกโดยคิดดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราที่สูงกว่าดอกเบี้ยเงินฝาก สหกรณ์ออมทรัพย์จึงเป็นสถาบันการเงินที่ช่วยเติมเต็มการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชนที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการจากธนาคารพาณิชย์ได้ อย่างไรก็ตาม ในปี 2556 เกิดเหตุการณ์ที่สมาชิกของสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนคลองจั่นไม่สามารถถอนเงินของตนเองได้ สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการดำเนินธุรกิจที่ขาดความโปร่งใสและขาดการกำกับดูแลที่เข้มงวด ส่งผลให้สังคมเริ่มตั้งคำถามถึงความมั่นคงและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์แต่ละแห่ง (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2561) ซึ่งในส่วนของสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด เมื่อพิจารณายอดเงินฝากของสมาชิกในปี 2558-2560 ที่ฝากไว้กับสหกรณ์ฯ พบว่ายังมีปริมาณเงินฝากเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าจะเกิดปัญหาในสหกรณ์ออมทรัพย์ต่างๆ แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นที่สมาชิกมีให้กับสหกรณ์ปรับตัวเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจากการที่มีปริมาณเงินฝากเพิ่มสูงขึ้นนั้น สะท้อนให้เห็นถึงต้นทุนของสหกรณ์ฯ ในการจ่ายดอกเบี้ยให้กับสมาชิก หากสหกรณ์มีรายจ่ายในส่วนของดอกเบี้ยจ่ายนั้นสูงกว่าดอกเบี้ยรับ จะส่งผลกระทบต่อสภาพคล่อง ไปจนถึงอัตราการจ่ายเงินปันผลให้กับสมาชิกอาจลดลงได้ (สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด, 2560) ดังนั้นการขับเคลื่อนหลักของสหกรณ์ออมทรัพย์เพื่อให้เกิดผลกำไรจึงอยู่ที่การให้บริการสินเชื่อเป็นหลัก และจากงานวิจัยทิพชญาณ์ อัครพงศ์โสภณ (2558) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด(มหาชน) ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการศึกษาพบว่า มีเพียงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการเท่านั้นที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการธนาคาร ทำให้ผู้วิจัยสนใจในการศึกษาค้นคว้าว่าปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์ พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด และแต่ละปัจจัยนั้นมีแนวโน้มในทิศทางใดเพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปพัฒนา ปรับปรุง สร้างความเชื่อมั่น และตอบสนองความต้องการของสมาชิกในการใช้บริการสินเชื่อของสหกรณ์ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนเป็นประโยชน์แก่สหกรณ์ออมทรัพย์อื่นๆต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด
2. เพื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงในโอกาสของการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด

สมมุติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด แตกต่างกันไป
2. ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและปัจจัยด้านคุณภาพการบริการส่งผลต่อโอกาสในการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด

ขอบเขตของการวิจัย

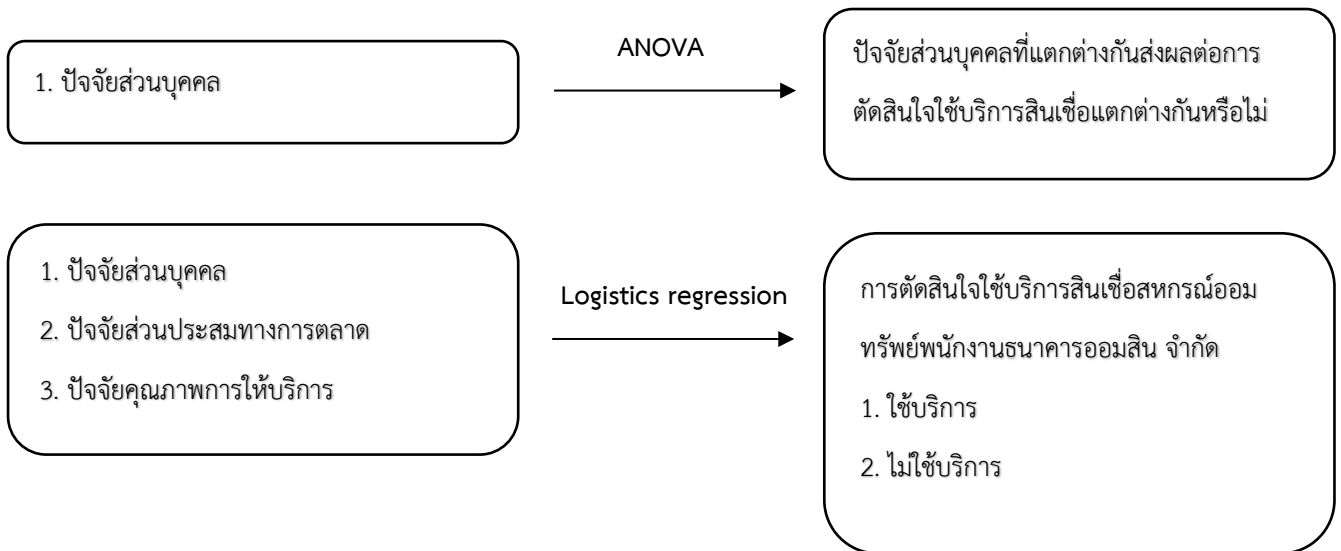
1. ขอบเขตด้านเนื้อหา
เนื้อหาการศึกษางานวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด
2. ขอบเขตด้านประชากร
ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด ทั้งเพศหญิงและเพศชาย ที่ใช้บริการสินเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด
3. ตัวแปรที่ศึกษา
 - 3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง รายได้ สถานภาพ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ
 - 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด

นิยามศัพท์

1. เจ้าหน้าที่ คือ ผู้ให้บริการของสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด
2. สมาชิก คือ ผู้ให้บริการธุรกรรมทางการเงินกับสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด
3. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด คือ การตอบสนองความต้องการของสมาชิกด้วยสินค้าหรือบริการ เป็นปัจจัยที่สามารถควบคุมได้ และสามารถประยุกต์ให้เข้ากับธุรกิจต่างๆ เพื่อการแข่งขันและความอยู่รอดของธุรกิจ ซึ่งส่วนประสมทางการตลาดสำหรับการบริการ ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ ด้านลักษณะทางกายภาพ คือ รูปแบบในการให้บริการเพื่อสร้างคุณค่าให้กับผู้ใช้บริการ ไม่ว่าจะเป็นด้านการแต่งกาย สภาพแวดล้อม การเจรจาสุภาพอ่อนน้อม หรือผลประโยชน์อื่นๆ ที่สมาชิกความได้รับ และด้านกระบวนการ คือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวิธี กลไก และการปฏิบัติงานในด้านการบริการ หากขั้นตอนของการให้บริการมีความยากง่ายแตกต่างกันจึงต้องประสานขั้นตอนเพื่อให้การทำงานเป็นไปด้วยความราบรื่น และนำเสนอให้กับผู้ใช้บริการเพื่อมอบการบริการสมาชิกเกิดความประทับใจ
4. ปัจจัยคุณภาพการให้บริการ คือ พฤติกรรม กิจกรรม การกระทำที่บุคคลหนึ่งทำให้ หรือส่งมอบให้แก่อีกบุคคลหนึ่ง โดยมีเป้าหมาย ความตั้งใจที่จะส่งมอบและมีความเป็นธรรม หรือความพึงพอใจที่สนองตอบต่อความต้องการแก่สมาชิกที่มีลักษณะเฉพาะของตนเอง ไม่สามารถแบ่งแยกการให้บริการได้ ได้แก่ ความเป็นรูปธรรมของการบริการ ความเชื่อถือไว้วางใจ การตอบสนองต่อสมาชิก คือ ความพร้อมในการปฏิบัติงาน ความกระตือรือร้นในการเข้ามาให้บริการอย่างถูกต้องและรวดเร็ว

ของบุคลากร และระบบการปฏิบัติงานต่างๆ มีความเต็มใจที่จะเข้ามาช่วยเหลือให้บริการต่อสมาชิก การให้ความเชื่อมั่นต่อสมาชิก คือ การให้คำมั่นสัญญาเอาไว้และปฏิบัติตามการให้บริการในสิ่งที่ได้ให้สัญญาไว้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน การกระทำตรงความต้องการ หรือตรงกับคำสั่งของสมาชิกผู้รับบริการอย่างถูกต้องและมีความเป็นมืออาชีพ และการรู้จักและเข้าใจสมาชิก

กรอบความคิดที่ใช้วิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกที่ใช้บริการสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด ทั้งเพศชายและหญิง จำนวน 18,713 คน ณ สิ้นปี 2560

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จึงใช้สูตรในการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบทราบจำนวนประชากร ด้วยการคำนวณจากสูตร Taro Yamane ซึ่งมีสูตรดังแสดงตัวอย่างในสมการ ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 400 ตัวอย่าง

$$\begin{aligned}
 n &= \frac{N}{1+Ne^2} \\
 &= \frac{18,713}{1+18,713(0.05)^2} \\
 &= 392
 \end{aligned}$$

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัดประกอบด้วย 4 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ตำแหน่ง รายได้ สถานภาพ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านกายภาพ และปัจจัยด้านกระบวนการ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการของสหกรณ์ฯ ได้แก่ ด้านความเป็นรูปธรรม ด้านความเชื่อถือไว้วางใจ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า และด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การนำแบบสอบถามให้กับสมาชิกที่ใช้บริการสินเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด จำนวน 400 คน ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยจากข้อมูล 2 แหล่งดังนี้

3.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามซึ่งรวบรวมโดยการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกที่มาใช้บริการสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด

3.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลในรูปเอกสารบทความวิชาการ วารสารวิชาการ นิตยสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัย สื่อสิ่งพิมพ์ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และข้อมูลทางสถิติ รายงานประจำปีที่ได้จากสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด เพื่อนำมาประกอบในการทำวิจัยครั้งนี้

4. สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัย แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง รายได้ สถานภาพ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก โดยการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา จากค่าความถี่ และร้อยละ

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และจัดอันดับระดับความสำคัญของแต่ละปัจจัยด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยคุณภาพการให้บริการของสหกรณ์ และจัดอันดับความพึงพอใจของสมาชิกในแต่ละปัจจัยด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.4 ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติเชิงอนุมานทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระ กับตัวแปรตามโดยใช้สถิติ t-test และสถิติ F-test เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล

4.5 ทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับผลกระทบของปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและปัจจัยคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด โดยจะทำการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองโลจิสติกส์ ว่ามีปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อของสหกรณ์ฯ และเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงในโอกาสการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อของแต่ละปัจจัยว่าส่งผลไปในทิศทางใด ดังแสดงในสมการการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกส์ ดังนี้

$$Y = \beta_0 + \beta_{1\text{gender}} + \beta_{2\text{age}} + \beta_{3\text{position}} + \beta_{4\text{income}} + \beta_{5\text{status}} + \beta_{6\text{timemember}} + \beta_{7\text{price}} + \beta_{8\text{place}} + \beta_{9\text{product}} + \beta_{10\text{physical}} + \beta_{11\text{process}} + \beta_{12\text{people}} + \beta_{13\text{promotion}} + \beta_{14\text{tangibility}} + \beta_{15\text{reliability}} + \beta_{16\text{responsiveness}} + \beta_{17\text{assurance}} + \beta_{18\text{empathy}} + e$$

จากสมการสามารถอธิบายตัวแปรได้ดังนี้ ตัวแปรตาม (Y) คือ การตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด โดยกำหนดให้ตัวแปรต้นได้แก่ เพศ(Gender) อายุ(Age) ตำแหน่ง(Position) รายได้(Income) สถานภาพ(Status) และระยะเวลาการเป็นสมาชิก(Timemember) มีลักษณะข้อมูลเป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ในส่วนของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้าน(Price, Place, Product, Physical, Process, Promotion, People) และปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการทั้ง 5 ด้าน (Tangibility, Reliability, Responsiveness, Assurance, Empathy) มีลักษณะข้อมูลแบบ Ordinal data และผลการวิจัยในครั้งนี้ผ่านการทดสอบความใช้ได้ของวิธีวิเคราะห์ด้วย Robustness tests ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 298 คน เพศชาย จำนวน 102 คน ส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปี มีจำนวนมากที่สุด ตำแหน่งของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับพนักงานปฏิบัติการ 6-7

มีรายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาทมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสมากที่สุด และระยะเวลาการเป็นสมาชิกเป็นเวลา 10 ปีขึ้นไปมีจำนวนมากที่สุด

2. ผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.31 เมื่อพิจารณาอันดับความสำคัญ อันดับแรก ด้านราคา มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.41 อันดับที่ 2 ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.40 อันดับที่ 3 ด้านกระบวนการให้บริการ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.38

3. ผลการศึกษาปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการที่สมาชิกมีความพึงพอใจต่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.38 เมื่อพิจารณาอันดับความพึงพอใจ พบว่า อันดับแรก ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.45 อันดับที่ 2 ด้านการให้ความมั่นใจแก่สมาชิก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.42 และอันดับที่ 3 ด้านการตอบสนอง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.38

4. จากการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน ว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัดแตกต่างกัน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ และด้านระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัดไม่แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ รายได้ ตำแหน่ง และสถานภาพที่แตกต่างกัน พบว่าส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัดแตกต่างกัน

5. วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการกับการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด โดยวิธี Logistic Regression เมื่อทดสอบแล้ว ตัวแปรอิสระไม่เกิดปัญหา Multicollinearity ทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยโลจิสติกส์ในรูปค่าสถิติไคสแควร์ ปรากฏว่าสถิติการทดสอบ Model Chi-square = 200.76 และค่า Sig = 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงว่าโอกาสในการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัดขึ้นกับตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัว และสามารถทำนายผลการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม “การตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อสหกรณ์ฯ” ได้

ตารางที่ 1 : แสดงการทดสอบตัวแปรอิสระ ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกส์

ตัวแปรอิสระ	Coefficient	Sig.	Marginal effect
Constant	-1.2859	0.184	
เพศ	-0.0023	0.992	-0.0006
อายุ	0.1145	0.661	0.0259
ตำแหน่ง	-0.7253	0.020*	-0.1700
รายได้	-0.3123	0.342	-0.0716
สถานภาพ	-0.0047	0.984	-0.0010
ระยะเวลาการเป็นสมาชิก	1.1126	0.000*	0.2597
ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ	0.4499	0.451	0.0101
ด้านราคา	0.2846	0.192	0.0642
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	-0.0595	0.786	-0.0134
ด้านการส่งเสริมการตลาด	0.1200	0.616	-0.0270
ด้านบุคลากร	0.4750	0.086	0.1072
ด้านกระบวนการ	-1.0818	0.001*	-0.2441

ตัวแปรอิสระ	Coefficient	Sig.	Marginal effect
ด้านลักษณะทางกายภาพ	0.8260	0.011*	0.1864
ความเป็นรูปธรรมของบริการ	0.4023	0.109	0.0907
ความเชื่อถือไว้วางใจได้	0.2828	0.371	0.0638
การตอบสนองของสมาชิก	0.5104	0.049*	0.1152
การให้ความเชื่อมั่นต่อสมาชิก	-0.7802	0.029*	-0.1760
การรู้จักและเข้าใจลูกค้า	-0.4711	0.169	-0.1063

* ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับการใช้บริการสินค้าเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด หรือพยากรณ์การให้บริการสินค้าเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านตำแหน่ง ระยะเวลาการเป็นสมาชิก ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านกระบวนการและด้านลักษณะทางกายภาพ ปัจจัยคุณภาพการให้บริการด้านการตอบสนอง และด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า โดยจากค่า Marginal effects สามารถอธิบายปัจจัยต่างๆได้ว่า 1. ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระยะเวลาการเป็นสมาชิก พบว่าหากระยะเวลาการเป็นสมาชิกเพิ่มมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงในโอกาสที่สมาชิกจะตัดสินใจใช้บริการสินค้าเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัดจะมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น 2. ปัจจัยส่วนประสมการตลาดด้านกระบวนการและด้านลักษณะทางกายภาพ พบว่าการให้ความสำคัญส่วนประสมทางการตลาดทั้งสองด้าน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโอกาสที่สมาชิกจะตัดสินใจใช้บริการสินค้าเชื่อเพิ่มมากขึ้น นั่นคือสหกรณ์ควรให้ความสำคัญในเรื่องของการปฏิบัติงานที่นำเสนอให้กับผู้ใช้บริการเพื่อมอบบริการที่ถูกต้องและรวดเร็ว รวมไปถึงถึงลักษณะทางกายภาพที่เป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกายของเจ้าหน้าที่การเจรจาอ่อนน้อม หรือผลประโยชน์ต่างๆที่สมาชิกควรได้รับ 3. ปัจจัยคุณภาพการให้บริการด้านการตอบสนอง และด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อสมาชิก พบว่าส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในโอกาสที่สมาชิกจะตัดสินใจใช้บริการสินค้าเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัดจะมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าสมาชิกค่านึงในเรื่องของการบริการที่มีความเต็มใจและความสะดวกในการใช้บริการ รวมไปถึงความเชื่อมั่นที่มีให้กับผู้ใช้บริการเป็นสำคัญ ส่วน 4. ปัจจัยส่วนบุคคลด้านตำแหน่งยิ่งสมาชิกมีตำแหน่งอยู่ในระดับที่สูงมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงในโอกาสที่สมาชิกจะตัดสินใจใช้บริการสินค้าเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัดจะมีแนวโน้มลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินค้าเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินค้าเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด มีการดำเนินงานภายใต้ความเชื่อมั่น, มั่นคง และความไว้วางใจที่สมาชิกมีต่อสหกรณ์ และมีวิสัยทัศน์ เป็นสหกรณ์ชั้นนำที่มั่นคง สร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับสมาชิกและสร้างสรรค์สังคม จึงทำให้ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินค้าเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย อุปพงศ์ (2548) ศึกษาเรื่องการศึกษาปัจจัยทางการตลาดของผู้ใช้บริการด้านสินเชื่อธนาคารกรุงเทพ จำกัด(มหาชน) ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่าผู้ใช้บริการของธนาคาร กรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ในเขตกรุงเทพมหานครที่ใช้บริการด้านสินเชื่อมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการด้านสินเชื่อโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ในขณะที่ปัจจัยด้านคุณภาพการบริการที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด จำกัด ตามภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจาก สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด มีการปรับปรุงคุณภาพการให้บริการ ซึ่งมีการพัฒนาทั้งรูปแบบการให้บริการที่ทันสมัย สะดวก เพิ่มศักยภาพของการให้บริการ เนื่องจากงานบริการคือหัวใจสำคัญ ดังนั้นจึงทำให้คุณภาพการให้บริการ ในความคิดเห็นของสมาชิกผู้ใช้บริการสินเชื่อยุติในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมลรัตน์ หงส์ทอง (2555) ศึกษาความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพการให้บริการโดยรวมและรายด้านทุกด้านในระดับมาก ได้แก่ ความเชื่อถือ ความเป็นรูปธรรมของบริการ การตอบสนอง การให้ความมั่นใจต่อลูกค้า และการเอาใจใส่ลูกค้า และสอดคล้องกับแนวคิดของ สุรามาร ไชยมอล และแบร์รี่ (Parasuraman, Zeithaml, & Berry, 1990p.45) ที่กล่าวว่า คุณภาพการบริการประกอบด้วย 1) ความเป็นรูปธรรมของการบริการ เช่น สถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์ เอกสาร และในการติดต่อสื่อสาร กับลูกค้าสามารถช่วยให้ลูกค้ารับรู้การบริการที่ตั้งใจของพนักงานได้ชัดเจน 2) ความน่าเชื่อถือ คือ การให้บริการของพนักงานต้องมีความสามารถในการสื่อสารให้กับผู้รับบริการได้อย่างถูกต้องเหมาะสม 3) การตอบสนอง คือ การให้บริการของพนักงานด้วยความสามารถในการบริการด้วยความเต็มใจสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างทันท่วงที ผู้รับบริการได้รับบริการที่สะดวกและรวดเร็ว 4) การให้ความมั่นใจ คือ การให้บริการของพนักงานที่มีทักษะความรู้ความสามารถในการบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการให้บริการแก่ผู้รับบริการเพื่อให้เกิดความไว้วางใจและกลับมาใช้บริการอีกครั้ง และ 5) การเอาใจใส่ คือ การให้บริการของพนักงานที่มีความสามารถในการดูแลเอาใจใส่ผู้รับบริการตามความต้องการของผู้รับบริการที่แตกต่าง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด พบว่า ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาด และระดับความพึงพอใจปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด ควรรักษาระดับความพึงพอใจของสมาชิกให้อยู่ในระดับมากที่สุดต่อไป และควรพัฒนาปรับปรุงในส่วนต่างๆ เพื่อเป็นการเพิ่มระดับให้สูงขึ้นต่อไป โดยในส่วนของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านกระบวนการและลักษณะทางกายภาพ ส่งผลต่อโอกาสในการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อ ดังนั้น สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด ควรให้ความสำคัญในด้านกระบวนการ กิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับวิธีการและการปฏิบัติด้านบริการให้กับสมาชิกเพื่อมอบการให้บริการอย่างถูกต้องรวดเร็ว และทำให้สมาชิกเกิดความประทับใจ และให้ความสำคัญลักษณะทางกายภาพ รูปแบบการให้บริการเพื่อสร้างคุณค่าให้กับสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย ความสะอาดเรียบร้อย การเจรจาสุภาพอ่อนโยน หรือผลประโยชน์อื่นๆที่สมาชิกควรจะได้รับ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษ เฉพาะงานสินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด ซึ่งการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษากลุ่มงานต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการของสหกรณ์ออมทรัพย์ในภาพรวม และนำมาพัฒนาการบริการในทุก ๆ กลุ่มงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ต่อไป
2. ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษ เฉพาะสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด ซึ่งการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาสหกรณ์ออมทรัพย์ต่างๆทุกภูมิภาค เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์ในภาพรวม และนำมาพัฒนาการบริการของสหกรณ์ออมทรัพย์ต่อไป
3. ควรทำการศึกษาวิจัยพฤติกรรมของผู้ใช้บริการเพิ่มเติมเพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมที่แท้จริงของผู้ใช้บริการ และเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงการให้บริการ เช่น ระยะเวลาที่ใช้บริการสินเชื่อ จำนวนครั้งที่มาใช้บริการสินเชื่อ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒิยา สาหร่ายทอง ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าอย่างยิ่งเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอน อีกทั้งขอขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถามที่สละเวลาในการทำ และสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด ที่ให้ความสะดวกในการรวบรวมข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการรวบรวมแบบสอบถาม สุดท้ายนี้ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจ

เอกสารอ้างอิง

- Mersid Poturak. (2014). **MARKETING FACTORS INFLUENCING BANK SELECTION IN BOSNIA AND HERZEGOVIN**. Retrieved From <https://www.researchgate.net/publication/>
- Uksumenko, Alena Anatolievna; Kuzmicheva, Irina Aleksandrovna; Vorozhbit, Olga Yurievna. (2017). **Effective Marketing Strategy for Regional Banks**. European Research Studies
- Ziethaml, V. A., Parasuraman, A.,and Berry, L. L. (1990). **Delivering quality service: Balancing customer perceptions and expectations**. New York: The Free Press.
- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2560). **สารสนเทศนำสู่ทางการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ประจำปี 2560**. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2561). **จำนวนสหกรณ์และสมาชิกสหกรณ์ในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: กองแผนงาน กรมส่งเสริมสหกรณ์.
- กิติมา ปรีดีดีโลก. (2524). **ทฤษฎีการบริหารองค์การ**. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- กิตติบดี คุณโลहित. (2552). **การตัดสินใจซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่ของนักศึกษามหาวิทยาลัย รามคำแหง**.วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(เทคโนโลยีสื่อสารมวลชน), มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- กุลวดี คุหะโรจนานนท์. (2545). **หลักการตลาด**. สถาบันราชภัฏเพชรบุรีพิทยาลงกรณ์
- จूरिพร กาญจนการุณ. (2554). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน**. วารสารสหเทศ.มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
- ฉัตยาพร เสมอใจ. (2550). **พฤติกรรมผู้บริโภค**. กรุงเทพฯ : บริษัทซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน)
- ชีวรรณ เจริญสุข. (2557). **แนวคิดทฤษฎีทางการตลาด**. สืบค้นจาก maymayny.wordpress.com
- ณัฐณี คุรุกิจวานิชย์. (2558). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการธนาคารทางโทรศัพท์ของธนาคารออมสินในเขตธนาคารออมสินภาค 3**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยศิลปากร
- ทิพพญาน์ อัครพงษ์โสภณ. (2558). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)**. หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- ธันต์ถัถร์ ธีรธันต์ดีโลก. (2560). **มิติคุณภาพบริการของโรงแรมระดับ 4 ดาวในเขตพื้นที่พัทยาจากมุมมองนักท่องเที่ยว**. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น 2: 144-161
- ธนาคารออมสิน. (2561). **เกี่ยวกับธนาคาร**. สืบค้นจาก www.gsb.or.th,
- นวลพรรณ อองละอ. 2558. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการธนาคารออมสิน สาขาจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ สำหรับงานบริหาร,มหาวิทยาลัยบูรพา

เอกสารอ้างอิง

- บุญเลิศ กิตติศักดิ์บุญสุข. (2549). **ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการใช้บริการสินเชื่อเพื่อการค้าของลูกค้านาคากรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ในภาคสินค้านครหลวง 4.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ตรีเพ็ชร์ อ่ำเมือง. (2525). **คู่มือ-เทคนิคการให้บริการด้วยใจ.** งานเลขานุการกิจและสภา คณาจารย์กองบริหารงานทั่วไป, สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล
- วาลีณี เสถียรกาล. (2559). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน).** การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาพาณิชยศาสตร์และการบัญชี, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วิชัย โสสุวรรณจินดา. (2535). **ความลับขององค์กร พฤติกรรมองค์กรสมัยใหม่.** กรุงเทพฯ:ธรรมนิติ
- ศิริเพ็ญ เยี่ยมจรรยา. (2555). **พฤติกรรมผู้บริโภคและการตัดสินใจเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ท่าอากาศยานดอนเมือง ในวังสวนสุนันทาของนักท่องเที่ยวไทย และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ.** ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสวนสุนันทา
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2541). **7P's ส่วนประสมทางการตลาดสำหรับธุรกิจบริการ.** สืบค้นจาก www.thaihotelbusiness.com
- ศิริวรรณ อัครวงศ์เสถียร กันตภณ ศรีชาติ และรัฐศาสตร์ หนูดำ. (2560). **ความเสี่ยงของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์กับแนวทางการปฏิรูปการกำกับดูแล .** สืบค้นจาก www.pier.or.th,
- ส.อ.ถนอม บริคุต. (2557). **แนวคิดทฤษฎีทางการตลาด (Marketing Theory).** สืบค้นจาก fifathanom.wordpress.com,
- สมิต สัจฉกร. (2548). **ศิลปะการให้บริการ.** สำนักพิมพ์สายธาร กรุงเทพฯ
- สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด. (2561). **เกี่ยวกับสหกรณ์ .** สืบค้นจาก www.gsb-coop.com,
- สุวสา ชัยสุรัตน์. (2537). **หลักการตลาด.** กรุงเทพมหานคร: ภูมิบัณฑิต
- อรพิน ปินตา. 2550. **ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อผู้บริโภคในการเลือกใช้บริการโรงเรียนสอนภาษาต่างประเทศในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย.** วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- อุไรวรรณ จันท์เจริญวงษ์, ธีรนิษฐ์ ศิริโวหาร และมิ่ง เทพครเมือง. (2555). **คุณภาพการให้บริการ ธนาคารพาณิชย์ในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.** วารสารสารสนเทศ.มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์